

Pensioenfonds Vervoer

MVB halfjaarverslag
januari - juni 2026

Pensioenfonds
Vervoer

Kerncijfers MVB halfjaarverslag

Pensioenfonds Vervoer

Klimaatdoelstellingen

Lange termijn doelstelling

Pensioenfonds Vervoer wil in 2050 een netto emissieneutrale (net zero) belegger zijn.

Middellange termijn doelstellingen 2030

Pensioenfonds Vervoer kiest voor een CO₂-reductie aanpak van de portefeuille ten opzichte van een vast referentiepunt, namelijk de CO₂-uitstoot van de benchmark per ultimo 2020. Dat is het moment dat Pensioenfonds Vervoer gestart is met het klimaatbeleid. De eerste stap is een initiële CO₂-reductie van de liquide portefeuille van 30% ten opzichte van de benchmark per ultimo 2020. Dat ligt in lijn met de klimaatbenchmarks die de Europese Unie heeft geformuleerd. We streven ernaar om jaarlijks de CO₂-uitstoot van de portefeuille te reduceren, zodanig dat na 10 jaar (in 2030) een reductie van 50% is gerealiseerd, in lijn met de doelstelling van de EU.

Kortetermijn doelstellingen

Jaarlijks worden acties vastgesteld die uitgevoerd worden in het kader van het MVB-beleid, waarbij eveneens vaak aandacht is voor het klimaatrisicobeleid. De kortetermijn doelstellingen zijn opgenomen in dit verslag.

Op basis van het reductiepad dienen de gefinancierde emissies voor de portefeuille ultimo 2025 onder de 57,4 tCO₂/miljoen euro belegd vermogen uit te komen. Voor peildatum 31-12-2025 zijn de gefinancierde emissies van de portefeuille vastgesteld op 33,4 tCO₂/miljoen euro belegd vermogen. Daarmee is de portefeuille ruim in lijn met het beoogde reductiepad.

Meer informatie over de CO₂-reductiedoelstellingen en welke definities wij hanteren staat beschreven in hoofdstuk 6 van dit rapport.

Thema's

Pensioenfonds Vervoer richt zich op 3 specifieke thema's:

Werknemersrechten,
Klimaatverandering en Milieu
(biodiversiteit, water en afval).

203

DIALOGEN MET 126 ONDERNEMINGEN

Normatieve engagement

Mensenrechten	65
Arbeidsnormen	61
Milieu	54
Corruptie	23

1.289

UITGEVEDE INSTELLINGEN EN 45 LANDEN WAARIN WIJ NIET INVESTEREN

Een aantal ondernemingen valt onder meerdere uitsluitingsgronden.

Uitsluiten

449	Staatsbedrijven
397	Steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctisch olie- en gas
136	Klimaatbeleid
125	Controversiële wapens
89	Normschenders en Goed Bestuur (SFDR)
48	Tabak
45	Landen

1.386

vergaderingen gestemd

Stemcijfers (H1 2026)

17.781	Agendapunten gestemd
1.386	Aandeelhoudersvergaderingen
21%	Van de vergaderingen tegen management gestemd. Zie hoofdstuk Corporate governance voor meer toelichting.

87

DIALOGEN

Thematische engagement

Kleding en circulariteit	10
Access to Healthcare	10
Reductie CO ₂ uitstoot PLUS	8
Klimaattransitie Chemie	7
Preventie Mensenrechtenrisico's	7
Ontbossing	7
Goede Voeding	6
Nature Action	6
Klimaattransitie Luchtvaart	6
Just Transition	5
Water impact en afhankelijkheid	5

Afgesloten thema's in rapportageperiode

- Access to Healthcare
- Kleding en circulariteit

Verantwoord Beleggen door Pensioenfondsen

Vervoer in vogelvlucht

Onze overtuigingen en uitgangspunten

We zijn een lange termijn belegger. Ons doel is een goed pensioen voor nu en voor later voor onze deelnemers. Daarbij vinden we het belangrijk om rekening te houden met maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB).

Ambitiethema's

Onze belangrijkste thema's zijn werknemersrechten, klimaatverandering en milieu (biodiversiteit en water). Uit onderzoek blijkt dat deelnemers deze thema's belangrijk vinden.

De manier waarop wij MVB uitvoeren:

Screenen van bedrijven: We kijken of bedrijven zich houden aan de regels.

Uitsluiten: We letten goed op in welke bedrijven en landen we niet willen beleggen.

Engagement: Dit betekent dat we in gesprek gaan met bedrijven over zaken die anders moeten.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen: We laten onze stem horen op vergaderingen.

ESG integratie: We nemen duurzaamheidsinformatie mee in de beleggingsbeslissingen.

Impact beleggen: We kiezen beleggingen die naast een goed financieel rendement een positieve bijdrage kunnen leveren aan mens en milieu.

Wat we doen op het thema Klimaatverandering:

- We willen in 2050 een netto emissie-neutrale (net zero) belegger zijn. We willen dat in 2030 de CO₂-uitstoot van de liquide beleggingen de helft is ten opzichte van ultimo 2020.
- We hebben ondersteunend aan onze lange termijn doelstelling een CO₂-reductiedoelstelling voor de totale portefeuille.
- We sluiten bedrijven uit met gebrekkig beleid rondom klimaatverandering.
- We beleggen in onze bedrijfs-obligatieportefeuille voor minimaal 25% in green bonds.
- We hebben engagement met bedrijven over hun CO₂-uitstoot en klimaatadaptatie.
- We steunen aandeelhoudersvoorstellen die tot doel hebben om een positieve impact te hebben op klimaat.
- We doen beleggingen waarmee nieuwe duurzame energie opgewekt wordt.

Wat we doen op het thema werknemersrechten:

- We beleggen extra in bedrijven die goed omgaan met werknemersrechten.
- We screenen of er bedrijven zijn die niet goed omgaan met werknemersrechten. We gaan met hen hierover in gesprek.
- Helaas zijn niet alle engagements succesvol. Als bedrijven ook na engagement werknemersrechten schenden, dan sluiten we deze uit van onze portefeuille.
- We beleggen niet in obligaties van landen die te weinig doen om werknemersrechten te beschermen.

Wat we doen op het thema Milieu:

- We beleggen extra in bedrijven die goed omgaan met natuur en milieu.
- We spreken bedrijven aan op activiteiten die schadelijk zijn voor het milieu, zoals ontbossing.
- We motiveren bedrijven om minder afval te produceren en meer te doen aan circulariteit.
- We steunen aandeelhoudersvoorstellen die tot doel hebben om een positieve impact te hebben op het milieu.
- We werken samen met ontwikkelingsbanken die investeringen doen die bijdragen aan een beter milieu (naast een mooi financieel rendement).

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	05
2.	Screening	09
3.	Uitsluitingsbeleid	10
4.	Engagement	13
5.	Corporate Governance	103
6.	ESG-integratie	111
7.	Impactbeleggen	114
8.	Rapporteren	116
9.	Bijlagen	117

1. Inleiding

Pensioenfonds Vervoer vindt het belangrijk om beleggen op een maatschappelijk verantwoorde manier in te richten. Het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) steunt op zes instrumenten. Ieder half jaar brengt Pensioenfonds Vervoer verslag uit van de ontwikkelingen rondom de beleidspijlers en de stappen die zijn gezet in de verdere ontwikkeling van het verantwoord beleggingsbeleid. In deze rapportage leggen we verantwoording af over de inzet van de verschillende MVB-instrumenten.

Wat houdt verantwoord beleggen in?

Pensioenfonds Vervoer is een lange termijn belegger en heeft als doelstelling een goed pensioen voor nu en voor later voor zijn deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden. Daarbij vindt het pensioenfonds het belangrijk rekening te houden met MVB. Pensioenfonds Vervoer stimuleert bedrijven waarin het belegt maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Op deze wijze geeft Pensioenfonds Vervoer invulling aan langetermijnwaardecreatie.

Wat zijn de uitgangspunten?

Voor het MVB-beleid heeft Pensioenfonds Vervoer overtuigingen en thema's geformuleerd. Daarnaast maakt het pensioenfonds gebruik van de volgende internationale kaders:

- UN Global Compact¹;
- Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant voor Pensioenfondsen (IMVB Convenant)²;
- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen³;
- UN Guiding Principles on Business and Human Rights⁴;
- Principles for Responsible Investing (PRI)⁵;
- Sustainable Development Goals (SDGs)⁶.

Welke thema's kiest Pensioenfonds Vervoer?

Naast de bovenstaande uitgangspunten hanteert Pensioenfonds Vervoer de volgende thema's:

- Werknemersrechten;
- CO₂/klimaatverandering;
- Milieu (biodiversiteit, water, afval).

Welke instrumenten gebruikt Pensioenfonds Vervoer?

Bij het in praktijk brengen van MVB-beleid maakt Pensioenfonds Vervoer gebruik van verschillende instrumenten. Deze instrumenten worden achtereenvolgens besproken in aparte hoofdstukken in dit verslag. Dit zijn de zes instrumenten:

1. Screening en due diligence van ondernemingen op internationale normen, zoals UN Global Compact;
2. Uitsluiting;
3. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
4. Corporate governance;
5. ESG-integratie in beleggingsprocessen;
6. Impactbeleggen.

¹ <https://www.unglobalcompact.org>

² <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/pensioenfondsen/convenant>

³ <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>

⁴ https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

⁵ <https://www.unpri.org>

⁶ <https://sdgs.un.org/goals>

Wat is de reikwijdte van het verantwoord beleggen beleid?

Het MVB-beleid van Pensioenfonds Vervoer geldt met name voor de beleggingscategorieën aandelen en bedrijfsobligaties. Het MVB-beleid van het pensioenfonds is van toepassing op de beleggingen in discretionaire

mandaten. Wanneer het pensioenfonds gebruik maakt van beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders, is het niet altijd mogelijk om het eigen MVB-beleid van Pensioenfonds Vervoer toe te passen. Pensioenfonds Vervoer zet zich in om deze gevallen zoveel mogelijk te beperken, bijvoorbeeld door fondsen om te zetten naar mandaten waar mogelijk.

OVERZICHT ESG-INSTRUMENTEN EN TOEPASSING IN DE BELEGGINGSPORTEFEUILLE

	Staatsobligaties	Aandelen	Bedrijfsobligaties	Hypotheken	Vastgoed	Illiquide overig
Screening		x	x			
Uitsluitingen	x	x	x			
Normatief engagement		x	x			
Thematisch engagement		x	x			
Stemmen		x				
ESG-integratie		x	x	x	x	
ESG-bonds	x		x			
Impactbeleggingen						x

Hoe legt Pensioenfonds Vervoer verantwoording af?

Pensioenfonds Vervoer publiceert ieder half jaar een MVB-rapportage. De rapportage is toegankelijk via de website van Pensioenfonds Vervoer. Daarnaast staan op deze website de volgende documenten:

- Verantwoord beleggen beleid;
- Stembeleid;
- [Vote Disclosure System](#) ten aanzien van steminstructies.
U kunt hier zien hoe per aandeelhoudersvergadering is gestemd.

MVB doelstellingen

Pensioenfonds Vervoer formuleert korte, middellange en lange termijn doelstellingen op MVB. Daarbij wordt expliciet de relatie gelegd met de acties uit het klimaatrisicobeleid dat onderdeel is van het MVB-beleid.

Doelstelling 2026

Korte termijn doelstellingen voor 2026

Jaarlijks worden acties vastgesteld die uitgevoerd worden in het kader van het MVB-beleid.

Naar aanleiding van de uitkomsten van de werkgroep biodiversiteit heeft Pensioenfonds Vervoer de volgende acties en onderzoeksvragen geformuleerd voor 2026:

Screening

- Welke oorzaken van biodiversiteitsverlies zijn nu nog niet (voldoende) onderdeel van de screening? Mogelijke oorzaken zijn bijvoorbeeld pesticiden, rundvlees, mijnbouw, palmolie en ontbossing.
- Inzicht krijgen in de financiële risico's van biodiversiteitsverlies. Dus de afhankelijkheid van biodiversiteit in de portefeuille inzichtelijk maken.

Engagement en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

- Bedrijven met meest intensieve bijdrage aan biodiversiteitsverlies hierop aanspreken.
- Bedrijven zonder adequaat beleid op gebied van biodiversiteit hierop aanspreken.
- Externe vermogensbeheerders spreken over biodiversiteit en de meest schadelijke bedrijven in hun portefeuille bespreken.
- Is ons stembeleid rondom biodiversiteit volledig c.q. toereikend?

Uitsluiten

- Onderzoek: zijn er bedrijven met een grote negatieve invloed op biodiversiteit die niet kunnen (bedrijfsmodel) of willen veranderen? Hoe gaan we daarmee om?

ESG-integratie

- Aanpassing Robeco multi-factor ESG index (toevoeging Biodiversity traffic light en tilten van de portefeuille als gevolg van falend of juist succesvol engagement).
- Onderzoeken of het zinvol is om de MSCI PAB benchmark aan te passen, zodat biodiversiteit nog nadrukkelijker meegewogen wordt.
- Biodiversiteitsdoelstellingen bij bestaande managers (aandelen, vastrentende waarden en vastgoed) onderzoeken.

Doelinvesterings

- Onderzoeken of er geschikte illiquide impactbeleggingen zijn die een bijdrage kunnen leveren aan biodiversiteit (sherstel).

Overige MVB doelstellingen in 2026

- Roadmap voor impact beleggen actualiseren. Wat zijn mogelijke vervolgstappen, inclusief een link met beleggingsovertuigingen?
- ESG modelrisico beleid (data)
- Update van de ESG risicobeheercyclus
- Landenbeleid, welke benchmarks zijn beschikbaar en zijn in overeenstemming met de waarden van Pensioenfonds Vervoer? Is er aanpassing van de methodiek gewenst?
- Controversiële wapens, herijking beleid
- Trends in energietransitie en welke effecten hebben deze?
- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om scope 3 emissies te kunnen rapporteren over de liquide beleggingsportefeuilles

Middellange termijn doelstellingen 2030

Pensioenfonds Vervoer kiest voor een CO₂-reductie aanpak van de portefeuille ten opzichte van een vast referentiepunt, namelijk de CO₂ van de benchmark per ultimo 2020. Dat is ook het moment dat Pensioenfonds Vervoer gestart is met het klimaatbeleid. De eerste stap was een CO₂-reductie van de liquide portefeuille van 30% ten opzichte van de benchmark per ultimo 2020. Dat ligt in lijn met de klimaatbenchmarks die de Europese Unie heeft geformuleerd. We streven ernaar om jaarlijks de CO₂-uitstoot van de portefeuille te reduceren, zodanig dat na 10 jaar (in 2030) een reductie van 50% is gerealiseerd, in lijn met de doelstelling van de EU.

Lange termijn doelstellingen

Pensioenfonds Vervoer streeft er naar in 2050 een netto emissieneutrale (net zero) belegger zijn. Meer informatie over deze doelstelling staat in hoofdstuk 6.

Recente ontwikkelingen

Plan van aanpak evaluatie Landenbeleid

Pensioenfonds Vervoer evalueert in 2026 het huidige landenbeleid. Aanleiding hiervoor zijn:

- geopolitieke ontwikkelingen;
- vragen over de robuustheid en onafhankelijkheid van gebruikte databronnen en
- de wens om onnodige wijzigingen in de landenuitsluitingslijst te beperken en daarmee transactiekosten te beheersen.

In de evaluatie wordt onderzocht hoe de beoordeling van landen verder kan worden versterkt en hoe ernstige internationale agressie tegen andere soevereine staten explicieter kan worden meegewogen. Ook wordt bekeken in hoeverre het huidige beleid daadwerkelijk effectief is geweest vanuit het perspectief van risicobeheersing. De evaluatie wordt in de tweede helft van 2026 uitgevoerd in samenwerking met de fiduciair beheerder.

Biodiversiteit

Aandelenmanagers

Pensioenfonds Vervoer heeft onderzocht hoe de verschillende aandelenbeheerders omgaan met biodiversiteit. Uit de analyse blijkt dat de meeste managers biodiversiteit inmiddels meenemen in hun beleggingsproces, maar dat de aanpak en diepgang sterk verschillen. Een tweetal beheerders heeft het thema uitgebreid geïntegreerd in hun analyses en beleggingsbeslissingen. Een andere beheerder ontwikkelt momenteel een zogeheten Nature Transition Framework waarmee biodiversiteitsrisico's en -kansen sectorgericht kunnen worden beoordeeld. Pensioenfonds Vervoer blijft de ontwikkelingen op dit gebied volgen en onderzoekt samen met beheerders welke mogelijkheden er zijn om biodiversiteit verder te integreren in de portefeuille.

Impact

Pensioenfonds Vervoer onderzoekt op welke wijze beleggingen een bijdrage kunnen leveren aan biodiversiteit en andere maatschappelijke thema's. In dit kader is een verkenning uitgevoerd naar impactbeleggingen binnen de beleggingscategorie private debt. Uit deze analyse blijkt dat biodiversiteit via private debt een realistische investeringsmogelijkheid vormt, maar dat een exclusieve focus op biodiversiteit in de praktijk lastig uitvoerbaar is. Daarom wordt gekeken naar oplossingen waarin biodiversiteit onderdeel uitmaakt van een bredere impactstrategie, naast thema's zoals klimaat, circulaire economie, gezondheid en duurzame economische groei.

Ontwikkelingen direct vastgoed

In 2026 heeft Pensioenfonds Vervoer aanvullend onderzoek laten uitvoeren naar de klimaatrisico's binnen de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille. De analyse laat zien dat de fysieke klimaatrisico's in algemene zin beheersbaar

zijn, maar dat bruto risico's voor extreme droogte en hevige neerslag bijzondere aandacht verdienen. Deze type risico's zijn hoger in Europa waar de vastgoedportefeuille is geconcentreerd dan in andere delen van de wereld. Daarom wordt met vastgoedmanagers in gesprek gegaan om beter inzicht te krijgen in de netto risico's. Daarnaast wordt gewerkt aan een structurele integratie van klimaatrisicoanalyse binnen de selectie en monitoring van vastgoedbeleggingen.

ESG-risicobeheer

Pensioenfonds Vervoer actualiseert in 2026 het ESG-risicobeheer. Hiervoor is een nieuw Risk Self Assessment (RSA) uitgevoerd, waarbij een brede inventarisatie van duurzaamheidsrisico's heeft plaatsgevonden. Op basis van internationale bronnen, waaronder het World Economic Forum, de OESO-richtlijnen en inzichten van DNB en EIOPA, zijn de belangrijkste ESG-risico's geïdentificeerd. De uitkomsten vormen de basis voor de actualisatie van het ESG-risicobeleid en dragen bij aan een meer gestructureerde beheersing van duurzaamheidsrisico's binnen de beleggingsportefeuille.

Model risicobeleid

Met het toenemende gebruik van ESG-data binnen het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid groeit ook het belang van goed beheer van de onderliggende modellen en databronnen. Daarom is in 2026 een modelrisicobeleid opgesteld voor ESG-data. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan de kwaliteit van gebruikte databronnen, de governance rondom dataleveranciers en de periodieke evaluatie van modellen. Daarnaast wordt de monitoring van ESG-data bij externe vermogensbeheerders verder gestructureerd, zodat risico's beter kunnen worden beheerst en ontwikkelingen tijdig kunnen worden gesignaleerd.

PRI-scores externe managers

Pensioenfonds Vervoer betreft maatschappelijk verantwoord beleggen nadrukkelijk bij de selectie en monitoring van externe vermogensbeheerders. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van informatie uit PRI-beoordelingen. Deelname aan de PRI enquête in 2025 was facultatief. Ruim de helft van de managers van Pensioenfonds Vervoer heeft in 2025 de PRI enquête ingevuld. Gebaseerd op de PRI enquête van 2025 presteren de managers overall goed, zowel op Strategy Policy & Governance als op de relevante strategie. Slechts één van de getoetste liquide managers presteert lager dan de mediaan op het gebied van Strategy Policy & Governance. Op het gebied van de beleggingsstrategieën presteren alle managers gelijk of beter dan de mediaan van de referentiegroep.

2. Screening

Pensioenfonds Vervoer heeft in juni 2021 een due diligence beleid opgesteld in lijn met de vereisten van het IMVB-convenant voor pensioenfondsen. Dit beleid is als bijlage toegevoegd aan het MVB-beleid van Pensioenfonds Vervoer dat terug te vinden is op de website. Pensioenfonds Vervoer heeft Achmea IM aangesteld als ESG dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het MVB-beleid. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het due diligence beleid uit en geeft zij uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan Pensioenfonds Vervoer.

Door de beleggingsportefeuille (wereldwijde aandelen en bedrijfsobligaties) te screenen identificeert Pensioenfonds Vervoer (potentiële) negatieve impact op de samenleving en het milieu. Dit zijn de belangrijkste (potentiële) ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Ter beoordeling wordt vervolgens gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of het milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtsgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving en/of het milieu. De thematische aandachtsgebieden van Pensioenfonds Vervoer zijn mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

Wanneer er een (potentiële) negatieve impact wordt geïdentificeerd, gaat Pensioenfonds Vervoer de dialoog aan met de onderneming. Als na verloop van tijd blijkt dat een onderneming geen progressie maakt in het voorkomen/verhelpen van de negatieve impact, gaat Pensioenfonds Vervoer over tot het uitsluiten van de onderneming. Daarnaast is een aantal ondernemingen al op voorhand uitgesloten in verband met structurele schendingen en het niet openstaan voor dialoog om de schending op te heffen. De resultaten van de due diligence screening en de actie die is ondernomen door Pensioenfonds Vervoer staan vermeld in onderstaande tabel:

TABEL 2.1

Per 31-12-2025	Aantal ondernemingen uitgesloten op normatieve gronden	Nieuwe normatieve dialogen
Mensenrechten	48	13
Arbeidsnormen	14	7
Milieu	26	6
Anti-corruptie	0	2

In het hoofdstuk Uitsluitingen en in de bijlage bij dit MVB-halfjaarverslag is terug te vinden welke ondernemingen zijn uitgesloten en is tevens aangegeven op basis van welke norm en schending dit plaatsvond. In het hoofdstuk Engagement van dit MVB-halfjaarverslag staat de voortgang van het normatieve engagement programma vermeld. Hierin staan ook de namen vermeld van de ondernemingen waarmee de dialoog is gestart, gegroepeerd per thematisch aandachtsgebied.

3. Uitsluitingsbeleid

Er zijn verschillende redenen waarom Pensioenfonds Vervoer ervoor kiest om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kiezen wij ervoor om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming een controversieel product als kernactiviteit voert, is een engagementtraject niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. In dat geval sluit Pensioenfonds Vervoer op voorhand uit.

Daarnaast worden ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen schenden bijvoorbeeld rondom mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie en bij achterblijvende engagementresultaten uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het Global Compact en de principes van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen de basis. Het uitsluitingsbeleid van Pensioenfonds Vervoer richt zich op meerdere criteria, namelijk producenten van controversiële wapens, tabaksproducenten, bedrijven die meer dan 5% van hun omzet halen uit kolen of uit de winning van olie uit teerzanden, winning van schalieolie en -gas of winning van olie en gas in het Arctisch gebied en structurele schenders van het UN Global Compact. Voor de invulling van het klimaatrisico-beleid kiest Pensioenfonds Vervoer er voor om niet te beleggen in ondernemingen die slecht presteren op het gebied van klimaatbeleid. Daarnaast sluit Pensioenfonds Vervoer landen uit die niet voldoen aan de criteria van het pensioenfonds.

3.1. Uitsluitingsgronden

In onderstaand overzicht zijn de uitsluitingsgronden die relevant zijn voor Pensioenfonds Vervoer uiteengezet. In de bijlagen kunt u de uitgesloten bedrijven per H1 2026 vinden.

Uitsluitingscriterium	Definitie	Data	Update	Bijlagen
Controversiële wapens	Nucleaire wapens	ISS ESG	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
	Biologische wapens			
	Chemische wapens			
	Antipersoonsmijnen			
	Clustermunitie			
	Witte fosfor			
	Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Pensioenfonds Vervoer aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid.			
	Jaarlijks stuurt de AFM een nieuwe definitieve indicatieve uitsluitingslijst (risicoradar) rond.			
Tabak	Bedrijven die tabak telen of tabaksproducten maken worden volledig uitgesloten. Ook worden bedrijven die meer dan 20% omzet halen uit de verkoop van tabak uitgesloten van beleggingen, net als bedrijven die speciale apparatuur of	ISS ESG	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst

Steenkool	diensten verlenen aan tabaksbedrijven. Ook e-sigaretten zijn onderdeel van dit beleid. Pensioenfonds Vervoer hanteert een restrictief beleid ten aanzien van steenkool. Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging als: De omzet van een onderneming is voor meer dan 5% afkomstig uit aan steenkoolgerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Teerzanden	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de extractie en verwerking van teerzanden voor de winning van olie.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Schalie- olie en gas	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de extractie en productie van schaliegas en -olie.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Arctisch olie- en gas	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de extractie en productie van Arctisch gas en -olie.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Normschenders	Pensioenfonds Vervoer sluit ondernemingen uit die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden. Het Pensioenfonds spreekt van een structurele schending wanneer de onderneming bij een geverifieerde schending geen maatregelen heeft genomen of niet reageert op poging tot dialoog. Als de onderneming wel maatregelen heeft genomen, moet de schending binnen 2 jaar zijn opgeheven. Anders wordt alsnog overgegaan tot uitsluiting.	ISS ESG	Jaarlijks	Uitsluitingslijst
Klimaatbeleid	Voor de invulling van het klimaatrisico-beleid kiest Pensioenfonds Vervoer er voor om niet te beleggen in ondernemingen die slecht presteren op het gebied van klimaatbeleid. Voor de beoordeling in hoeverre ondernemingen de bereidheid en bekwaamheid hebben voor de overgang naar een koolstof arme economie maakt Pensioenfonds Vervoer van gebruik van de tooling van The Transition Pathway Initiative (TPI). De ondernemingen in de portefeuille wordt door TPI gescreend op de managementkwaliteit en CO2-prestaties gericht zijn op de overgang naar een koolstofarme economie conform het Klimaatakkoord van Parijs. TPI hanteert voor de managementkwaliteit 5 tredes van beoordeling voor ondernemingen. Pensioenfonds Vervoer kiest er voor om ondernemingen die een TPI score hebben van lager dan 3 uit te sluiten uit de aandelen en de bedrijfsobligatieportefeuilles.	Transition Pathway Initiative (TPI)	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Landen	Pensioenfonds Vervoer sluit overheden uit als de Verenigde Naties en/of Europese Unie majeure/substantiële sancties tegen de centrale overheid van één bepaald land hebben ingesteld. Over het algemeen schenden de overheden van dergelijke landen systematisch de fundamentele mensenrechten van hun burgers. Naast de EU-sanctielijst en de VN-sanctielijst worden de prestaties van de landen in de Freedom in the World index (mensenrechten), de ITUC Global Rights index (arbeidsnormen) en de Corruption Perception Index (corruptie) als vertrekpunt gebruikt bij het opstellen van de uitsluitingslijst.	EU- en VN-sanctielijst en ITUC Global Rights index, Freedom in the World index, Corruption Perception index	Jaarlijks	Uitsluitingslijst

Staatsbedrijven van uitgesloten landen	Uitsluiting van overheden past het pensioenfonds toe op alle aan deze overheid direct gerelateerde beleggingsinstrumenten, zoals staatsobligaties. Ook obligaties van aan de staat gerelateerde instanties en lagere overheden van het desbetreffende land vallen onder de uitsluiting.			
	Pensioenfonds Vervoer kiest er voor staatsbedrijven (bedrijven die voor meer dan 50% van de staat zijn) uit te sluiten omdat we niet wensen bij te dragen aan het financieren van landen die arbeidsrechten niet in voldoende mate waarborgen.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Goed bestuur	Pensioenfonds Vervoer belegt in ondernemingen die voldoen aan de praktijken van goed bestuur (good governance). Ondernemingen die op dit vlak zeer slecht presteren, worden op voorhand uitgesloten. Daarbij wordt minimaal gekeken naar de wettelijke vereisten op het gebied van:	MSCI	Jaarlijks	Uitsluitingslijst
	Goede managementstructuren; Betrekkingen met werknemers; Beloning van het betrokken personeel; Naleving van de belastingwetgeving. Hier bovenop wordt, zowel vóór als na het aankopen van beleggingen, het MVB-beleid toegepast. Bij het bepalen of ondernemingen goed presteren op het gebied van goed bestuur, maakt Pensioenfonds Vervoer gebruik van ESG-data van derden. Mocht een onderneming waarin wordt belegd na verloop van tijd niet goed presteren, dan wordt deze alsnog uitgesloten volgens het gestandaardiseerde uitsluitingsproces.			

3.2. Samenstelling uitsluitingslijsten

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens en tabak. Het uitsluitingscriterium normschenders en goed bestuur wordt jaarlijks geüpdatet. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt is dat reden tot uitsluiting.

Twee maal per jaar wordt het beleggingsuniversum via MSCI gescreend op het criterium steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en arctische olie- en gas. Inkomsten uit kolenhandel en transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in de berekening.

Ondernemingen die zijn aangemerkt als betrokken bij de verschillende uitsluitingscriteria worden op de geactualiseerde uitsluitingslijst geplaatst. Eventueel aanwezige holdings worden verkocht. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe holdings aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

4. Engagement

Het streven van een onderneming naar winstmaximalisatie kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de langetermijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Om die reden gaat Pensioenfonds Vervoer in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices'. Zo beoogt Pensioenfonds Vervoer bij te dragen aan het bewaken van het juiste evenwicht, aan langetermijnwaardecreatie en beschermt het haar belangen en die van haar klanten.

4.1. Engagement is een centraal middel in het MVB-beleid

Engagement is het voeren van een actieve dialoog met ondernemingen, waarin wij concrete verbeteringen vragen op het gebied van duurzaam gedrag. Daarnaast stimuleren we hiermee langetermijnwaardecreatie en vergroten we de aandeelhouderswaarde. We voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. We spreken ondernemingen aan die in verband worden gebracht met controverses ten aanzien van internationaal breed gedragen normen over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anti-corruptie schenden. Dit noemen we **Normatief engagement**.
2. We spreken ondernemingen aan ter bevordering van specifieke governance- of duurzaamheidsthema's. Dit noemen we **Thematisch engagement**.
3. We spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG) kwesties. Dit doen we veelal in collectief verband. Dit noemen we **ESG Nederland engagement**.
4. We spreken ondernemingen in collectief verband, wanneer de situatie erom vraagt en het onderwerp past binnen de speerpunthema's van Achmea IM. Dit noemen we **Collectief engagement**.

Andere focus en doelstelling

De verschillende typen engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de vormen geldt dat het een zaak van een lange adem is. Anders dan bij uitsluiting, als pensioenfonds of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management actief aansporen om het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **normatief engagement** heeft als doel controverses ten aanzien van UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business and Human Rights te stoppen en te voorkomen. Deze internationale normen gaan onder meer over mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie. We gebruiken deze normen om controverses te identificeren en engagementdoelen te bepalen. Controverses ten aanzien van deze normen vergroten namelijk het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die mogelijk leiden tot een controverser staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze controverses vaak tot rechtszaken, die boetes of schadeclaims voor de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren we uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due diligenceproces uitgevoerd. Dit is het proces waarin het beleggingsuniversum doorlopend wordt gescreend op controverses ten aanzien van 1 of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of UN Guiding Principles on Business and Human Rights door het onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een controversie wordt een dialoog gestart om deze vermoedens te verifiëren en, wanneer deze vermoedens correct zijn, te zorgen dat de onderneming actie onderneemt. Ook bij een vastgestelde controversie wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel deze op te heffen en nieuwe controverses te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Bij **thematische engagement** staan niet de bedrijven die in verband worden gebracht met controverses centraal, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in samenspraak met klanten en binnen de speerpunten van het MVB-beleid. Bij de keuze spelen de volgende overwegingen een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans van de dialoog.

De uitvoering van het Thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

Mensenrechten

Arbeidsnormen

Natuur & Milieu

Gezondheid

Klimaat

In het **ESG Nederland engagement** is Pensioenfonds Vervoer in gesprek met belangrijke Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingenseizoen. Deze dialogen vinden veelal plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse Corporate Governance Platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance- en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven

door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid.

Binnen **Collectief engagement** trekt Pensioenfonds Vervoer samen op met andere institutionele beleggers waar het effectief is en past binnen de kernthema's van ons en onze klanten. Ook steunen we publiekelijk initiatieven indien dit de belangen van ons en onze klanten goed vertegenwoordigt.

Escalatiestrategie

Pensioenfonds Vervoer hanteert een escalatiestrategie als de dialogen met ondernemingen uit de engagementprogramma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hogergeplaatste) afgevaardigden of door het versturen (al dan niet met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan Pensioenfonds Vervoer haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegenstemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij het engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd als ESG onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd als de ESG-kennis bij het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Vragen stellen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van resoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waarmee de dialoog stagneert gebeurt op een case-by-case basis. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet als deze een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten, zoals geïdentificeerd in dit MVB-beleid. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vastgelegd. Dit is terug te vinden op de website van Pensioenfonds Vervoer. Wanneer er na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat is, wordt uitsluiting een reële optie.

4.2. Managementsamenvatting engagement

De eerste maanden van 2026 stonden op het gebied van actief aandeelhouderschap in het teken van het zoeken naar een balans tussen Europese ambities aangaande duurzaam beleggen en de anti-ESG-beweging en politieke druk in de Verenigde Staten (VS). We zien dat Amerikaanse ondernemingen terughoudender zijn geworden in publieke duurzaamheidsclaims en in hun bereidheid deel te nemen aan engagementinitiatieven. Die ontwikkeling raakt

ook Europese beleggers, omdat veel ondernemingen en financiële instellingen wereldwijd actief zijn of een Amerikaanse beursnotering hebben. Maar anderzijds zijn er ook ondernemingen in de VS, die vanwege de activiteiten in Europa moeten voldoen aan Europese wetgeving zoals de CSRD en de aankomende ontbossingsrichtlijn EUDR. De Europese wetgeving heeft dus ook positieve impact in de VS, maar staat daardoor ook onder druk van lobby uit de VS om Europese regels af te zwakken. Deze ontwikkelingen betekenen voor Europese beleggers vooral dat het gesprek over duurzaamheidsrisico's steeds meer gevoerd wordt in de context van risicobeheer, gericht op financiële materialiteit.

Stemseizoen

De ontwikkelingen die zich in 2025 al aftekenden, zetten zich ook tijdens het stemseizoen 2026 voort. De rol van aandeelhouders blijft belangrijk, maar de wijze waarop invloed wordt uitgeoefend verandert. Waar in eerdere jaren veel aandacht uitging naar aandeelhoudersvoorstellen, zien we steeds vaker dat ondernemingen al voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering intensief in gesprek gaan met beleggers. Tegelijkertijd nam het aantal aandeelhoudersvoorstellen, met name op ESG-gebied, verder af. Hierdoor geven stemuitslagen alleen niet langer een volledig beeld van de invloed die beleggers op ondernemingen uitoefenen.

Beloningsbeleid bleef een van de belangrijkste onderwerpen op gebied van governance, tijdens aandeelhoudersvergaderingen. De afname van het aantal aandeelhoudersvoorstellen onderstreept dat de focus verschuift van het agenderen van nieuwe onderwerpen naar het kritisch beoordelen van bestaande prestaties en beleid. Daarbij ligt steeds meer nadruk op de uitvoering van bestaande toezeggingen, de kwaliteit van de rapportage en de wijze waarop ondernemingen duurzaamheidsrisico's integreren in strategie en risicobeheer. Ondanks de tegenwind uit de VS blijven in Europa regelgeving en duurzaamheidsdoelstellingen belangrijke aanjagers van goed ondernemingsbestuur.

Op koers blijven

Zoals wij eind vorig jaar al constateerden, blijft koers houden van belang. Het vertalen van duurzaamheidsvraagstukken naar een zakelijke dialoog, gecombineerd met een stevig stembeleid en actief engagement, blijft essentieel om duurzaamheids- en governance-risico's effectief te adresseren. Ook de komende maanden blijven wij de ontwikkelingen nauwgezet volgen, waaronder de tussentijdse verkiezingen in de VS.

Afronding engagementthema's

Eind juni hebben we het engagementthema over access to health care afgerond. We kijken met tevredenheid terug op dit programma. De samenwerking met de Access to Medicine Foundation gaf het programma een duidelijke structuur, toegang tot relevante kennis en de mogelijkheid de gesprekken met de ondernemingen samen met andere beleggers te voeren. Een aantal ondernemingen deed toezeggingen ten aanzien van verbeteringen in beleid en een aantal ondernemingen liet al verbetering zien ten opzichte van de engagementdoelstellingen.

Vanwege het maatschappelijke belang van goede toegang tot medicijnen, ook voor onze klanten, en de goede samenwerking met de Access to Medicine Foundation, hebben we besloten engagement over dit thema de komende drie jaar voort te zetten, maar met een nieuwe groep ondernemingen.

Ook sloten we het thema Kleding en Circulariteit af. In dit engagementprogramma hebben we de genoemde ondernemingen aangemoedigd om zich meer in te zetten om de transitie naar een circulaire kledingsector te versnellen. De gesprekken gingen vooral over impactanalyses, duurzamer materiaalgebruik, circulariteit en rapportage. Bij de meeste dialogen was het gesprek constructief en is er duidelijk vooruitgang getoond. Toch staat de transitie naar een meer circulaire sector nog aan het begin. Daarom willen wij met een aantal andere ondernemingen in de sector eveneens het gesprek aangaan over dit belangrijke thema. Zo kunnen we de opgedane kennis inzetten en ook nuttige samenwerking met het collectieve engagement initiatief vanuit de Finance for Biodiversity Foundation voortzetten.

Er zijn dit halfjaar geen nieuwe engagementthema's gestart.

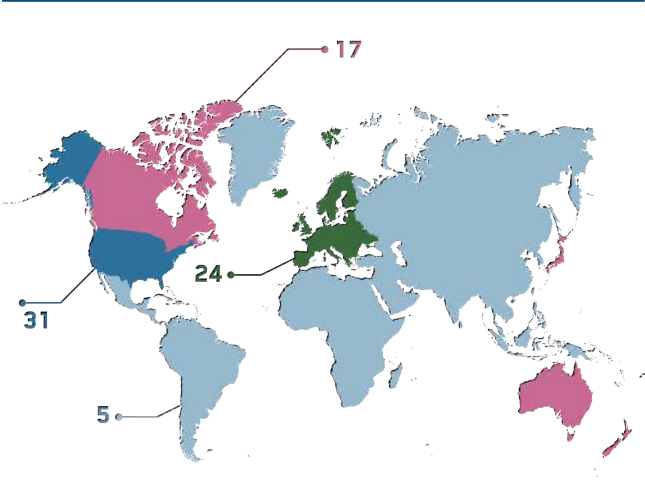
4.2.1. Overzicht thematisch engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van Pensioenfonds Vervoer is gericht op het verhogen van sociale, milieu- en governancestandaarden in sectoren, ketens of bij ondernemingen, die deel uitmaken van het beleggingsuniversum. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB-strategie van Pensioenfonds Vervoer. We doen gedegen onderzoek om ondernemingen te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is.

In de eerste helft van 2026 bestaat het thematische engagementprogramma uit 11 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. In deze thema's zijn 74 [ondernemingen](#) opgenomen. In de onderstaande tabel is de opbouw van het programma weergegeven. In de thematische sub-hoofdstukken wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.1.1 REGIOVERDELING

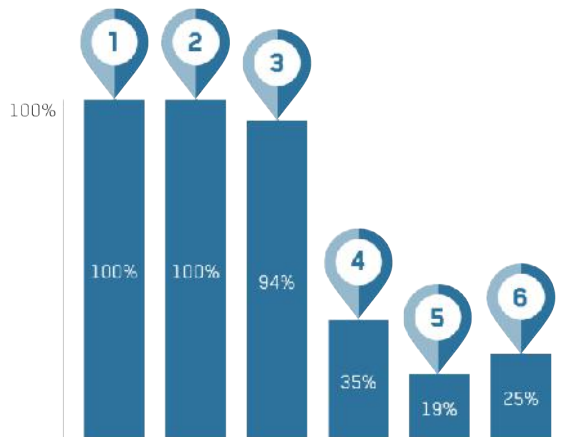
TABEL 4.2.1.1 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Aanpak Ontbossing		2025 H2	Ontbossingsgevoelige sectoren
Access to Healthcare		2023 H1	Farmaceutische sector
Goede Voeding		2024 H1	Restaurants/supermarkten/producten voeding en dranken
Just Transition		2025 H1	Autofabrikanten en mijnbouw
Kleding en Circulariteit		2023 H1	Textiel, kleding, luxe goederen en retail
Klimaattransitie Chemie		2025 H2	Chemiesector
Klimaattransitie Luchtvaart		2025 H1	Luchtvaartmaatschappijen en luchtvrachtvervoerders
Nature Action		2024 H1	Nature Action 100 benchmark
Preventie Mensenrechtenrisico's		2025 H2	Ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensen- of arbeidsrechtencontroverses
Reductie CO ₂ uitstoot PLUS		2022 H2	CO ₂ -intensieve sectoren
Waterimpact en -afhankelijkheid		2025 H1	Chemische industrie

Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader toegelicht in de [bijlage: Thematische dialoog](#).

De voortgang van het thematisch engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.1.2 MIJLPAALVERDELING

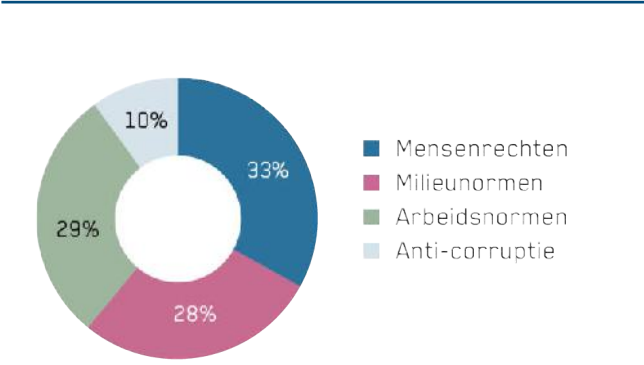
1. Analyse van het bedrijf
2. Het initiëren van de dialoog
3. Het voeren van de dialoog
4. De toezegging van de onderneming
5. Het aanpassen van het beleid en proces
6. Het afronden van de dialoog

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen nog niet behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

4.2.2. Overzicht normatief engagementprogramma

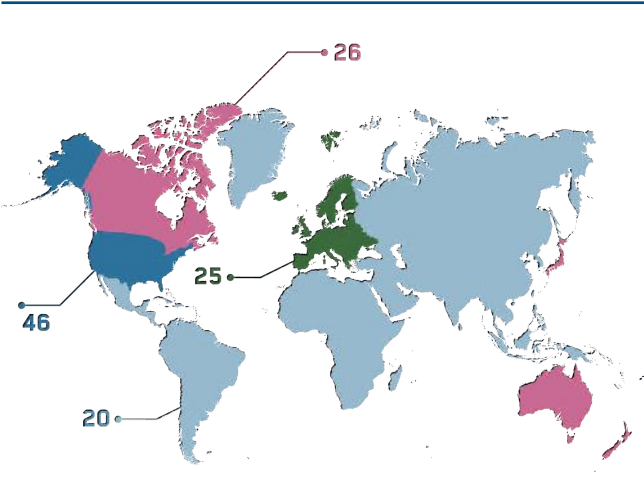
Pensioenfonds Vervoer vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen, die internationaal breed gedragen normen schenden. We noemen dit Normatief engagement. Per eind juni 2026 maken 117 ondernemingen deel uit van het normatief engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over 1 of meerdere norm-gerelateerde controverses. Het aantal controverses waarover we spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatief engagementprogramma. In totaal lopen er 199 dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 17 ondernemingen een dialoog (opnieuw) gestart. De ringdiagram toont hoe het programma is opgebouwd.

FIGUUR 4.2.2.1 NORMGEBIED

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het normatief engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

⁷ De staven in de diagram weergeven het percentage dialogen waarin stappen zijn gezet (indicator 2, 3 en 4) op de mijlpalen. Wanneer een mijlpaal niet relevant is voor een dialoog, is de dialoog buiten beschouwing gehouden.

Voortgang lopende dialogen

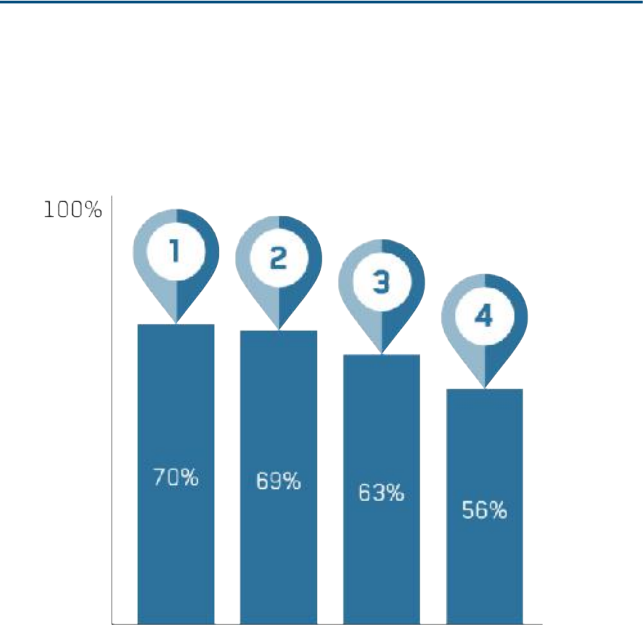
Voor normatieve dialogen onderscheiden we 4 mijlpalen, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. De voortgang per mijlpaal wordt vervolgens in iedere dialoog getoetst aan de hand van 4 indicatoren: (1) er zijn geen maatregelen genomen, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd. De methodologie voor normatief engagement wordt verder toegelicht in de [bijlage: Normatieve dialoog](#).

TABEL 4.2.2.1 MIJLPALEN

Mijlpalen
1 Het delen van relevante informatie
2 Implementatie van beleid
3 Herstel en verhaal
4 Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang hebben betrekking op het volledige normatief engagementprogramma. De voortgang van het normatief engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.2.3 MIJLPAALVERDELING⁷

- 1. Het delen van relevante informatie
- 2. Implementatie van beleid
- 3. Herstel en verhaal
- 4. Opheffen en/ of voorkomen

Afgesloten en geëscaleerde dialogen

In de rapportageperiode zijn de in de onderstaande tabel genoemde dialogen (succesvol) afgesloten. In sommige

dialogen werden escalatiemaatregelen toegepast. Dit wordt besproken in het [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.2.2.2 AFGESLOTEN DIALOGEN

Onderneming	Normgebied
Barrick Mining Corporation	Arbeidsrechten
UBS Group AG	Mensenrechten

4.3. Thematische engagement voortgang

4.4. Aanpak Ontbossing

Ontbossing is wereldwijd een van de grootste oorzaken van biodiversiteitsverlies. Vooral tropische en subtropische bossen in landen als Brazilië, Congo en Indonesië worden zwaar getroffen. In deze gebieden vindt tweederde van de ontbossing plaats. De belangrijkste oorzaak is landbouw, zowel grootschalig als kleinschalig, en bosbouwplantages. Bossen worden vooral gekapt voor de productie van palmolie, soja, rundvlees, koffie, cacao, rubber en hout. Rundvlees, soja en palmolie nemen het grootste aandeel voor hun rekening. Ongerepte tropische bossen zijn cruciaal voor biodiversiteit. Ze dragen bij aan gezonde ecosystemen, klimaatregulatie, koolstofopslag, waterzuivering en schone lucht. Ook bieden ze bestaansmiddelen aan lokale gemeenschappen. Grootschalige ontbossing vormt niet alleen een lokaal risico, maar heeft ook wereldwijde gevolgen voor maatschappij en economie. Ondanks jarenlange inspanningen om ontbossing te verminderen, blijft het probleem urgent. Ook blijkt uit analyses van de biodiversiteitsvoetafdruk van beleggingsfondsen dat ontbossing in tropische gebieden een belangrijke oorzaak is van biodiversiteitsverlies. Daarom starten we dit nieuwe engagementthema Aanpak Ontbossing.

4.4.1. Overzicht

Doel van het thema

Het doel van dit engagementprogramma is om geselecteerde ondernemingen aan te sporen om ontbossing te stoppen. We vragen van ondernemingen om beleid te ontwikkelen of te versterken en maatregelen in te voeren die

bijdragen aan het behoud en duurzaam beheer van bossen wereldwijd. Dit omvat onder andere het verduurzamen van toeleveringsketens, het vermijden van inkoop van grondstoffen uit hoogrisico-gebieden voor ontbossing en het bevorderen van transparante rapportage over beleid, doelen en resultaat⁸.

TABEL 4.4.1.1 DOELSTELLINGEN AANPAK ONTBOSSING

Categorie	Indicatoren
Governance	- Het bestuur van de onderneming erkent ontbossing als risico, en spreekt zich publiekelijk uit over de noodzaak om ontbossing te stoppen; - De onderneming heeft een bestuurslid of commissie die verantwoordelijk is voor het ontbossingsbeleid. - De onderneming is niet verbonden aan (branche-) organisaties die pleiten voor het stopzetten of verzwakken van klimaat- en natuurbeleid en weerhoudt zich van lobbyactiviteiten om nieuw beleid af te zwakken of te voorkomen, maar steunt overheden in de aanpak van ontbossingsrisico's.
Beleid	- Ontbossingsbeleid: de onderneming heeft adequaat beleid gericht op het stoppen van ontbossing, in lijn met internationale standaarden, inclusief: - het werken aan een volledig ontbossings- en conversievrije toeleveringsketen uiterlijk vóór 2030, inclusief gehanteerde 'cut-off date' van uiterlijk eind 2020; - respect voor – en waarborgen van de rechten en het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en inheemse volkeren; - aandacht voor verbetering van biodiversiteit met betrekking tot het gebruik van bestaande landbouwgrond en bodemkwaliteit;
Implementatie & monitoring	- De onderneming heeft concrete programma's en actieplannen om het beleid uit te voeren en de doelen binnen de gestelde termijnen te behalen. De programma's zijn concreet, uitvoerbaar en specifiek voor bepaalde grondstoffen/toeleveringsketens; - De onderneming meet en rapporteert de voortgang op deze doelen;
Samenwerking in de keten	De onderneming is actief betrokken bij relevante sectorinitiatieven, toeleveringsketen- en/of multi-stakeholder initiatieven gericht op het realiseren van ontbossingsvrije productieketens;
Transparantie	- De onderneming rapporteert over beleid, commitment, doelen en voortgang, inclusief: - een risico-, afhankelijkheids- en impactanalyse; - inzet, doelen en tijdslijnen; - maatregelen per relevante keten/grondstof.

⁸ Onze engagement doelen sluiten aan bij internationale standaarden zoals het accountability framework: www.accountability-framework.org.

Sustainable Development Goals

Het engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2)
- SDG 15: Leven op het land (15.2 en 15.b)

Samenwerking

De afgelopen jaren zijn er verschillende internationale investor engagementinitiatieven gestart, gericht op het stoppen van ontbossing. Op de VN-klimaattop in 2021 in Glasgow (COP26) werd het 'Finance Sector Deforestation Action' (FSDA) gestart, een initiatief van financiële instellingen die zich inzetten om ontbossing als gevolg van de grondstoffenproductie in hun beleggings- en kredietportefeuilles te beëindigen. Gezamenlijk engagement met ondernemingen is een belangrijke pijler van dit initiatief. Begin 2026 is het initiatief 'Deforestation Investor Group' (DIG) gestart. Dit initiatief wordt ondersteund door de 'Institutional Investors Group on Climate Change' (IIGCC). Deze organisatie ondersteunt ook het Nature Action 100 programma, waardoor er een goede coördinatie is tussen beide programma's en het engagement over tegengaan van ontbossing ook beter wordt afgestemd. We hebben een aantal online vergaderingen van het DIG initiatief bijgewoond om kennis te delen. We bekijken momenteel de mogelijkheden om samen te werken op gebied van de lopende engagements.

Voortgang

Het afgelopen halfjaar hebben we met de meeste van de ondernemingen in het engagementprogramma een eerste gesprek gehad. Hieronder worden de gesprekken kort toegelicht. Met **Bunzl** en **Kraft Heinz** staat een eerste gesprek gepland in juli.

Bunge Global

In Juni namen we deel aan een investeerdersgesprek met Bunge. Het bedrijf gaf in het gesprek een update over biodiversiteitsbeleid en de aanpak om ontbossing te voorkomen. Bunge gebruikt de richtlijnen van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) voor de impact-analyse en bracht wereldwijde activiteiten en inkoop van grondstoffen in kaart. Het bedrijf stelde vast dat circa 25% van de activiteiten plaatsvindt in of nabij kwetsbare gebieden, waaronder de Cerrado en Mata Atlântica in Brazilië. Rond ontbossing benadrukte Bunge dat het sinds 2015 werkt aan een toezegging om ontbossing te voorkomen voor directe en indirecte soja-inkoop. Het bereikte 100% traceerbaarheid en monitoring in prioritaire Braziliaanse regio's. Kritisch blijft de datum die Bunge hanteert waarna geen ontbossing meer mag hebben plaatsgevonden ('cutoff date'). Voor Bunge is dit 31 december 2024 terwijl leidende standaarden en Europese regelgeving uitgaan van eind 2020. Daarnaast trokken Bunge en andere bedrijven zich, onder druk van regionale Braziliaanse wetgevers, terug uit het Amazon Soy Moratorium (afspraken over het voorkomen van ontbossing in de Amazone). Wij stelden hierover

vooraf schriftelijke vragen, maar kregen in het gesprek nog onvoldoende antwoord.

Clorox

In maart voerden we een eerste gesprek met Clorox. We spraken over het versterken van het beleid en de rapportage op gebied van ontbossings- en conversierisico's in relevante grondstofketens, waaronder palmolie, houtvezels en soja. Het bedrijf lichtte toe dat palmolie vooral in beperkte hoeveelheden als derivaat wordt gebruikt en dat voor vezels al een hoog aandeel gerecycled of gecertificeerd materiaal wordt toegepast. Ook gaf Clorox aan dat soja voornamelijk uit de Verenigde Staten en Canada komt en daardoor als laag risico wordt beschouwd. Tegelijk blijft verdere onderbouwing nodig, omdat een volledig DCF-commitment en concrete verplichtingen voor leveranciers nog ontbreken. Positief is dat Clorox heeft toegezegd te bekijken hoe het duidelijker en meer data gedreven kan rapporteren waarom natuur- en ontbossingsrisico's relatief laag zijn. Ook wil het bedrijf onderzoeken of aanvullende informatie, zoals het aandeel FSC-gecertificeerd materiaal, zichtbaarder kan worden gemaakt in toekomstige rapportage.

Coles Group

Het eerste gesprek met Coles vond plaats in maart. We spraken over natuur, ontbossing en bredere duurzaamheidsrisico's in de voedselketen. Coles erkent natuur als materieel risico vanwege de afhankelijkheid van landbouw- en voedselketens. Het bedrijf heeft een natuurrisico's analyse uitgevoerd, geïnspireerd op de TNFD LEAP aanpak, maar rapporteert nog niet volledig volgens TNFD. Coles heeft nog geen formele dubbele materialiteitsanalyse gedaan. De aanpak van ontbossingsrisico's van Coles richt zich op vier grondstoffen (hout, cacao, rundvlees, soja en palmolie). De voortgang verschilt per grondstof. Op gebied van hout en papier is de inkoop grotendeels gecertificeerd volgens duurzame bosbouw standaarden (FSC en PEFC). Aan de ketens van palmolie, cacao, soja en rundvlees wordt nog hard gewerkt. Coles publiceerde in mei een gedetailleerde voortgangsrapportage over de aanpak van ontbossingsrisico's. En eind augustus publiceert de onderneming een volgende duurzaamheidsrapportage. In een volgend gesprek willen we bespreken hoe de aanpak van de meest urgente risico's versnelt kan worden.

Compass Group

Eind februari spraken we voor het eerst met Compass Group. Het gesprek ging over natuurimpact, ketentransparantie en ontbossingsrisico's. Compass werkt sterk gedecentraliseerd en heeft een diverse toeleveringsketen, wat risicobeheersing complex maakt. Het bedrijf heeft met Earthworm een op TNFD gebaseerde natuur-impactanalyse uitgevoerd, waarin klimaat- en natuurrisico's samen worden bekeken. Voor ontbossingsvrije ketens richt Compass zich vooral op rundvlees, koffie, palmolie en papier/hout. Soja blijft het lastigst, vooral waar dit indirect via diervoeder in de keten zit. Compass wil de chefs van de restaurants van de onderneming met behulp van CO₂-informatie over menu's en ingrediënten keuzes kunnen maken voor lagere voetafdruk op klimaat

en natuur. In het volgende gesprek, willen we spreken over aanscherping van beleid, prioritering van urgente risico's en betere voortgangsrapportage.

UPM-Kymmene

In maart spraken we voor het eerst met UPM-Kymmene. UPM voert een natuur-impactanalyse uit op basis van TNFD-richtlijnen, gebruikt eDNA-monitoring voor biodiversiteitsonderzoek in Finland en Uruguay en werkt samen met het Science Based Targets for Nature-initiatief. Voor het beheersen van ontbossingsrisico's gebruikt UPM FSC- en PEFC-certificering, due-diligenceprocessen en herkomstinformatie per fabriek. Het bedrijf stelt dat bosconversie naar plantages verboden is in landen waar het plantages heeft en dat geen hout meer uit Rusland wordt ingekocht. UPM gaf ook aan op schema te liggen voor naleving van de Europese ontbossingswetgeving (EUDR) die eind 2026 in werking treedt. We vroegen UPM om verdere transparantie over houtinkoop, herkomstlanden en certificeringspercentages. En in een volgend gesprek willen we de kwaliteit van gebruikte certificeringsstandaarden bespreken en horen welke stappen UPM nog kan zetten om eigen bosbouw en houtinkoop volledig te vrijwaren van ontbossingsrisico's.

Wesfarmers

Het eerste gesprek met Wesfarmers vond plaats in maart. Wesfarmers lichtte toe dat het eerder een TNFD-pilot-impactanalyse op productniveau uitvoerde, gericht op houtproducten van Bunnings, de grootste doe-het-zelfketen van Australië. De analyse bevestigde materiële natuurimpact en afhankelijkheden, vooral rond hout en katoen/textiel. Ontbossingsrisico's worden vooral via divisiespecifieke inkoopnormen beperkt: bij Bunnings moet verkocht hout onafhankelijk gecertificeerd zijn, met name via FSC of Responsible Wood. Leveranciers zonder geloofwaardige voortgang richting certificering kunnen worden uitgefaseerd. Wesfarmers gaf aan natuurimpact voorlopig kwalitatief te blijven rapporteren en op middellange termijn een natuur- of TNFD-gebaseerde analyse te overwegen. Ook gaf Wesfarmers aan meer aandacht te willen geven aan watergebruik, afvalreductie en gerecyclede materialen. In een volgend gesprek willen we Wesfarmers aanmoedigen om een meer kwantitatieve risicoanalyse te maken, ontbossingsrisico's te kwantificeren, prioriteiten scherper te stellen en ook te tonen welke risico's als niet materieel worden beschouwd.

Vervolg

Het komende halfjaar willen we nogmaals met de ondernemingen spreken.

4.4.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.4.2.1 MIJLPALEN AANPAK ONTBOSSING

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Bunge Global SA	Verenigde Staten	Voedselproducten	6,8						
2 Clorox Company	Verenigde Staten	Huishoudelijke producten	4,43						
3 Coles Group Ltd	Australië	Consumentengoederen Distributie & Retail	4,94						
4 Compass Group PLC	Verenigd Koninkrijk	Hotels, restuarants en vrije tijd	4,57						
5 Kraft Heinz Company	Verenigde Staten	Voedselproducten	3,48						
6 UPM-Kymmene Oyj	Finland	Papier- en hout-producten	5,25						
7 Wesfarmers Limited	Australië	Algemene detailhandel	6,07						

¹ MSCI score 'Raw Materials Sourcing' (score voor duurzaamheidsbeleid t.a.v. inkoop grondstoffen); voor Bunge is deze score niet beschikbaar en is de score 'Biodiversity & Land Use' (management van biodiversiteitsrisico's) gebruikt.

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.4.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten gedeeld aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	0%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.5. Afgesloten: Access to Healthcare

Toegang tot gezondheidszorg is een mensenrecht en een belangrijk onderdeel van SDG 3 “Goede gezondheid & Welzijn”. Toegang tot gezondheidszorg is echter nog lang niet overal vanzelfsprekend, vanwege onder meer minder ontwikkelde zorgsystemen, te dure medicijnen of door het onvoldoende aansluiten van de zorg bij lokale behoeftes. Zo lopen volgens de World Health Organisation (WHO) 930 miljoen mensen het risico in armoede te vervallen door dure zorg. Het wereldwijd verbeteren van de eerstelijnszorg tegen 2030 kan 60 miljoen levens redden en de levensverwachting met 3,7 jaar verlengen⁹. Met het thema Access to Healthcare richten we ons op ondernemingen die een belangrijke rol spelen in de zorgketen en bij kunnen dragen aan een beter toegankelijke zorg voor iedereen wereldwijd. Denk bijvoorbeeld aan ondernemingen die diagnostiek verzorgen, medische apparatuur ontwikkelen, medicijnen produceren of medische hulpmiddelen distribueren.

4.5.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.5.1.1 DOELSTELLINGEN ACCESS TO HEALTHCARE

Categorie	Indicatoren
Governance & beleid	- De onderneming geeft de thematiek rondom Access to Healthcare een plek in de bedrijfsstrategie; - De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare: - Naar heldere doelstellingen; - Naar de diverse markten waar de onderneming actief is. - De onderneming en het bestuur raadplegen gestructureerd relevante experts en belanghebbenden op het thema Access to Healthcare. - De onderneming verankert internationale standaarden, onder andere van de 'World Health Organisation' en de OESO op in haar beleid. Bijvoorbeeld de 'WHO Model Lists of Essential Medicines'. Een lijst van de meest effectieve en veilige medicijnen die overal beschikbaar zouden moeten zijn. - De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. We screenen deze doelstellingen op basis van de principes die wij i.s.m. andere investeerders en experts heeft opgesteld. - De onderneming maakt een duidelijke koppeling tussen mensenrechten en haar rol in de zorgsector, ook in relatie tot de aankomende Europese regelgeving.
Implementatie & monitoring	- De onderneming heeft een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van haar producten/diensten, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten. - De onderneming gaat op een verantwoorde manier om met patenten en licenties. Dit voorkomt dat medicijnen of medische producten onbereikbaar worden. - De onderneming stuurt in haar research & development op maatschappelijke impact, gezondheidswinst, de behoeftes van ontwikkelingslanden en de gelijke toegang tot gezondheidszorg binnen landen. - De onderneming vertaalt haar strategie op Access to Healthcare naar land en/of doelgroep, specifiek beleid en naar projecten die inspelen op de lokale situaties en behoeftes. - De onderneming heeft een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie te voorkomen als eerlijke handelspraktijken en belastingbetalingen te garanderen. - De onderneming neemt stappen om te zorgen dat haar lobbyactiviteiten of dat sector-organisaties waarvan zij lid is, niet lobbyen voor regelgeving die Access to Healthcare beperkt. - De onderneming neemt stappen om mensenrechten te waarborgen.
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere belanghebbenden op het thema.
Transparantie	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere belanghebbenden. Inclusief lobbyactiviteiten en betalingen aan zorgverleners.

¹ <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2022/10/beleggers-dringen-aan-op-inbedding-toegang-tot-medicijnen-in-beloningsbeleid-farmaceuten>

Sustainable Development Goals

Met onze doelstellingen sluiten we aan bij de SDG's. Met name op:

- SDG 3: 'Goede Gezondheid & Welzijn' (3.8, 3.b)

⁹ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care>

Samenwerking

Bij dit engagement traject zullen we samenwerken met en/of informatie gebruiken van:

- De Access to Medicine Index. Wij gebruiken deze Index onder andere bij de voorbereiding van de engagements en het samenwerken met een bredere groep van institutionele beleggers.
- Het Interfaith Center on Corporate Responsibility. Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren van engagement door bijvoorbeeld het indienen van resoluties.
- De investeerders coalitie die is gevormd rondom het Covid-19 investor statement en het investor statement over de integratie van toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid¹⁰. We bouwen hierbij voort op de inhoudelijke kennis en inzichten die we hierbij hebben opgedaan, waaronder de principes voor het gedegen integreren van Access to Healthcare in beloningsbeleid.

Conclusie

Eind juni hebben we het engagementthema over access to healthcare afgerond. In het afgelopen half jaar spraken we nogmaals met de enkele van de ondernemingen in het thema. Voor de overige ondernemingen hebben we de meest recente duurzaamheidsverslagen in de conclusie betrokken. Vanwege het maatschappelijke belang van goede toegang tot medicijnen - ook voor onze klanten - en de goede samenwerking met de Access to Medicine Foundation hebben we besloten engagement over dit thema voort te zetten, maar met een nieuwe groep bedrijven. In het najaar van 2026 komt de Access to Medicine Index met een nieuw voortgangsrapport. Daarna begint voor de organisatie en de aangesloten beleggers ook een nieuwe ronde van engagement. Het komende half jaar is dus een goed moment om het nieuwe engagementprogramma voor te bereiden.

Aspen

Aspen is gevestigd in Zuid-Afrika en richt zich op 60 lage- en middeninkomenslanden. De informatie die wij hebben gedeeld met het bedrijf over best practices op het gebied van concrete doelstellingen en beloningsbeleid is duidelijk terug te zien in de verdere ontwikkelingen die Aspen heeft doorgevoerd. Eind 2025 heeft de onderneming een position paper gepubliceerd over hun standpunt over en aanpak van toegang tot betaalbare medicijnen. In lijn met deze paper rapporteert Aspen jaarlijks over een nieuwe impactindicator, namelijk het aantal patiënten dat bereikt is in ontwikkelingslanden. Het verbeteren van toegang tot medicijnen is ook opgenomen in het beloningsbeleid als key performance indicator (KPI). Deze ontwikkelingen laten zien dat Aspen een voorloper is in de farmaceutische sector op het gebied van toegang tot medicijnen.

Jazz Pharmaceuticals

In vergelijking met andere farmaceutische bedrijven is Jazz Pharmaceuticals nog minder ver op het thema toegang tot gezondheidszorg. Wij hebben suggesties gedaan over het ontwikkelen van de strategie. Het bedrijf heeft aangegeven dat het een dubbele materialiteitsanalyse heeft uitgevoerd om zich voor te bereiden op de Europese

CSRD-wetgeving. Het bedrijf gebruikt de resultaten om de duurzaamheidsstrategie en transparantie verder vorm te geven. In de tweede helft van 2026 zal Jazz Pharmaceuticals hierover rapporteren. Hoewel we deze ontwikkelingen aanmoedigen, blijft er ruimte voor verbetering. Voorbeelden hiervan zijn het opstellen van concrete KPI's over toegang tot medicijnen, transparantie over prijsbeleid en integratie in het beloningsbeleid.

Takeda

Takeda is onderdeel van de Access to Medicine Index. De belangrijkste aanbevelingen die hieruit voortkwamen zijn het uitbreiden van toegang van medicijnen in ontwikkelingslanden. De onderneming heeft positieve voortgang laten zien over haar inspanningen om haar medicijn tegen knokkelkoorts (Qdenga vaccin) breder beschikbaar te maken. Op het gebied van behandelingen tegen kanker werkt Takeda samen met NGO's en universiteiten om de diagnostiek te verbeteren en te versnellen. Daarnaast heeft Takeda haar jaarlijkse rapportage over toegang tot medicijnen uitgebreid. De onderneming zal echter de scope van ontwikkelingslanden waar het actief is niet verder uitbreiden. Hoewel er geen ESG KPI's gekoppeld zijn aan de beloning van het bestuur, zijn er wel metrics over toegankelijkheid van medicijnen verbonden aan de beloning van de *President of Growth & Emerging Markets*.

Amgen Inc.

In vergelijking met andere farmaceutische bedrijven heeft Amgen nog verschillende stappen te zetten op het thema toegang tot gezondheidszorg. Wij hebben suggesties gedaan over het aanscherpen van doelstellingen en uitbreiding van rapportage, zoals prijsbeleid en samenwerkingen in ontwikkelingslanden. Amgen heeft aangegeven toegankelijkheid structureel mee te nemen in het ontwikkelen van nieuwe medicijnen. Het bedrijf heeft haar strategie over toegankelijkheid, prijsbeleid en betaalbaarheid van medicijnen openbaar gemaakt. Verder zet het bedrijf stappen om aan CSRD-wetgeving te gaan voldoen. Wij moedigen deze vooruitgang aan maar er blijft ruimte voor verbetering, zoals het integreren van toegang tot gezondheidszorg in het beloningsbeleid.

Danaher

Hoewel Danaher meerdere keren benaderd is voor een engagementgesprek, was het bedrijf niet responsief. In samenwerking met Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) en Amerikaanse beleggers is een brief opgesteld om aan te dringen dat het bedrijf transparant is over het vaststellen van de kostprijs van hun tuberculose test. Danaher heeft op de brief gereageerd met een bevestiging dat het geen winst wil maken op deze test en voornemens is om de prijs door een onafhankelijke partij te laten verifiëren. Daarnaast hebben wij als escalatiemiddel op de aandeelhoudersvergadering van Danaher vragen gesteld over de strategie op het gebied van toegang tot medicijnen

¹⁰ Institutionele beleggers komen in actie: (achmea.nl)

omdat wij van mening zijn dat deze onderontwikkeld is. De raad van bestuur heeft hierop gereageerd dat zij dit belangrijke thema vooral via innovatie en het ontwikkelen van nieuwe producten willen adresseren. Ook hebben wij als escalatiemiddel tegen het beloningsbeleid en bestuur gestemd.

Eli Lilly

Hoewel Eli Lilly laag scoort op de Access to Medicine Index, zijn er wel stappen gezet om toegang tot gezondheid en rapportage hierover te verbeteren. De onderneming heeft het “30x30 programma” ontwikkeld, met als doel om in 2030 voor 30 miljoen mensen de toegang tot gezondheidszorg te verbeteren. Eli Lilly heeft op deze doelstelling vooruitgang geboekt. Daarnaast neemt het bedrijf toegankelijkheid van medicijnen nu structureel mee in alle nieuwe ontwikkeltrajecten. We noteren positieve voortgang, maar wel met de kanttekening dat Eli Lilly nog diverse stappen te zetten heeft zoals de integratie van doelen ten aanzien van toegankelijkheid tot zorg in het beloningsbeleid.

Sanofi

De gesprekken met Sanofi waren open en constructief, waarbij Sanofi actief om feedback vroeg. Als een van de eerste farmaceutische bedrijven moest Sanofi als Frans bedrijf voldoen aan de Europese CSRD-richtlijn. Met de CSRD-rapportage zet de onderneming een gedegen standaard voor peers. Zo is toegankelijke & betaalbare medicijnen als het meest materiële onderwerp geïdentificeerd en is dit onderwerp ook geïntegreerd in het beloningsbeleid. Sanofi is naar plek 3 gestegen in de Access to Medicine Index door onder andere het opzetten van een strategisch programma om ontwikkelingslanden beter toegang te geven tot haar medicijnen. Om de toegang tot medicijnen strategie te steunen en versterken zijn hierover op de aandeelhoudersvergadering van 2026 vragen gesteld door een groep aandeelhouders, waaronder Achmea IM, en beantwoord door Sanofi. Sanofi heeft toegelicht hoe het bedrijf de toegang tot medicijnen strategie verder zal ontwikkelen, zoals opschaling van medicijnen en uitbreiding naar meer landen.

Abbott

In de verschillende gesprekken die gevoerd zijn met Abbott stond de onderneming open voor feedback. Abbott rapporteert jaarlijks over de voortgang van het duurzaamheidsplan 2030, inclusief de doelstelling om in 2030 het leven te verbeteren van 3 miljard mensen per jaar. Toegankelijkheid en betaalbaarheid van medicijnen zijn prioriteiten in de duurzaamheidsaanpak. Ook ontwikkelt de onderneming rapportage in lijn met de Europese CSRD-richtlijn. Wel zijn er nog verbeterpunten, zoals transparantie over lobbyactiviteiten en duurzaamheidsdoelstellingen koppelen aan het beloningsbeleid. Op deze punten hebben we voorbeelden van best practices gedeeld. Hoewel deze ook door Abbott intern besproken zijn, is hier nog geen actie op ondernomen. De voornaamste reden die het

bedrijf hiervoor aangeeft is dat het gevestigd is in de Verenigde Staten.

AstraZeneca

AstraZeneca richt zich op de ontwikkeling van innovatieve geneesmiddelen. Het bedrijf werkt intensief samen met academische instellingen, onderzoeksorganisaties en andere farmaceutische bedrijven en kreeg wereldwijde aandacht voor het COVID-19-vaccin. Toegankelijke en betaalbare medicijnen is een prioriteit voor AstraZeneca en het bedrijf toont bereidheid dit thema beter te integreren in het beloningsbeleid. AstraZeneca rapporteert in lijn met de CSRD-richtlijn en heeft duurzaamheidsdoelen opgesteld voor het uitbreiden van de toegankelijkheid tot zorg. Vanaf 2025 rapporteert AstraZeneca jaarlijks over het aantal mensen dat bereikt is en hoeveel daarvan tot achtergestelde groepen behoort.

Thermo Fisher

Thermo Fisher levert producten en diensten voor wetenschappelijk onderzoek, gezondheidszorg en toegepaste wetenschap. Thermo Fisher heeft doelen opgesteld op het gebied van toegang tot zorg en in haar beleid aandacht voor diversiteit in onderzoek. Tegelijk zien we dat de onderneming nog stappen kan zetten, bijvoorbeeld door een strategie te ontwikkelen om producten beter toegankelijk te maken in ontwikkelingslanden. Thermo Fisher werkt actief aan rapportage, inclusief de CSRD-richtlijn, en blijft zich inzetten voor wereldwijde toegang tot zorg, ondanks veranderende politieke omstandigheden in de Verenigde Staten. Wel zijn er nog verbeterpunten op het gebied van integratie van toegang tot gezondheidszorg in governance en beloningsbeleid.

4.5.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 is het thema afgesloten. De voortgang op de mijlpalen ziet er als volgt uit:

TABEL 4.5.2.1 MIJLPALEN ACCESS TO HEALTHCARE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Abbott Laboratories	Verenigde Staten	Zorgproducten en -apparaten	BBB*						
2 Amgen Inc.	Verenigde Staten	Biotechnologie	A*						
3 Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Zuid-Afrika	Geneesmiddelen	A*						
4 AstraZeneca PLC	Verenigd Koninkrijk	Geneesmiddelen	5/20						
5 Danaher Corporation	Verenigde Staten	Instrumenten en Diensten voor Levenswetenschappen	A*						
6 Eli Lilly and Company	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	19/20						
7 Jazz Pharmaceuticals Plc	Ierland	Geneesmiddelen	A*						
8 Sanofi	Frankrijk	Geneesmiddelen	3/20						
9 Takeda Pharmaceutical Co. Ltd.	Japan	Geneesmiddelen	9/20						
10 Thermo Fisher Scientific Inc.	Verenigde Staten	Instrumenten en Diensten voor Levenswetenschappen	BBB*						

¹ Relatieve plek in 'Access to Medicine Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Medicine Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.5.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE.

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Amgen	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	Amgen heeft haar strategie over toegankelijkheid, prijsbeleid en betaalbaarheid van medicijnen openbaar gemaakt.
Aspen Pharmacare	- De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. - De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	- Het verbeteren van toegang tot medicijnen is opgenomen in het beloningsbeleid als key performance indicator (KPI). - Aspen rapporteert jaarlijks over het aantal patiënten dat bereikt is in ontwikkelingslanden.
AstraZeneca	- De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare naar heldere doelstellingen. - De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	- AstraZeneca heeft duurzaamheidsdoelen opgesteld voor het uitbreiden van de toegankelijkheid tot zorg. - AstraZeneca rapporteert jaarlijks over het aantal mensen dat bereikt is en hoeveel daarvan tot achtergestelde groepen behoort.
Jazz Pharmaceuticals	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	Jazz Pharmaceuticals zal op basis van haar dubbele materialiteitsanalyse de duurzaamheidsstrategie en transparantie verder vorm geven.
Takeda Pharmaceuticals	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	Takeda heeft haar jaarlijkse rapportage over toegang tot medicijnen uitgebreid.

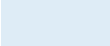
4.5.3. Eindevaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	70%	ja

Kwalitatieve duiding

Er zijn grote verschillen tussen de ondernemingen waarmee gesproken is. Bij sommige bedrijven is toegankelijke en betaalbare medicijnen grotendeels geïntegreerd in de strategie van het bedrijf, terwijl dit bij andere bedrijven (nog) niet het geval is. De Europese CSRD-rapportageverplichting heeft bij veel bedrijven geholpen om de duurzaamheidsstrategie, prioritering en transparantie te verbeteren. Het integreren van KPI's op het gebied van toegankelijkheid van medicijnen in het beloningsbeleid blijft een van de belangrijkste uitdagingen, voornamelijk bij Amerikaanse bedrijven.

Governance: steeds meer ondernemingen verankeren toegang tot gezondheidszorg in hun governance-structuren door het onderwerp expliciet mee te nemen in managementverantwoordelijkheden en, in toenemende mate, in beloningsbeleid. Tegelijkertijd blijft bij verschillende bedrijven ruimte voor verbetering, met name waar toegankelijkheid nog onvoldoende is geïntegreerd in incentives voor bestuurders en in goede toezichtmechanismen.

Beleid: De meeste ondernemingen beschikken inmiddels over een formeel beleid of strategische visie op toegang tot betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg. Koplopers onderscheiden zich door duidelijke materiële analyses en expliciete beleidskaders waarin toegankelijkheid en betaalbaarheid structureel zijn opgenomen.

Implementatie: bedrijven laten toenemende voortgang zien in de uitvoering van hun strategie door het formuleren van concrete doelstellingen, het meten van impact en het uitbreiden van programma's die de toegang tot zorg verbeteren. De mate van implementatie verschilt echter sterk, waarbij sommige ondernemingen nog duidelijke KPI's, doelstellingen of een uitgewerkte aanpak missen.

Samenwerking: samenwerking met NGO's, universiteiten, zorginstellingen en andere belanghebbenden lijkt een belangrijk instrument om de toegang tot medicijnen en diagnostiek te vergroten. Daarnaast heeft actieve betrokkenheid van beleggers bijgedragen aan verdere ontwikkeling van strategieën, kennisdeling en versterking van beleid bij ondernemingen.

Transparantie: de kwaliteit van rapportage en transparantie is de afgelopen jaren duidelijk verbeterd, mede door de voorbereiding op en implementatie van de CSRD-richtlijn. Hoewel steeds meer ondernemingen rapporteren over toegankelijkheid en betaalbaarheid van hun medicijnen, blijven transparantie over prijsbeleid, lobbyactiviteiten en voortgangsindicatoren belangrijke aandachtspunten.

4.6. Goede Voeding

Ondanks dat het recht op een goede gezondheid is benoemd in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, is een goede gezondheid wereldwijd niet vanzelfsprekend. Eén van de thema's die cruciaal is voor een goede gezondheid is voeding. Zowel goede - als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Zo is enerzijds 1 op de 9 mensen wereldwijd ondervoed en hebben anderzijds ook meer dan 650 miljoen mensen juist obesitas. Om gezondere voedingspatronen mogelijk te maken zijn niet alleen individuele keuzes van belang. Zo is het van belang dat gezonde voeding ook daadwerkelijk beschikbaar is, tegen betaalbare prijzen. Ook is het belangrijk dat consumenten goede informatie kunnen krijgen over de gezondheid van de producten die zij kopen en dat aanbieders terughoudend zijn in marketing van ongezonde producten. Kortom, juist ondernemingen zijn aan zet om betaalbare gezondere opties aan te bieden, te promoten en duidelijke informatie te geven.

Bij dit engagementthema bouwen we voort op het eerdere engagementthema 'Access to Nutrition' dat we tot 2023 hebben gevoerd met de voedingsmiddelenindustrie. Echter, voegen we nu andere sectoren toe die een belangrijke rol spelen in het beschikbaar maken van (on)gezonde voeding, zoals de supermarktsector en brouwerijen. Ook verbreden we onze doelstellingen om zo de verschillende mogelijkheden die ondernemingen hebben om gezondere voedingspatronen te stimuleren in ons engagement te adresseren. Het gaat dan om het gezonder maken van de productenportefeuille, het betaalbaarder maken van gezonde voeding, het beleid rondom de marketing van ongezonde voeding, lobbyactiviteiten, maar ook om het verbeteren van de rapportages van ondernemingen over deze onderwerpen.

4.6.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.6.1.1 DOELSTELLINGEN GOEDE VOEDING

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming heeft publieke doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, om de gezondheidssimpact van hun productenportefeuille te vergroten. - De onderneming integreert het thema "Gezonde Voeding" in de corporate governance, bijvoorbeeld: - Door doelen op gebied van gezonde voeding te integreren in haar beloningsbeleid. - Door het thema aantoonbaar te beleggen en te bespreken binnen de relevante commissies van het bestuur.
Beleid	- De onderneming heeft publiek beschikbaar beleid om: - Geen marketing van ongezonde voeding te richten op kinderen; - Wanneer de onderneming alcoholische dranken produceert, verantwoord alcoholgebruik tegen te gaan en de marketing daarop aan te passen; - Wanneer de onderneming babyvoeding produceert, publiekelijk kenbaar te maken dat het "The International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes" respecteert.
Implementatie & monitoring	- De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. Bijvoorbeeld via: - Het gezonder maken van bestaande producten; - Het introduceren van gezondere producten en/of menu-opties; - Het betaalbaar en breder beschikbaar maken van gezonde voeding; - Het beter informeren van klanten wat betreft de voedingswaarde van haar producten; - Het actief promoten en stimuleren van gezondere opties.
Samenwerking in de keten	- De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding. - De onderneming neemt publiekelijk op een positieve manier een standpunt in op het thema "Gezonde Voeding". Bijvoorbeeld via haar lobby-beleid en openbare standpunten.
Transparantie	- De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling System' dat de gezondheid van producten in kaart brengt. - De onderneming is transparant over haar lobbyactiviteiten op het thema "Gezonde Voeding".

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 2: Geen Honger
- SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

Samenwerking

Bij dit engagement traject werken we samen met het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van 'ShareAction', het 'Interfaith Center on Corporate Responsibility' (ICCR), het 'Access to Nutrition Initiative' en de 'Health Engagement Alliance'.

LIPH

Het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van ShareAction is een samenwerkingsverband op het gebied van verantwoord beleggen en gezondheid. Het internationale initiatief richt zich op asset managers en asset owners die stappen willen zetten op het thema "Gezondheid". Binnen het thema "Gezondheid" wordt aandacht besteed aan toegang tot zorg (inclusief medicijnen), een gezond milieu (denk aan de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging), gezonde voeding en gezonde werkomstandigheden. Doelen van het programma zijn o.a.

- Samenwerking bij engagement op het thema gezondheid;
- Kennis delen om de impact van beleggingen op het thema gezondheid beter in kaart te brengen;
- Inzicht krijgen in de belemmeringen die bedrijven ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van regelgeving, om stappen te zetten naar een gezondere samenleving.

ICCR

Het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) is een organisatie in de Verenigde Staten die in samenwerking met haar leden engagement voert en resoluties indient op diverse duurzaamheidsthema's, waaronder het thema "Gezonde Voeding". Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren wanneer engagement niet goed loopt, bijvoorbeeld door het indienen van resoluties.

Access to Nutrition Initiative

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen;
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index, regionale indices die inzoomen op specifieke landen, als thematische indices. Voorbeelden van deze thematische indices zijn onderzoeken naar de marketing van vervangers van borstvoeding en de gezondheid van voeding voor jonge kinderen. De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Goede Voeding kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagementprogramma gelanceerd vanuit het Access to Nutrition Initiative. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel.

Health Engagement Alliance

In samenwerking met VGZ, A.S.R., Cardano en Achmea IM is de Health Engagement Alliance (HEAL) opgericht, een platform om samen te werken bij het engagement met fastfood ondernemingen. In eerste instantie zal dit gericht zijn op de bekendere fastfoodketens, waaronder Restaurant Brands International (o.a. Burger King), Yum!Brands (o.a. Pizzahut), McDonald's, Sodexo en Starbucks.

In de eerste helft van 2026 hebben we een tweede rapportage uitgebracht in samenwerking met HEAL. In de rapportage wordt de voortgang besproken van de zes bedrijven uit de out-of-home sector waarmee we gezamenlijk engagement voeren. Ook beschrijven we huidige ontwikkelingen op het gebied van gezonde voeding en lichten we best practices toe.

Voortgang

In de eerste helft van 2026 hebben we gesproken met **Coca-Cola**. Daarnaast hebben we een schriftelijke update ontvangen van **Associated British Foods** en **Woolworths**. **Domino's** en **McDonalds** hebben helaas, na meerdere pogingen, niet gereageerd op onze uitnodigingen om een vervolgesprek in te plannen. In de tweede helft van 2026 zullen we contact opnemen met de Nederlandse bedrijfstak van deze ondernemingen en escalatiemaatregelen overwegen.

Coca-Cola

In samenwerking met het Healthy Markets Initiative van ShareAction hebben we een online bespreking gehad met Coca-Cola. Net als PepsiCo heeft Coca-Cola aangegeven niet van plan te zijn om een NPM te gebruiken voor rapportage, omdat deze volgens het bedrijf niet land specifiek zijn, onvoldoende rekening houden met caloriearme dranken en weinig toegevoegde waarde bieden. De strategie van het bedrijf op het gebied van gezonde voeding is gericht op een breed aanbod, producten met kleinere porties en investeringen in caloriearme en suikervrije producten. Strategisch blijft Coca-Cola inzetten op een breed drankenportfolio, variërend van frisdrank tot eiwitrijke dranken. Gezondheid wordt benaderd vanuit balans en variatie, niet door individuele producten als goed of slecht te bestempelen. Hoewel Coca-Cola vooruitgang heeft geboekt in het vergroten van het aandeel gezondere producten (nu circa 30%), zullen we Coca-Cola blijven aanmoedigen om, onder andere, op basis van een NPM te rapporteren over gezondheid en hier doelstellingen aan te verbinden.

Associated British Foods

Associated British Foods (ABF) heeft in de eerste helft van 2026 via de mail vragen beantwoord over de ontwikkelingen in hun gezondheidsstrategie in het afgelopen jaar. Het bedrijf heeft aangegeven dat door de diverse bedrijfsonderdelen er geen ondernemings-brede strategie is en het niet realistisch is om op basis van een uniforme NPM te rapporteren. Wel werkt ABF aan het herformuleren van producten om gezondheid te verbeteren, zoals een reductie in zout en suiker. Daarnaast rapporteren specifieke

bedrijfsonderdelen wel over gezonde voeding. UK Grocery rapporteert bijvoorbeeld over het percentage verkochte producten met hoog vet-, zout- en/of suikergehalte. Hoewel er geen doelstellingen geformuleerd zijn speelt ABF wel in op de groeiende vraag van consumenten naar gezondere en duurzame producten, zoals vezelrijke ontbijtgranen. ESG-doelstellingen zijn onderdeel van de groepsbrede beloningsstructuur met een prioritering van andere materiële thema's dan gezonde voeding. We zullen het bedrijf blijven aanmoedigen om concrete ondernemings-brede doelstellingen te formuleren en goede praktijkvoorbeelden op te schalen.

Woolworths

In de eerste helft van 2026 heeft Woolworths schriftelijk inzicht gegeven in de ontwikkelingen omtrent gezonde voeding. Op het gebied van gezondheid en betaalbaarheid heeft de onderneming verschillende stappen gezet. Een belangrijke wijziging is dat het bedrijf gestopt is met de verkoop van elektronische sigaretten in Australië en in Nieuw-Zeeland. Ook breidt Woolworths het assortiment van alcoholvrije en alcoholarme dranken uit en worden deze producten actief gepromoot. Het gehele huismerk assortiment wordt al vijf jaar op rij door het George Institute for Global Health erkend als gezondste van de vier grote supermarkten in de regio, waarbij 87 procent als gezond wordt geclassificeerd. Het bedrijf focust daarbij op volkoren granen en groenten en het verhogen van de Health Star Rating, een erkend NPM initiatief. Ook heeft het bedrijf digitale hulpmiddelen ontwikkeld om consumenten te stimuleren gezonde producten te kiezen. Daarnaast heeft Woolworths prijzen van veel alledaagse artikelen verlaagd met gemiddeld 10 procent, als onderdeel van het opgezette Lower Shelf Price programma. Door deze ontwikkelingen zien we dat het bedrijf haar strategie op gezonde voeding blijft evalueren en aanscherpen en hierdoor voorloopt op peers op dit gebied. Daarom noteren we een mijlpaal voor deze onderneming voor het aantoonbaar vooruitgang boeken op haar doelstellingen en het gebruik van een NPM.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we nog een keer met de ondernemingen spreken en zullen we de voortgang monitoren op basis van de duurzaamheidsverslagen.

4.6.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.6.2.1 MIJLPALEN GOEDE VOEDING

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Anheuser-Busch InBev	Brazilië	Dranken	AA*						
2 Associated British Foods plc	Verenigd Koninkrijk	Voedselproducten	AA*						
3 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Hotels, restaurants en vrije tijd	BBB*						
4 Sodexo SA	Frankrijk	Hotels, restaurants en vrije tijd	A*						
5 The Coca-Cola Company	Verenigde Staten	Dranken	3,3/10						
6 Woolworths Ltd	Australië	Consumentengoederen Distributie & Retail	BBB*						

1 Relatieve score in 'Access to Nutrition Global Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Nutrition Global Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.6.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE.

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Woolworths	- De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. - De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling Model' dat de gezondheid van producten in kaart brengt.	- Woolworths vergroot de betaalbaarheid van alledaagse producten en stimuleert de keuze voor gezondere opties. - Woolworths heeft een strategie om gezonde producten op basis van een erkend NPM te verhogen.

4.6.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten gedeeld aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.6.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	83%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	33%	nee

4.7. Just Transition

De transitie naar een klimaatneutrale economie heeft ingrijpende gevolgen voor werkgelegenheid, gemeenschappen, waardeketens én het milieu wereldwijd. Een rechtvaardige transitie, ofwel Just Transition, betekent dat deze omschakeling sociaal en ecologisch verantwoord plaatsvindt. Werknemers, toeleveranciers en gemeenschappen die geraakt worden door de energietransitie moeten eerlijk worden behandeld, beschermd en ondersteund. En dat geldt ook voor het milieu. Dit vraagt om beleid van ondernemingen dat inzet op sociale dialoog, her- en bijscholing van werknemers, bescherming van arbeidsrechten, zorg voor leefomstandigheden in mijnbouwgebieden en het voorkomen van milieuschade in kwetsbare regio's.

Internationale richtlijnen zoals de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en ook een International Labour Organisation (ILO)-resolutie uit 2023¹¹, onderstrepen het belang van een rechtvaardige transitie. Toch hebben veel ondernemingen nog onvoldoende beleid en maatregelen om negatieve sociale en ecologische gevolgen van de klimaattransitie te voorkomen of te verzachten. Vooral in sectoren als de auto-industrie en mijnbouw, waar herstructurering en verandering in relevante grondstoffen centraal staan, is het risico op sociale ontwrichting en milieuschade groot. In dit engagementthema gaan wij daarom in gesprek met ondernemingen in deze sectoren. Het doel is om beleid, uitvoering en transparantie rondom Just Transition te versterken, zodat de energietransitie eerlijk en duurzaam verloopt voor alle betrokkenen.

4.7.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.7.1.1 DOELSTELLINGEN JUST TRANSITION

Categorie	Indicatoren
Governance	- Verantwoordelijkheid voor just transition wordt op bestuursniveau belegd en de verantwoordelijke bestuurder heeft voldoende expertise op het thema. - Het bestuur voert gestructureerd de dialoog met experts en belanghebbenden op het thema. - Ondernemingen brengen hun just transition aanpak in lijn met de relevante internationale standaarden en richtlijnen op gebied van milieu, mensenrechten en arbeidsnormen.
Beleid	- De onderneming brengt de risico's voor en impact op het milieu, werknemers en andere belanghebbenden als gevolg van de klimaattransitie in kaart en ontwikkelt beleid om die risico's aan te pakken. - De onderneming stelt tijdsgebonden en meetbare indicatoren vast voor het mitigeren van de impact van de klimaattransitie op het milieu, haar werknemers en andere belanghebbenden. - De onderneming identificeert grondstoffen en leveranciers waarvoor het verhoogde due diligence uitvoert. - De onderneming stelt verwachtingen aan haar leveranciers ten aanzien van milieubescherming en sociale bescherming van werknemers en andere belanghebbenden. - De onderneming brengt haar beleid voor directe en indirecte lobbyactiviteiten in lijn met de doelstellingen van just transition.
Implementatie	- De onderneming voert een sociale dialoog met werknemers, vakbonden en andere belanghebbenden over een just transition. - De onderneming verschaft werknemers toegang tot groene en waardige banen en biedt werknemers om- en bijscholing aan. - De onderneming waarborgt milieubescherming bij haar eigen activiteiten en in de waardeketen. - De onderneming waarborgt de sociale bescherming van haar werknemers en andere belanghebbenden in de klimaattransitie. - De onderneming houdt rekening met kansengelijkheid bij de maatregelen die het neemt in het kader van een just transition.
Monitoring & Transparantie	- De onderneming rapporteert over de risico's voor, en impact op het milieu, werknemers en andere belanghebbenden als gevolg van de klimaattransitie. - De onderneming rapporteert over de impact van haar just transition-maatregelen.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit het meeste aan bij de volgende SDG's:

- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.5, 8.7)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.1)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.6)

¹¹ In 2023, the International Labour Conference adopted a Resolution and Conclusions concerning a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all.

Samenwerking

Voor het thema Just Transition werken we samen met verschillende internationale en nationale partners. Zo nemen we deel aan het Just Transition engagementinitiatief van het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) en zijn we betrokken bij het Investor Initiative on Responsible Nickel Supply Chains, gecoördineerd door de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) en Rainforest Foundation Norway. In juni 2026 heeft Achmea IM zich als 'investor supporter' aangesloten bij de Global Investor Commission on Mining 2030. Dit is een gezamenlijk initiatief van investeerders dat tot doel heeft een visie te formuleren voor een sociaal en ecologisch verantwoorde mijnbouwsector in 2030.

Voortgang

In de eerste helft van het jaar hebben wij met onderstaande ondernemingen de dialoog gevoerd over het thema Just Transition.

Ford Motor Company

In het tweede gesprek vertelde Ford over de voortgang ten aanzien van de verankering van Just Transition in de strategie gericht op klimaatrisico's en elektrificering van nieuwe modellen. Ford benadrukte de ondersteuning van medewerkers via om- en bijscholing voor functies die verschuiven van verbrandingsmotoren naar hybride en volledig elektrische voertuigenproductie. Een ander instrument om Just Transition voor werknemers, ook in de keten, te waarborgen, is het betalen van een leefbaar loon. Ford wil dat leveranciers zich inzetten voor leefbaar loon en monitort het naleven via risicoanalyses. Ford gebruikt daarvoor de Drive Sustainability-vragenlijst en werkt ook samen met de Responsible Business Alliance (RBA) een bedrijvenplatform voor ketenverantwoordelijkheid. Ten aanzien van verantwoorde mijnbouw is verdere vooruitgang zichtbaar, onder meer via deelname aan het Responsible Mica Initiative en het Better Mining initiatief. Tot slot vroegen we Ford de rapportage over deze ontwikkelingen verder te versterken, onder meer door inzicht te geven in welke banen, regio's en leveranciersgroepen het grootste transitierisico lopen en door concrete KPI's te formuleren voor de belangrijkste aspecten van Just Transition.

Stellantis

Stellantis vertelde in het tweede gesprek over de erkenning van Just Transition als belangrijk thema binnen de elektrificatie van de onderneming. De onderneming benadrukte sociale dialoog, omscholing, bijscholing en vrijwillige vertrekregelingen, met name in Europa, waar de personele impact van de transitie het grootst lijkt. Leefbaar loon kwam daarbij naar voren als belangrijk instrument om een rechtvaardige transitie te waarborgen: eerlijke beloning kan bijdragen aan inkomenszekerheid, draagvlak onder werknemers en sociale bescherming in veranderende waardeketens. Stellantis bevestigt het belang van eerlijke beloning voor de eigen medewerkers en moedigt vergelijkbare principes bij leveranciers aan. Om dit werkelijk in de keten te realiseren moet echter nog wel veel gebeuren.

Op het gebied van verantwoorde mijnbouw erkent Stellantis grondstoffenwinning als mensenrechtenrisico en werkt het aan traceerbaarheid, audits en leverancierscontroles. In een volgend gesprek willen we spreken over verdere verbeteringen, zoals concrete Just Transition-KPI's, een analyse over personele impact, een betere leefbaar-loon-gap-analyse en meer transparantie over risicogebieden ten aanzien van mijnbouw van kritische grondstoffen voor batterijen.

Renault

In het tweede gesprek vertelde Renault hoe de onderneming met haar futuREady-strategie de ambities op het gebied van klimaat en Just Transition herbevestigt. De onderneming blijft inzetten op elektrificatie, met 16 nieuwe elektrische modellen en extra focus op kleinere, betaalbare elektrische voertuigen (EV's). Renault benadrukte daarnaast de voortgang op het gebied van om- en bijscholing. Via Renault University zijn inmiddels meer dan 50.000 medewerkers getraind in onder meer EV-technologie, circulaire economie en software. Ook op sociaal vlak gaf Renault aan wereldwijd uit te gaan van nationale minimumlonen, werknemersrechten en vakbondsvertegenwoordiging. De onderneming heeft nog geen expliciete aanpak voor leefbaar loon. Op het gebied van verantwoord inkopen zijn stappen gezet, waaronder de introductie van een nieuwe geïntegreerde code of conduct voor leveranciers, een risicoanalyse voor 18 kritieke materialen uit 81 landen en circa 100 uitgevoerde audits in 2025. Vooruitkijkend wil Renault doorgaan met responsible sourcing-initiatieven, en recycling – en circulaire oplossingen verder ontwikkelen. Daarnaast wil de onderneming haar aanpak ten aanzien van Just Transition intern beter coördineren en extern duidelijker communiceren.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we in ieder geval met de andere mijnbouw ondernemingen in het programma spreken.

4.7.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op de mijlpalen zien.

TABEL 4.7.2.1 MIJLPALEN JUST TRANSITION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Ford Motor Company	Verenigde Staten	Automobielen	6,7/100						
2 Mineral Resources Ltd.	Australië	Metaal & Mijnbouw	n.a.						
3 Renault SA	Frankrijk	Automobielen	23,3/100						
4 Rio Tinto Limited	Australië	Metaal & Mijnbouw	40/100						
5 Stellantis NV	Italië	Automobielen	45/100						

¹ De getoonde score is de Just Transition score van de World Benchmarking Alliance (WBA); de methodologie is gewijzigd en score is nu van 0-100;

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

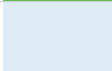
4.7.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	60%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.8. Afgesloten: Kleding en Circulariteit

De kledingsector heeft momenteel een grote negatieve impact op milieu en klimaat. Dit komt door het gebruik van specifieke grondstoffen inclusief chemicaliën, het veroorzaken van CO₂-emissies, het grote watergebruik en watervervuiling. De sector veroorzaakt ongeveer 8% van de totale CO₂-emissies wereldwijd en gebruikt jaarlijks 93 biljoen liter water. Met name de bewerking van materialen en het kleuren van de stoffen, leidt tot veel watervervuiling. Maar vooral ook de relatief korte gebruiksduur van veel kleding zorgt voor een grote milieudruk. De kledingsector is nog verre van circulair en dit leidt tot enorme volumes aan afval, bestaande uit snel afgedankte - of zelfs onverkochte kleding. Per jaar belandt er 92 miljoen ton kledingafval op stortplaatsen. En als de verwachte groei van de kledingproductie, inclusief 'fast-fashion' doorzet, zal de hoeveelheid afval veroorzaakt door de sector tegen het einde van het decennium stijgen tot 134 miljoen ton per jaar. Kortom, de huidige, lineaire wijze waarop de kledingsector functioneert, betekent een grote belasting voor het milieu en een significant risico voor het klimaat en de menselijke gezondheid. Om de milieuproblemen in deze sector te verminderen, zal ze veel meer circulair moeten worden.

4.8.1. Overzicht

Doel van het thema

Doel van dit engagementprogramma is om de geselecteerde ondernemingen de nodige stappen te laten nemen om

serius de transitie van een lineaire naar een circulaire kledingsector in te zetten. We vragen daartoe het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.8.1.1 DOELSTELLINGEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Categorie	Toelichting
Governance	De onderneming maakt de transitie naar een meer circulaire kledingsector onderdeel van de strategie. En de eindverantwoordelijkheid voor de voortgang is duidelijk belegd bij het bestuur van de onderneming
Beleid	De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid, meet de voortgang op basis van concrete indicatoren en rapporteert daarover in publieke rapportages
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met experts, sectorgenoten en andere relevante partijen, om kennis te ontwikkelen en te delen en daarmee de transitie te versnellen
Transparantie	De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering

Bij het onderdeel 'governance' zullen we ook kijken of doelen met betrekking tot circulariteit onderdeel zijn van het beloningsbeleid van het bestuur van de onderneming. En we zullen vragen hoe de onderneming zich opstelt ten aanzien van nieuwe wetgeving die de transitie naar meer circulair werken moet stimuleren en faciliteren. We rekenen op een constructieve houding van de ondernemingen in de sector ten aanzien van dergelijke nieuwe wetgeving.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen (12.2, 12.4, 12.5, 12.6)
- SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen (14.1)

Samenwerking

In de eerste helft van 2026 namen we deel aan de online bijeenkomsten van het engagementinitiatief

'Fostering Action on Biodiversity through Responsible Investment in Clothing' ofwel FABRIC, gecoördineerd door de 'Finance for Biodiversity Foundation'. Voor deze vergaderingen werden externe experts uitgenodigd over reductie van schadelijke chemicaliën en verduurzaming van katoenproductie door toepassing van regeneratieve - of biologische landbouwmethoden. De kennis uit deze sessies kunnen we toepassen in de engagement gesprekken die we gezamenlijk voeren. Ook in de tweede helft van 2026 willen we de samenwerking met het FABRIC programma voortzetten voor het in de tweede helft van het jaar nieuw te starten vervolghetma over de kledingindustrie en circulariteit.

Conclusie

Eind juni hebben we het engagementthema over kleding en circulariteit afgerond. In het afgelopen half jaar spraken we nogmaals met enkele van de ondernemingen in het thema. Voor de overige ondernemingen hebben we de meest recente duurzaamheidsverslagen in de conclusie betrokken.

Adidas

We spraken Adidas voor de derde keer in november 2025. We bespraken de voortgang op gebied van gebruik van duurzamere materialen, beperking van de impact op verlies van biodiversiteit en de ontwikkeling van circulaire bedrijfsmodellen. Adidas werkt serieus aan certificeringen en traceerbaarheid voor gebruikte materialen en gebruikt sinds 2018 al 100% gecertificeerde katoen. Ook werkt Adidas aan verduurzaming van leer. Op gebied van circulaire bedrijfsmodellen experimenteert men met terugname, reparatie en doorverkoop in daarvoor geselecteerde markten. Duurzaam ontwerp, maar ook consumenteneducatie zijn belangrijke elementen van de transitie naar meer circulair werken. Adidas werkt ook samen met branchepartners, beleidsmakers en NGO's om circulaire modellen te bevorderen. Voor Adidas ligt de uitdaging vooral in het ontwikkelen en opschalen van circulaire bedrijfsmodellen. Ook in het jaarverslag over 2025 wordt de inzet op duurzame materialen en circulariteit voortgezet. Naar aanleiding van eerder genoteerde mijlpalen en de voortgang in het nieuwste jaarverslag beschouwen we de dialoog als succesvol afgerond.

Fast Retailing

In maart spraken we voor de tweede keer met Fast Retailing. We spraken over duurzaam materiaalgebruik en circulariteit, waar Fast Retailing zich vooral inzet op productlevensduur, reparatie, terugname van gebruikte producten en hergebruik van materialen. De onderneming heeft als doel dat in 2030 50% van alle gebruikte materialen gerecycled is, of materiaal met een lage CO₂ uitstoot. Fast Retailing werkt ook serieus aan reductie van gebruik van gevaarlijke chemische stoffen en heeft het gebruik van PFAS sinds 2017 uitgefaseerd. We hebben Fast Retailing in het gesprek nogmaals benadrukt dat we graag meer kwantitatieve rapportage zien over bijvoorbeeld inzicht in materiaalstromen, impact van de materialen en over de businesscase voor circulariteit. Fast Retailing gaf aan hier wel naar te willen kijken, maar deed daarover nog geen concrete toezegging. Hoewel de dialoog met Fast constructief was en de onderneming zich duidelijk inzet voor verduurzaming en circulariteit, sluiten we de dialoog zonder concrete successen af.

Gildan

Met Gildan hadden we in december 2025 het derde gesprek waarin we recente voortgang bespraken. En ook in het duurzaamheidsverslag over 2025 rapporteert Gildan goede voortgang. Zo bereikte het bedrijf 100% duurzame katoeninkoop, steeg het aandeel gerecycled polyester of alternatieve vezels naar 25% en nam het aandeel gerecyclede of duurzame verpakkingsmaterialen verder toe. Op gebied van circulariteit rapporteert Gildan een toename van recycling van productieafval. Daarnaast werkt Gildan aan end-of-life-oplossingen, waarbij producten na gebruik worden ingezameld en bewerkt voor hergebruik. Zo werden via TerraCycle gebruikte sokken ingezameld en gerecycled. We zien deze gerapporteerde voortgang

als verdere implementatie van de eerder gerapporteerde toezeggingen en ronden daarmee de dialoog succesvol af.

Hennes & Mauritz

We spraken in september 2025 voor de derde keer met H&M. De onderneming toonde duidelijke voortgang in gebruik van duurzame materialen en circulaire business, wat aanleiding was voor het behalen van de mijlpaal implementatie. Ook in het jaarverslag over 2025 zien we de verdere verbeteringen. Zo steeg het aandeel gerecyclede of duurzaam ingekochte materialen naar 91%, waarvan 32% gerecycled materiaal. Daarmee is daarmee de doelstelling voor 2025 gehaald. Ook gebruikt H&M vrijwel alleen gerecycled polyester en verlaagt het bedrijf het gebruik van primaire grondstoffen via efficiëntere assortimentsplanning. Op gebied van de circulaire activiteiten zien we ook groei. De omzet uit verkoop van gebruikte producten groeide met 31%. En H&M blijft investeren in textiel-naar-textielrecycling en circulaire oplossingen. Op basis van de eind 2025 genoteerde mijlpalen en de voortgang in het recente jaarverslag, ronden we de dialoog succesvol af.

Inditex

In april 2026 hadden we een derde gesprek met Inditex, samen met de FABRIC investor groep. We bespraken de verbeteringen die we zien in het jaarverslag over 2025 op gebied van impactanalyse en het stellen van prioriteiten op gebied van duurzaamheid. We spraken ook uitgebreid over de circulariteitsstrategie en de mogelijkheden die Inditex heeft om in samenwerking met de leveranciers de producten verder te verduurzamen en circulair gebruik van materialen te bevorderen. Op dit punt vroegen we om concrete prestatie indicatoren (KPI's) om de voortgang op te rapporteren. De onderneming gaf aan hard te werken aan de verdere uitbreiding van de verkoop van gebruikte kleding, en was ook bereid om te onderzoeken met welke KPI's de voortgang op gebied van circulariteit getoond kan worden. Op basis van deze toezegging en de in het jaarverslag geconstateerde voortgang wat betreft gebruik van duurzame materialen, ronden we de dialoog succesvol af met de mijlpalen voor toezegging en voor implementatie.

TJX

In oktober spraken we voor de derde keer met TJX. We voerden dit gesprek samen met 1 ander lid van de FABRIC groep. TJX heeft geen grote ambities of doelen op gebied van circulariteit. Toch nemen de duurzaamheidsexperts deel aan diverse sectorinitiatieven over verduurzaming om goed te weten wat er speelt en om te anticiperen op verwachte wettelijke eisen rond verduurzaming van de kledingindustrie, zoals eisen rond eco-design en het digitale productpaspoort. We bespraken met TJX dat het van belang is om ontwikkelingen in de markt goed te volgen en stelden daarom voor om in de 'corporate responsibility leadership committee' een gesprek te agenderen over een routekaart voor verduurzaming van materiaalgebruik voor eigen-merk producten. We kregen op dit voorstel een voorzichtige toezegging. We noteren dit als een mijlpaal 'toezegging' en willen hier in het volgende gesprek met

de onderneming op terug komen. Omdat de engagement doelen nog niet behaald zijn, maar de onderneming nog wel constructief is in de gesprekken, willen we de dialoog met TJX, in samenwerking met het FABRIC initiatief nog enige tijd voortzetten. Dit gaan we doen in het nieuw te starten engagementprogramma dat zich wederom op de transitie naar een meer circulaire kledingsector gaat richten. Voor het programma dat we nu afronden stellen we vast dat de engagement doelen nog niet zijn behaald.

VF Corp

In oktober 2025 spraken we VF Corp voor de derde keer, opnieuw samen met de FABRIC investor group. Het bedrijf lichtte de voortgang toe op impactanalyse, duurzamere materialen en circulaire verdienmodellen. In het duurzaamheidsverslag van oktober 2025 schrijft VF Corp dat Conservation International een voetafdrukanalyse uitvoert van de gebruikte materialen. Ook gaf VF aan dat het doel om ten minste 50% gerecycled polyester te gebruiken inmiddels is behaald. Voor katoen zet het bedrijf onder meer in op regeneratieve landbouw. Daarnaast onderzoekt VF mogelijkheden voor hergebruik, recycling en reparatiediensten als onderdeel van circulaire bedrijfsmodellen. We vroegen VF om gedetailleerder te rapporteren over de criteria voor regeneratieve landbouw en de verdere ontwikkeling van circulariteit. Concluderend stellen we vast dat VF Corp serieus werkt aan verduurzaming van materiaalgebruik en stappen zet richting meer circulair werken. De start van de materiaalvoetafdrukanalyse zien we als mijlpaaltoezegging, omdat we daar in eerdere gesprekken om hebben gevraagd. Op basis van de vastgestelde voortgang sluiten we de dialoog succesvol af.

Zalando

We spraken voor de derde keer met Zalando in juni 2025. We spraken over de in het jaarverslag over 2024 zichtbare vorderingen op gebied van impactanalyse en dubbele materialiteitsanalyse. Ook de rapportage over gebruik van meer duurzame materialen was verbeterd. In het gesprek kon Zalando de recente ontwikkelingen nog nader toelichten. Zo kondigde de onderneming ook aan dat in de loop van 2025 een aantal nieuwe duurzaamheidscriteria in te voeren voor materialen voor de producten onder eigen label. In het gesprek vroegen we Zalando ook om meer aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de omzet uit circulaire activiteiten, zoals van het pre-owned platform dat tweedehands kleding verkoopt. In het jaarverslag over 2025 zien we wederom voortgang richting meer duurzamer materiaalgebruik, vooral duurzaam geproduceerde of gerecycled katoen en gerecycled polyester. Ook is het aanbod van gebruikte producten verder gegroeid. Op basis van de eind 2025 genoteerde mijlpalen en bewijs van voortgang in het jaarverslag over 2025 ronden we de dialoog succesvol af.

Zozo

In december 2025 gaf Zozo schriftelijk antwoord op een aantal vragen over de voortgang op gebied van duurzaamheid en circulariteit. Zozo beschouwt natuurlijk kapitaal en biodiversiteit als een belangrijk thema en voert op enkele locaties risicobeoordelingen uit, bijvoorbeeld ten aanzien van watergebruik en impact op biodiversiteit. Bij de impactanalyse en rapportage daarover kijkt de onderneming naar de richtlijnen van de TNFD en wil hier meer mee gaan werken. Voor de materialiteitsanalyse wordt rekening gehouden met dubbele materialiteit en vraagt Zozo ook input van belanghebbenden. Zozo rapporteert geen cijfers over gebruikte materialen in modeproducten omdat deze door externe merken worden geleverd. Wel onderzoekt Zozo samenwerking met de merken om de transparantie verder te verbeteren. De circulaire dienst ZOZO-USED wordt voortgezet, maar momenteel niet actief uitgebreid. Afsluitend moeten we vaststellen dat het niet gelukt is om een constructieve dialoog met Zozo op gang te brengen. De onderneming was enkel bereid vragen via email te beantwoorden. Ook uit de antwoorden konden we niet voldoende de inzet en ambitie op gebied van verduurzaming en transitie naar meer circulariteit vaststellen. We sluiten daarom deze dialoog onsuccesvol af.

4.8.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 is het thema afgesloten. De voortgang op de mijlpalen ziet er als volgt uit:

TABEL 4.8.2.1 MIJLPALEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 FAST RETAILING CO., LTD.	Japan	Detailhandel	AA						
2 Gildan Activewear Inc.	Canada	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
3 Hennes & Mauritz AB	Zweden	Detailhandel	AA						
4 Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Detailhandel	AA						
5 Kering SA	Frankrijk	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
6 TJX Companies Inc	Verenigde Staten	Detailhandel	A						
7 V.F. Corporation	Verenigde Staten	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						
8 ZOZO Inc	Japan	Detailhandel	AAA						
9 Zalando SE	Duitsland	Detailhandel	AA						
10 adidas AG	Duitsland	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.8.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
VF Corp	Beleid: De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd.	In het duurzaamheidsverslag over 2025 schrijft VF Corp dat het met een externe consultant aan de slag gaat met het maken van een impactanalyse van gebruikte materialen (voetafdruk analyse). Dit kan belangrijke informatie opleveren voor aanscherping van het beleid.

4.8.3. Eindevaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	80%	ja

Kwalitatieve duiding

Met het engagementprogramma kleding en circulariteit hebben we de genoemde ondernemingen gevraagd en aangemoedigd om zich (meer) in te zetten om de transitie naar een circulaire kledingsector te versnellen. De gesprekken gingen vooral over impactanalyses, duurzamer materiaalgebruik, circulariteit en rapportage. Bij de meeste dialogen was het gesprek constructief en is er duidelijk vooruitgang getoond. Bij een paar van de ondernemingen liep de dialoog niet of moeizamer en is helaas geen succes behaald. Afrondend kunnen we vaststellen dat in de kledingsector de urgentie om

meer circulair te gaan werken op de agenda komt. Deze transitie staat echter nog aan het begin en er is - ook voor de ondernemingen die al serieus aan de slag zijn - nog heel veel werk te verzetten. Daarom willen wij graag met een aantal andere bedrijven in de sector ook het gesprek aangaan over dit belangrijke thema. Hieronder nog per sub-doel van het programma een aantal bevindingen.

Governance: Uit de gesprekken bleek dat circulariteit en duurzaam materiaalgebruik bij meerdere ondernemingen sterker onderdeel werden van de duurzaamheidsstrategie die op board niveau wordt bepaald. Onder druk van klimaatbeleid en doelen voor reductie van CO₂ emissies in de keten, maar ook toenemende aandacht voor impact op de natuur, wordt in toenemende mate gekeken naar de milieudruk van gebruikte materialen. Ook risico's op gebied van verwachte wetgeving en kansen op gebied van meer circulaire businessmodellen komen op de agenda van het bestuur van bedrijven in de sector.

Beleid: Het beleid voor duurzame materialen was bij de meeste ondernemingen concreter dan het beleid voor circulaire verdienmodellen. Bij Adidas, Gildan, H&M, VF Corp en Zalando zagen we al rapportage over doelen of voortgangsindicatoren voor bijvoorbeeld katoen, polyester, alternatieve vezels en verpakkingen. Circulariteit is nog vaak beperkt meetbaar. We vroegen bedrijven daarom om duidelijkere kpi's, bijvoorbeeld voor circulaire activiteiten en omzet uit 'pre-owned' (gebruikte) producten.

Implementatie: Ook ten aanzien van implementatie van beleid zagen we voortgang. Bedrijven gebruiken steeds meer duurzame, gecertificeerde katoen maar ook het aandeel gerecycled katoen neemt toe. En er wordt gewerkt aan duurzamer leer. Bij polyester laten veel bedrijven een sterke stijging zien van het aandeel gerecycled materiaal. Daarbij wordt ook geïnvesteerd in de verbetering van 'textiel naar textiel recycling' om te voorkomen dat polyester uit voedselverpakking en flessen wordt gebruikt voor productie van kleding.

De opschaling van terugname, reparatie, doorverkoop en textiel-naar-textielrecycling bleef echter bij veel ondernemingen nog beperkt en gaat minder snel dan de groei in gebruik van duurzame materialen. Hier blijft dus nog steeds een grote uitdaging voor de sector.

Samenwerking in de keten: De gesprekken bevestigden dat samenwerking noodzakelijk was om verduurzaming en circulariteit te versnellen. Zo werkt Adidas samen met branchepartners, beleidsmakers en NGO's en bespreekt Inditex mogelijkheden voor verduurzaming en samenwerking met leveranciers. Ook samenwerking aan standaarden en ketendata werd als relevant genoemd.

Transparantie in rapportage: De rapportage over duurzame materialen, impactanalyse en voortgang verbeterde bij meerdere ondernemingen. Dit was ook te danken aan de invoering van de Europese wetgeving over duurzaamheidsrapportage (CSRD), die veel informatie vereist over bijvoorbeeld materiaalgebruik en het duurzaamheidsbeleid. Tegelijk bleef transparantie over circulaire omzet en 'end-of-life-oplossingen' nog beperkt.

4.9. Klimaattransitie Luchtvaart

De luchtvaartsector staat voor een enorme uitdaging als het gaat om de klimaattransitie. Deze sector is verantwoordelijk voor ongeveer 2-3% van de wereldwijde CO₂-uitstoot, en de vraag naar luchtvervoer blijft groeien. Om de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen, moet de luchtvaartsector drastische maatregelen nemen om de uitstoot te verminderen. Eén van de belangrijkste strategieën is de ontwikkeling en inzet van duurzame vliegtuigbrandstoffen (SAF). Deze brandstoffen, gemaakt van hernieuwbare bronnen zoals plantaardige oliën en afval, kunnen de CO₂-uitstoot van vliegtuigen aanzienlijk verminderen. Een andere belangrijke maatregel is het verbeteren van de operationele efficiëntie. Dit omvat het optimaliseren van vluchtroutes en het moderniseren van de vloot met zuinigere vliegtuigen om brandstofverbruik en uitstoot te minimaliseren. Voor de langetermijn moet de sector ook kijken naar hybride en elektrische vliegtuigen. Tot slot speelt regelgeving — waar ondernemingen via hun lobbyactiviteiten invloed op uitoefenen — een cruciale rol. Overheden kunnen emissienormen stellen en de sector stimuleren om te investeren in groene technologieën.

4.9.1. Overzicht

Doel van het thema

We vragen het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.9.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATTRANSITIE LUCHTVAART

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming belegt verantwoordelijkheid voor klimaatbeleid op bestuursniveau. - Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan klimaatdoelstellingen.
Beleid	- De onderneming heeft reductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3-emissies. - De onderneming heeft extern gevalideerde 'science-based' emissiereductie-doelstellingen. - De onderneming heeft een doelstelling voor netto-nul uitstoot. - De onderneming maakt onderscheid tussen emissiereductie en -compensatie in haar strategie en doelstellingen. - De onderneming heeft een strategie en doelstellingen voor het beperken van condenssporen. - De onderneming brengt haar lobbybeleid in lijn met de eigen klimaatambities. - De onderneming voert een klimaatscenario-analyse uit.
Innovatie	- De onderneming ontwikkelt een plan voor de transitie van haar vloot. - De onderneming ontwikkelt een inkoopbeleid voor duurzame vliegtuigbrandstof. - De onderneming neemt maatregelen om route-efficiëntie te verbeteren. - De onderneming brengt geplande investeringen in lijn met haar klimaatdoelstellingen.
Samenwerking	- De onderneming werkt samen met branchegenoten en leveranciers voor het verbeteren van brandstofefficiëntie. - De onderneming werkt samen met branchegenoten en leveranciers voor de opschaling van duurzame vliegtuigbrandstof. - De onderneming draagt bij aan wetenschappelijke onderzoek over de klimaateffecten van condenssporen.
Transparantie	- De onderneming rapporteert emissiedata voor scope 1, 2 en 3-emissies. - De onderneming rapporteert over de klimaateffecten van condenssporen. - De onderneming rapporteert over haar brandstofverbruik. - De onderneming rapporteert aan CDP over haar klimaattransitieplan.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.4 en 12.6)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2 en 13.3)

Voortgang

In de eerste helft van het jaar hebben we twee nieuwe ondernemingen geselecteerd, aangeschreven en uitgenodigd voor een introductiegesprek.

United Airlines

Tijdens de engagementcall van mei 2026 bevestigde United Airlines zijn positie als een van de meer ambitieuze luchtvaartmaatschappijen op het gebied van klimaattransitie. De onderneming beschikt over een netzerdoelstelling voor 2050 en heeft een door het Science Based Targets initiative gevalideerde emissie-intensiteitsdoelstelling voor 2035. Daarbij maakt United expliciet onderscheid tussen emissiereductie en compensatie, wat aansluit bij onze verwachtingen voor een geloofwaardige klimaatstrategie. Tegelijkertijd blijft de uitvoering sterk afhankelijk van de opschaling van duurzame vliegtuigbrandstof (SAF), verbeteringen in vliegtuigtechnologie en ondersteunend beleid. Op de belangrijke indicatoren werd voortgang gerapporteerd zoals vlootvernieuwing, operationele efficiëntie en samenwerking binnen de sector. United verwacht meer dan 120 nieuwe vliegtuigen in gebruik te nemen en investeert via United Airlines Ventures en het Sustainable Flight Fund in SAF-gerelateerde innovaties. Ook werkt het bedrijf samen met branchegenoten, leveranciers en beleidsmakers om SAF-productie te versnellen. Tegelijkertijd blijft deze SAF het grootste aandachtspunt. Het huidige SAF-gebruik bedraagt circa 0,6% van het totale brandstofverbruik en United erkent dat onvoldoende productiecapaciteit beschikbaar lijkt om sectorbrede ambities voor 2030 te realiseren. Vervolgengagement zal daarom gericht blijven op SAF-inkoop, leveringszekerheid, governance, scenarioanalyse en de beheersing van niet-CO₂-effecten zoals contrails.

LATAM Airlines

Tijdens het engagementgesprek met LATAM Airlines Group in mei is voortgang zichtbaar geworden in de wijze waarop het bedrijf zijn klimaatstrategie vormgeeft. Het bedrijf erkent openlijk dat absolute emissies op korte termijn waarschijnlijk nog zullen stijgen als gevolg van de groei van de onderneming en de beperkte beschikbaarheid van Sustainable Aviation Fuel (SAF). Tegelijkertijd investeert LATAM nadrukkelijk in vlootvernieuwing, waarbij het aandeel nieuwe generatie vliegtuigen richting 2030 aanzienlijk moet toenemen. Daarnaast heeft LATAM zijn klimaatdoelstellingen aangepast van absolute emissiereductiedoelen naar intensiteitsdoelen. Volgens het bedrijf sluit deze aanpak beter aan bij de huidige marktrealiteit en voorkomt zij een te grote afhankelijkheid van compensatiemaatregelen. Ook blijft LATAM actief betrokken bij de ontwikkeling van regionale SAF-markten, waarbij Brazilië wordt gezien als de belangrijkste toekomstige productielocatie in Zuid-Amerika. Wel blijven er duidelijke aandachtspunten bestaan. Er is nog geen formeel emissiepiekjaar vastgelegd, inzicht in gecontracteerde SAF-volumes ontbreekt, de interne CO₂-prijs blijft relatief laag en er zijn geen specifieke scope 3-reductiedoelstellingen. Deze onderwerpen vormen daarom belangrijke punten voor vervolengagement in de komende periode.

Vervolg

Aan het einde van 2026 willen we weer met alle ondernemingen in dit thema gesproken hebben. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.9.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.9.2.1 MIJLPALEN KLIMAATTRANSITIE LUCHTVAART

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 American Airlines Group, Inc.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,37						
2 DSV A/S	Denemarken	Luchttransport & Logistiek	6,3						
3 Deutsche Post AG	Duitsland	Luchttransport & Logistiek	6,13						
4 FedEx Corporation	Verenigde Staten	Luchttransport & Logistiek	6,14						
5 LATAM Airlines Group	Chili	Luchtvaartmaatschappijen	5,17						
6 Qantas Airways Limited	Australië	Luchtvaartmaatschappijen	5,3						
7 United Airlines Holdings, Inc.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,49						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de ‘Low Carbon Transition’. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de ‘Low Carbon Transition’ in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.9.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.9.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.9.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	0%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.10. Klimaattransitie Chemie

De chemiesector is een belangrijke pijler van de wereldeconomie en levert circa 2% van het mondiale BBP. De primaire chemicaliën – ammoniak, methanol en high-value chemicaliën – vormen de basis voor een breed scala aan producten. Tegelijkertijd veroorzaakt de sector aanzienlijke klimaatschade: ongeveer 4% van de wereldwijde CO₂-uitstoot komt uit chemische productie. Zonder verduurzaming zullen de productie van primaire chemicaliën én de uitstoot tegen 2050 ruimschoots verdubbelen. Decarbonisering is daarom cruciaal, maar complex, omdat fossiele brandstoffen de benodigde koolstof en waterstof leveren en de diversiteit aan producten en processen het lastig maakt om het ambitieniveau van klimaatdoelen vast te stellen. Waterstofproductie voor ammoniak en methanol is een grote emissiebron waardoor opschaling van met hernieuwbare energie geproduceerde groene waterstof essentieel is. Ook koolstofafvang en -opslag (CCS) kan emissies verlagen, waarbij afgevangen CO₂ opnieuw kan dienen als grondstof. Toch zijn deze technologieën nog niet altijd economisch aantrekkelijk of eenvoudig op te schalen.

4.10.1. Overzicht

Doel van het thema

We vragen het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.10.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATTRANSITIE CHEMIE

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscomité aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid. - Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan klimaatdoelstellingen. - De verantwoordelijke bestuurders hebben voldoende en aantoonbare kennis op het gebied van klimaat.
Beleid	- De onderneming heeft reductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3 emissies. - De onderneming heeft extern gevalideerde 'science-based' emissiereductie-doelstellingen. - De onderneming heeft een doelstelling voor netto nul uitstoot. - De onderneming heeft een doelstelling voor volledige (hernieuwbare) elektrificatie in de productieprocessen. - De onderneming voert een klimaatscenario-analyse uit die tenminste een 1.5°C scenario omvat.
Strategie	- De onderneming brengt geplande investeringen in lijn met haar klimaatdoelstellingen. - De onderneming stelt een kapitaalallocatieplan op voor CCUS. - De onderneming ontwikkelt een plan voor het uitschakelen van langetermijn investeringen in koolstofintensieve activa. - De onderneming ontwikkelt een plan voor het elektrificeren van haar productieprocessen.
Transparantie	- De onderneming rapporteert emissiedata voor scope 1, 2 en 3 emissies. - De onderneming rapporteert aan CDP over haar klimaattransitieplan. - De onderneming maakt onderscheid tussen emissiereductie en -compensatie in haar strategie en doelstellingen. - De onderneming brengt haar lobbybeleid in lijn met de eigen klimaatambities en het Klimaatakkoord van Parijs.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.4 en 12.6)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2 en 13.3)

Samenwerking

Via de Dutch Engagement Coalition (DEC)¹² gaan we de samenwerking aan met onze Nederlandse branchegenoten. Waar ons engagement met de chemiesector overlapt, voeren we samen de dialoog. In alle dialogen nemen we een actieve rol. Dit kan, zoals bepaald in de 'Terms of

Reference' van de DEC als "Lead" of "Active supporting investor". Daarnaast delen we best-practices met elkaar en ontwikkelen we gezamenlijke engagementverwachtingen voor de sector.

Voortgang Ecolab

In het verlengde van onze eerdere analyse van Ecolab's klimaatstrategie en de geuite zorgen over de aanpak van scope 3-emissies, zijn wij in februari 2026 het gesprek met de onderneming aangegaan. Ecolab lichtte toe dat het zich richt op de grootste emissiebronnen binnen de waardeketen, waaronder ingekochte goederen en het energiegebruik van apparatuur bij klanten. De onderneming werkt aan een reductiedoelstelling van 25% in 2030 en

¹² De Dutch Engagement Coalition (DEC) is een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders bestaande uit Achmea IM, APG, a.s.r. asset management, MN, Pensioenfonds Rail & OV, PGGM en Van Lanschot Kempen.

ziet samenwerking met leveranciers als een belangrijke hefboom, onder meer via co-innovatie en gebruik van alternatieve grondstoffen. Hoewel dit meer inzicht geeft in de strategische richting, blijft onduidelijk hoe deze aanpak zich vertaalt naar concrete en meetbare emissiereducties. Ecolab werkt aan een roadmap en betere datakwaliteit, maar verdere specificatie ontbreekt nog. Wij blijven daarom inzetten op meer transparantie en concretisering van de voortgang richting de klimaatdoelstellingen van Ecolab.

Linde

Ons engagement met Linde richt zich op het versterken van klimaatgovernance, strategie en transparantie. Tijdens ons gesprek in maart heeft Linde inzicht gegeven in de voortgang op emissiereductie, bijvoorbeeld door inkoop van elektriciteit uit koolstofarme bronnen. Dit bedraagt inmiddels bijna 50% van de gebruikte stroom en wordt gekocht via actieve inkoop zoals power purchase agreements. Linde hanteert een conservatieve maar uitvoerbare klimaatstrategie, met een duidelijke focus op scope 1- en 2-emissies, waar directe invloed mogelijk is. Tegelijkertijd blijft de onderneming terughoudend ten aanzien van ambitieuze scope 3-doelstellingen, omdat deze volgens het management beperkt beïnvloedbaar zijn. Dit vormt een belangrijk aandachtspunt voor verder engagement, aangezien wij van ondernemingen verwachten dat zij ook ketenemissies aanpakken. Daarnaast hebben wij aangedrongen op meer transparantie over klimaatrisico's, scenario-analyses en rapportage conform internationale standaarden. In het vervolg van de dialoog zullen wij Linde blijven stimuleren om ambitie, consistentie en disclosure verder te versterken.

Dow

In de eerste helft van 2026 heeft het engagement met Dow vorm gekregen via een gezamenlijke call in februari. Tijdens deze call bespraken we onder meer de voortgang op decarbonisatie, circulaire oplossingen en transparantie. Dow presenteerde een technologisch transitiepad richting 2050, met op korte termijn nadruk op efficiëntie, elektrificatie en hernieuwbare energie, gevolgd door opschaling van waterstof en CCS in de jaren 2030 en meer transformatieve innovaties richting 2050. Dit sluit gedeeltelijk aan bij onze verwachting dat ondernemingen een robuuste klimaatstrategie ontwikkelen gericht op structurele CO₂-reductie. Een belangrijk aandachtspunt blijft echter dat Dow zich nog niet committeert aan extern gevalideerde science-based targets. Onze inzet is dat ondernemingen hun doelen in lijn brengen met wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen (science based targets). Op het gebied van transparantie zijn gemengde ontwikkelingen zichtbaar. Positief zijn stappen zoals het gebruik van een Carbon Footprint Ledger en de voorgenomen publicatie van TNFD-indicatoren. Tegelijkertijd blijft transparantie op onderdelen beperkt en is de datakwaliteit voor scope 3 nog onvoldoende. Voor het vervolg van onze dialoog blijft de focus liggen op science-based targets, reductie van scope 3-emissies en verdere verbetering van transparantie en governance.

Givaudan

In mei spraken wij met Givaudan. De onderneming laat voortgang zien op onze verwachtingen rond klimaatstrategie en emissiereductie, onder meer via de implementatie van een net-zero transitietraject en verdere integratie van klimaatambities in de strategie. Tegelijkertijd blijft de realisatie van reducties van scope 3 emissies complex, vanwege de afhankelijkheid van grondstoffen en beperkte beschikbaarheid van alternatieven met lagere emissie. In lijn met onze doelstellingen is klimaatbeleid wel duidelijk belegd in governance en vertaald naar strategische keuzes, waaronder inzet op science-based targets en een netto-nul ambitie. Ook wordt gewerkt aan het inzichtelijk maken van klimaatrisico's en kansen, inclusief scenarioanalyses. De focus ligt op implementatie via duurzame inkoop en innovatie, met nadruk op reducties in de keten. Verdere transparantie over voortgang, met name op het gebied van lagere scope 3 emissies en de onderliggende aannames in rapportages, blijft een belangrijk aandachtspunt voor het vervolg van onze dialoog met Givaudan.

PPG Industries

Tijdens ons gesprek met PPG in juni bleek dat PPG op klimaatgebied een solide voortgang boekt richting de korte-termijndoelstellingen. Met name voor scope 1 en 2 emissies werden reducties gerealiseerd en komt de doelstelling naar verwachting eerder binnen bereik. Tegelijkertijd blijft de voortgang in reductie van scope 3 emissies beperkt, mede door structurele afhankelijkheid van externe factoren zoals toegang tot goede data van klanten en leveranciers en de mate van elektrificatie in eindmarkten. PPG zet in op verbeteringen via productinnovatie en samenwerking in de keten, bijvoorbeeld door deelname aan sectorinitiatieven om het delen van data en transparantie over emissies te vergroten. Desondanks blijft de huidige aanpak sterk afhankelijk van generieke emissiefactoren, waardoor gerealiseerde reducties bij klanten en leveranciers nog beperkt zichtbaar zijn in de gerapporteerde cijfers. Daarnaast ontbreekt op dit moment een langetermijn net-zero doelstelling, waarbij PPG aangeeft eerst meer zekerheid te willen over de haalbaarheid, met name voor scope 3. Dit duidt op een voorzichtige benadering, maar beperkt tegelijkertijd ook de strategische richting op de lange termijn.

Vervolg

Eind 2026 en begin 2027 willen we met alle ondernemingen een volgend gesprek voeren.

4.10.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.10.2.1 MIJLPALEN KLIMAATTRANSITIE CHEMIE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Dow Inc	Verenigde Staten	Chemicaliën	4,62						
2 Ecolab Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,36						
3 Givaudan SA	Zwitserland	Chemicaliën	5,88						
4 Linde PLC	Ierland	Chemicaliën	4,51						
5 Nitto Denko Corp.	Japan	Chemicaliën	5,47						
6 PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,49						
7 RPM International Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,49						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.10.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.10.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.10.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	14%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.11. Nature Action

De natuur en uit de natuur voortkomende producten en diensten zijn van grote waarde. Meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product is afhankelijk van de natuur en haar diensten. De schade die de afgelopen decennia aan de natuur is toegebracht brengt ook de beschikbaarheid van producten en diensten uit de natuur in gevaar. De biodiversiteit, de veelheid van soorten planten en dieren, is van groot belang voor het in gezonde toestand houden van ecosystemen. Bij de afname van biodiversiteit komt het functioneren van ecosystemen in gevaar. Hierdoor kan de beschikbaarheid van vruchtbare grond, de natuurlijke zuivering van water en de bestuiving van gewassen verminderen. Omdat veel ondernemingen voor hun producten en diensten afhankelijk zijn van genoemde ecosysteemdiensten, is verlies van biodiversiteit een materieel risico voor die ondernemingen en ook voor de beleggers in deze ondernemingen. Voor beleggers is het van groot belang de risico's rond het verlies van biodiversiteit te kennen en daar actie op te ondernemen.

Zo kunnen beleggers de dialoog aangaan met de ondernemingen waarin zij beleggen over welke risico's deze ondernemingen zien en welke stappen zij kunnen zetten om de impact op verlies van biodiversiteit te beperken. Het internationale investor engagementprogramma 'Nature Action 100' biedt de mogelijkheid om in samenwerking met andere beleggers, het gesprek over biodiversiteitsrisico's aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille.

Nature Action 100 heeft tot doel om ondernemingen aan te sporen om het verlies van natuur en biodiversiteit te beperken en waar mogelijk het verlies te herstellen. Dit om de financiële risico's te reduceren en de economische belangen van investeerders op langetermijn te beschermen.

4.11.1. Overzicht

Het beschermen van natuur en biodiversiteit staat in dit engagementthema centraal. Met het Global Biodiversity Framework als leidraad is het hoofddoel van het engagement: behoud van biodiversiteit, in 6 onderdelen uitgewerkt, zoals beschreven in de tabel doelstellingen biodiversiteit hieronder. We hebben ons voor dit thema aangesloten bij het internationale engagementprogramma 'Nature Action 100' (NA-100) en stellen daarom ook de gezamenlijk gestelde doelen van NA-100 centraal.

Met behulp van deze doelen worden de ondernemingen aangespoord om een systematische, op de lange- termijn gerichte aanpak te ontwikkelen om de risico's rond verlies van biodiversiteit aan te pakken. Met het werken aan die doelen kunnen ondernemingen bijdragen aan het realiseren van de internationale beleidsdoelen ten aanzien van behoud en herstel van biodiversiteit¹³.

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.11.1.1 DOELSTELLINGEN NATURE ACTION

Categorie ¹	Indicatoren
Governance	Het bestuur van de onderneming heeft een duidelijke rol bij het analyseren, beoordelen en beheren van natuur-gerelateerde afhankelijkheid, impact, risico's en kansen.
Ambitie	De onderneming committeert zich publiekelijk aan het beperken van verlies van biodiversiteit en aan het bijdragen aan herstel van biodiversiteit².
Analyse	- De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. - De onderneming maakt deze analyse openbaar.
Doelen stellen	- De onderneming stelt tijdsgebonden, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse. - De onderneming rapporteert jaarlijks over de voortgang ten opzichte van deze doelen.
Implementatie	- De onderneming ontwikkelt een plan van aanpak om de doelen te bereiken. - De onderneming maakt dit plan ook bekend in de jaarlijkse rapportage.
Samenwerking	De onderneming werkt samen met relevante externe partijen in de hele waardeketen, zoals sectororganisaties, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen.

¹ Deze doelen zijn een vereenvoudigde vertaling van de NA-100 doelen: Investor Expectations – Nature Action 100

² Het bijdragen aan behoud en herstel van ecosystemen betreft de doelstelling van het Global Biodiversity Framework om uiterlijk in 2030 het verlies van biodiversiteit te stoppen en te werken aan herstel.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.6)

¹³ Zie voor de internationale doelen het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)

- SDG 14: Leven in het water (14.1)
- SDG 15: Leven op het land (15.2, 15.5)

Geselecteerde ondernemingen

De uitvoerende organisaties van het Nature Action 100 programma hebben voor dit engagementprogramma 100 ondernemingen geselecteerd die grote impact hebben op het verlies van biodiversiteit¹⁴. Hiertoe hebben ze gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal biodiversiteitsimpact-data specialisten¹⁵. Achmea IM heeft bij aanmelding voor deelname aan het programma de voorkeur opgegeven voor een aantal ondernemingen die voorkomen in de beleggingsportefeuille. Daarvan zijn in eerste instantie de volgende ondernemingen aan ons toegewezen: **FMC Corp.**, **Marubeni en Mitsui Co.** Vanaf de tweede helft van 2024 nemen we ook deel aan de dialogen met **Conagra Brands**, **Target Corp.** en **PepsiCo**.

Samenwerking

Ook In de eerste helft van 2026 vonden weer een aantal gesprekken plaats in het kader van het Nature Action 100 programma. Ook startte het Nature Action programma met het onderzoek voor de volgende uitgave van de Nature Action benchmark. Het resultaat van dit onderzoek zal rond oktober dit jaar verschijnen. De uitkomsten van deze benchmark kunnen we tegen het einde van dit jaar gebruiken bij het vaststellen van de gerealiseerde voortgang bij de bedrijven in dit engagementprogramma. In de tweede helft van het jaar willen we ook beslissen of en hoe we de deelname aan het collectieve engagementprogramma Nature Action 100 zullen voortzetten.

Voortgang thema

In de eerste helft van 2026 hebben we een aantal ondernemingen gesproken. Hieronder een kort verslag van de gesprekken en relevante ontwikkelingen.

Conagra

In januari spraken we voor de derde keer met Conagra. Op de agenda stond hoe het bedrijf zijn biodiversiteitsimpact onderzoekt en welke maatregelen daaruit volgen. Conagra analyseert momenteel ingrediënten, herkomstlanden, ontbossingsrisico's en de mate waarin het invloed kan uitoefenen op leveranciers. Op basis hiervan wil het prioritaire ingrediënten bepalen waarvoor verdere actie mogelijk is. Een toezegging aan 'no net biodiversity loss' acht het bedrijf lastig vanwege de diversiteit van de keten, maar biodiversiteitsverlies, droogte en extreme weersomstandigheden worden wel erkend als strategische risico's die op bestuursniveau worden besproken. Om ontbossingsrisico's te reduceren werkt Conagra aan betere traceerbaarheid, risicobeoordeling van herkomstregio's en afstemming op de Forest, Land and Agriculture Guidance van

het Science Based Targets initiative (SBTi FLAG). Certificering, zoals RSPO voor palmolie wordt toegepast waar haalbaar. We noteren nog geen concrete toezegging, maar zien wel positieve ontwikkelingen richting eerder besproken verwachtingen. Eind dit jaar beoordelen we welke mijlpalen zijn bereikt.

PepsiCo

In februari bereikten we, als mede-indiener van een aandeelhoudersresolutie, een overeenkomst met PepsiCo, waarna de resolutie is ingetrokken¹⁶. PepsiCo zegde toe vóór 1 mei 2026 een nieuwe tekst over Biodiversity Risk Management te publiceren en gedurende drie jaar jaarlijks overleg te voeren met betrokken beleggers over biodiversiteitsrisico's. De in mei gepubliceerde tekst beschrijft dat PepsiCo met externe experts impact op – en afhankelijkheid van biodiversiteit heeft onderzocht, zowel voor de eigen operaties als in de landbouwketen. Landgebruik voor gewasproductie blijkt de grootste impact te hebben met risico's rond landconversie, broeikasgasemissies en watergebruik. PepsiCo noemt maïs, palmolie, zuivel, raapzaad en tarwe als prioritaire grondstoffen en wil de impact op natuur reduceren via regeneratieve landbouw, ontbossingsvrije sourcing, ecosysteemherstel en water- en klimaatstrategieën. Met het akkoord en de publicatie is een mijlpaal bereikt in toezegging én implementatie.

¹⁴ www.natureaction100.org/companies

¹⁵ Met behulp van de impactdata is gestreefd naar de selectie van de 100 ondernemingen met 'de meeste negatieve impact'. Omdat deze impact data nog nieuw en volop in ontwikkeling zijn, is deze claim wellicht niet geheel 'absoluut'. Vast staat wel dat het gaat om 100 ondernemingen die allen een heel grote impact hebben en daarom heel relevant voor dit engagementprogramma.

¹⁶ In November dienden we met Green Century en Allianz Global Investors (Allianz GI) een aandeelhoudersresolutie in bij PepsiCo. Green Century trad op als 'lead filer'. De resolutie vroeg om een onderzoek te doen en te publiceren naar impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies.

Target Corp

In januari vond een tweede gesprek plaats met Target. Het bedrijf lichtte toe dat het, met behulp van de TNFD-richtlijnen, een eerste natuurimpact-analyse heeft uitgevoerd voor winkels, distributiecentra, en de grondstoffen katoen, rundvlees en zuivel. De belangrijkste geïdentificeerde biodiversiteitsrisico's liggen bij landgebruik en water, met relatief hogere risico's bij locaties in India en China en in agrarische ketens. Target wil prioriteit geven aan regeneratieve landbouw, gerecyclede en verantwoord ingekochte grondstoffen, betere KPI's en nauwere samenwerking met leveranciers. Voor ontbossing heeft Target een risicobeoordeling uitgevoerd voor onder meer cacao, koffie, palmolie, soja, rundvee, rubber en houtproducten binnen eigen merken. In 2026 wil het nieuwe due-diligence principes voor ontbossing en landconversie invoeren, inclusief leverancierscriteria, klachtenmechanisme, monitoring en verificatie. Target deed geen concrete toezeggingen, maar kondigde wel verdere impactanalyse, beleidsontwikkeling en verbeteringen van de rapportage aan. We stuurden Target na het gesprek aanvullende suggesties en eind dit jaar beoordelen we of voldoende voortgang is geboekt voor een implementatiemijlpaal.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we in ieder geval nogmaals met de ondernemingen spreken waarmee we in het eerste halfjaar geen gesprek hadden. Eind van het jaar zullen we in het programma evalueren en afronden.

4.11.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.11.2.1 MIJLPALEN NATURE ACTION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten	Voedselproducten	AA						
2 FMC Corporation	Verenigde Staten	Chemicaliën	A						
3 Marubeni Corporation	Japan	Handelsbedrijven & Distributeurs	AAA						
4 Mitsui & Co.,Ltd	Japan	Handelsbedrijven & Distributeurs	AA						
5 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	BBB						
6 Target Corporation	Verenigde Staten	Consumentengoederen Distributie & Retail	AA						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.11.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
PepsiCo	- Analyse: De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. - De onderneming maakt deze analyse openbaar.	Als resultaat van de aandeelhoudersresolutie die we als co-filer ondersteunde, heeft PepsiCo meer informatie over de aanpak van risico's rond biodiversiteitsverlies op de website geplaatst, waaronder meer inzicht in de uitkomsten van een eerste impactanalyse.

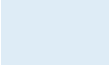
4.11.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben ondernemingen ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten gedeeld aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.11.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.11.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	83%	ja

4.12. Preventie Mensenrechtenrisico's

Mensenrechten staan al geruime tijd volop in de belangstelling. In Nederland heeft het IMVB-convenant voor de pensioenfondsen een belangrijke rol gespeeld bij het structureel agenderen van dit onderwerp. Toch zijn er nog diverse gebieden waarop zowel ondernemingen als institutionele beleggers verdere stappen kunnen zetten. Voorbeelden hiervan zijn landrechten van lokale gemeenschappen, vakbondsvrijheid en veiligheid op de werkvloer. In ons normatief engagementprogramma voeren we engagement met ondernemingen die betrokken zijn bij mensenrechtencontroverses met als doel deze controverses te verhelpen. Er zijn echter ook veel stappen op gebied van preventie, die ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensenrechtenrisico's kunnen nemen om daadwerkelijke betrokkenheid bij mensenrechtencontroverses te voorkomen. Dit engagementthema richt zich daarom op het verbeteren van preventie van mensenrechtenrisico's. Daarbij nemen we ook arbeidsrechten expliciet mee, aangezien arbeidsrechten onlosmakelijk verbonden zijn met mensenrechten. In dit engagement gaan we de dialoog aan met bedrijven om ervoor te zorgen dat het onderwerp mensenrechten stevig op de agenda staat. Het doel is dat bedrijven beter inzicht krijgen in de risico's op dit gebied en passende maatregelen nemen om controverses te voorkomen.

4.12.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.12.1.1 DOELSTELLINGEN PREVENTIE MENSENRECHTENRISICO'S

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming belegt verantwoordelijkheid voor mensenrechten op bestuursniveau. - Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan het behalen van aan mensenrechten gerelateerde doelen.
Beleid	- De onderneming integreert mensenrechtenrisico's in haar bredere risicomangementsystemen. - De onderneming selecteert en monitort haar zakelijke relaties met aandacht voor hun mensenrechtenprestaties. - De onderneming implementeert verantwoord inkoopbeleid en houdt rekening met mensenrechten in de contractvoorwaarden.
Samenwerking	- De onderneming communiceert de eisen en verwachtingen van haar mensenrechtenbeleid met werknemers, leveranciers en andere belanghebbenden. - De onderneming biedt training over mensenrechten aan werknemers en zakelijke relaties. - De onderneming voert collectieve onderhandelingen met werknemers in goed vertrouwen, waarbij zij tijdig informatie uitwisselt, regelmatige onderhandelingsessies organiseert en streeft naar een voor beide partijen aanvaardbare overeenkomst.
Monitoring & Transparantie	- De onderneming monitort de implementatie van haar mensenrechtenbeleid en neemt waar nodig corrigerende acties, met betrokkenheid van werknemers. - De onderneming brengt haar toeleveringsketen in kaart en maakt deze openbaar, inclusief leveranciers tot op bron- of productieniveau en belangrijke locaties.

Samenwerking

Via de Dutch Engagement Coalition (DEC)¹⁷ gaan we de samenwerking aan met onze Nederlandse branchegenoten. Dat doen we binnen dit thema in de dialogen met bedrijven die door alle deelnemende beleggers zijn geïdentificeerd als structureel betrokken bij mensenrechten- en arbeidsrechtencontroverses. In alle dialogen nemen we een actieve rol. Dit kan, zoals bepaald in de 'Terms of Reference' van de DEC als "Lead" of als "Active supporting investor". Ook delen we best-practices met elkaar en ontwikkelen we gezamenlijke engagementverwachtingen.

Daarnaast gaan we de samenwerking aan met internationale branchegenoten via onze deelname aan de Investor Alliance for Human Rights (IAHR), een initiatief van het Interfaith

Center on Corporate Responsibility (ICCR). IAHR coördineert onder andere in samenwerking met WBA engagement met bedrijven die voorkomen in de Corporate Human Rights Benchmark 2.0 (CHRB 2.0)³.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 8: Waardig werk en economische groei (8.5, 8.7, 8.8)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.2, 10.3)
- SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten (16.3, 16.6, 16.10)

¹⁷ De Dutch Engagement Coalition (DEC) is een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders bestaande uit Achmea IM, APG, a.s.r. asset management, MN, Pensioenfonds Rail & OV, PGGM en Van Lanschot Kempen.

Voortgang

Amazon.com

Vanwege mensenrechten- en financiële risico's als gevolg van voortdurende controverses rond werkdruk, veiligheid en vakbondsvrijheid in distributiecentra zijn we in gesprek met Amazon.com om de wereldwijde implementatie van het arbeidsrechtenbeleid verder te bevorderen. Wij spraken Amazon voor het eerst in de eerste helft van 2026. Amazon gaf inzicht in de governance rond mensenrechtenrisico's, waarbij een bestuurscommissie toezicht houdt op onder meer arbeidsomstandigheden. Daarnaast lichtte Amazon haar datagedreven aanpak toe voor het monitoren van werknemerstevredenheid en -risico's, onder meer via interne feedback- en klachtenmechanismen die breed toegankelijk zijn. Ten aanzien van vakbondsvrijheden, een thema waarop het bedrijf al jarenlang een slechte reputatie heeft, gaf Amazon aan dat geen aanvullende onafhankelijke beoordelingen worden voorzien. In het vervolg willen wij de dialoog over dit thema voortzetten, waarbij wij onze verwachtingen ten aanzien van beleid en transparantie rond de omgang met vakbonden verder zullen concretiseren. Hierbij werken wij samen met vakbonden en andere institutionele beleggers. Daarnaast vroegen wij het Investor Relations-team ons in contact te brengen met senior verantwoordelijken voor arbeidsverhoudingen in Nederland, waar Amazon sterk uitbreidt maar tot op heden niet responsief is richting vakbonden. Wij zullen dit verzoek later opvolgen. Tot slot hebben wij onze zorgen geuit over de mogelijke risico's van toenemende automatisering en robotisering voor de veiligheid en gezondheid van werknemers.

Banco Santander

Het engagement met Banco Santander is gericht op mensenrechtenrisico's rond projectfinanciering, met speciale aandacht voor landrechten omdat we risico's zien op landonteigening, gedwongen verhuizing en beperkte toegang tot herstel. In de eerste helft van 2026 hebben we gesproken met Banco Santander. De bank hanteert de Equator Principles, een ESG-raamwerk voor de financiële sector, en voert interne ESG-due diligence uit voor projectfinanciering, onder toezicht van een Environmental & Social Risk-team in Madrid en ondersteund door lokale teams. Hoog-risicoprojecten, waaronder projecten met hervestiging - of betrokkenheid van inheemse gemeenschappen, vereist verscherpte due-diligence en onafhankelijke lokale beoordelingen. Bij tekortkomingen gaat de bank in gesprek met klanten om corrigerende maatregelen af te spreken. Beëindiging van financiering is een uiterste maatregel. Voor projecten met inheemse gemeenschappen is Free, Prior and Informed Consent (FPIC) verplicht. Hervestiging en compensatie wordt in lijn met internationale standaarden uitgevoerd, inclusief verificatie door externe experts. Ten aanzien van ontbossing heeft de bank bevestigd dat het geen illegale praktijken financiert. Als vervolg willen we het gesprek met Banco Santander richten op concrete voorbeelden van genomen maatregelen bij hoge-risicoprojecten.

Honda Motor

We spraken Honda voor het eerst in de eerste helft van 2026. Honda is onderdeel van de 'Corporate Human Rights Benchmark 2.0' (CHRB 2.0) van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA). In het gesprek benadrukte we het belang van een sterk mensenrechtenbeleid en transparante due-diligenceprocessen. Het bedrijf gaf aan dat het de beoordeling van de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) gebruikt als referentie voor het mensenrechtenbeleid. De huidige prioriteit ligt bij voorbereiding op de EU-richtlijn CSDDD (2027), waarbij overlap bestaat met CHRB-criteria. Belangrijke aandachtspunten zijn dwangarbeid en kinderarbeid bij leveranciers. ESG-risico's bij leveranciers, inclusief mensenrechtenrisico's, worden beoordeeld via EcoVadis. Bij slechte scores krijgen leveranciers twee jaar om te verbeteren; anders worden zij vervangen. Dit is o.a. gebeurd bij een leverancier gelinkt aan dwangarbeid in Xinjiang. Honda meldt geen significante mensenrechtenschendingen in het afgelopen jaar maar erkent uitdagingen wat betreft toezicht op indirecte leveranciers, bijvoorbeeld op het gebied van conflictgrondstoffen. Wij hebben Honda geadviseerd om in meer detail te rapporteren over de implementatie van het mensenrechtenbeleid en hoe de beloning van bestuurders (indirect) is gekoppeld aan naleving van het mensenrechtenbeleid.

Inditex

Inditex is onderdeel van de 'Corporate Human Rights Benchmark 2.0' (CHRB 2.0) van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA). Tijdens het eerste gesprek met Inditex gaf het bedrijf aan dat de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) wordt gebruikt als referentie, maar geen centrale rol speelt in de strategie. In het gesprek benadrukte we het belang van een sterk mensenrechtenbeleid en transparante due-diligenceprocessen. Inditex heeft sinds 2001 een mensenrechtenbeleid gebaseerd op de UN Guiding Principles. Belanghebbenden, zoals NGO's en vakbonden, spelen een belangrijke rol in de strategie. Voor klachtenprocedures maakt Inditex gebruik van een wereldwijd toegankelijke en anonieme 'ethics line', beheerd door een onafhankelijke commissie. Beslissingen van deze commissie zijn bindend. De ethics line is beschikbaar in meerdere talen en ook toegankelijk voor werknemers in de toeleveringsketen. Meldingen kunnen bijvoorbeeld leiden tot aanvullende training voor de betreffende leveranciers. Sociale audits en een verbeterde gedragscode ondersteunen naleving. Op het gebied van inkoop heeft Inditex doorgaans langdurige relaties met leveranciers. Recent heeft Inditex een onderzoek uitgevoerd over de arbeidsomstandigheden onder fabrieksmedewerkers in Marokko. Transparantie en traceerbaarheid zijn essentieel om mensenrechtenrisico's, zoals in China, te beheersen en greenwashing tegen te gaan. We zullen ons in het vervolgesprek richten op specifieke verbeterpunten geïdentificeerd door de CHRB, zoals het uitbreiden van het mensenrechtenbeleid.

McDonald's

We richten onze engagement met McDonald's op arbeidsomstandigheden en arbeidsrechten. Onze analyse wijst op herhaaldelijke controverses, waaronder zorgen rond gezondheid en veiligheid van werknemers, discriminatie, diversiteit, en vrijheid van vereniging en collectieve onderhandeling. Ook zijn er ernstige aantijgingen van seksuele intimidatie, genderdiscriminatie en onbetaalde overuren in meerdere landen. We hebben schriftelijk contact gelegd met McDonald's maar de onderneming houdt het plannen van een bijeenkomst af. Daarom hebben we ervoor gekozen om vragen te stellen tijdens de aandeelhoudersvergadering (AVA). We hebben gevraagd aan McDonald's om de inzet voor arbeidsrechten te versterken door een overkoepelend transparant actieplan te ontwikkelen om seksuele intimidatie en genderdiscriminatie aan te pakken. Daarnaast hebben we het bedrijf gevraagd te verduidelijken hoe het in de praktijk waarborgt dat franchisenemers de mensenrechtennormen naleven, inclusief monitoringmechanismen en de vraag of prestaties op het gebied van arbeidsrechten invloed hebben op de selectie en het behoud van franchisenemers. Helaas zijn deze vragen niet door het bedrijf benoemd of beantwoord tijdens de AVA. Als opvolging zullen we McDonald's opnieuw mailen om onze teleurstelling te uiten en te vragen om de AVA-vragen alsnog te beantwoorden. Ook overwegen we verdere escalatiemogelijkheden om het gesprek met de onderneming op gang te krijgen.

Starbucks

Onze analyse van Starbucks vond meer dan honderd zaken over oneerlijke arbeidspraktijken bij de Amerikaanse toezichthouder voor arbeidsverhoudingen, werknemersacties, stakingen en protesten. In december 2025 werd er in 130 Amerikaanse steden door Starbucks medewerkers gestaakt. Drie jaar na de eerste succesvolle vakbondsverkiezing in de Verenigde Staten is er nog steeds geen collectieve overeenkomst bereikt, wat wijst op aanhoudende spanningen in de arbeidsverhoudingen. De onderneming heeft niet gereageerd op de brief en de daarna gestuurde herinneringen. Achmea IM heeft de dialoog geëscaleerd door tegen te stemmen op de aandeelhoudersvergadering en dit vooraf aan te kondigen. In het komende half jaar zullen we escalatiemogelijkheden bespreken met de ondersteunende beleggers, zoals samenwerken met andere beleggers en het publiceren van een publieke brief.

Uber Technologies

Uber wordt beschuldigd van ondermaatse veiligheidsmaatregelen en is regelmatig onderwerp van rechtszaken en negatieve media-aandacht. In navolging van onze initiële engagementbrief uit 2025 hebben wij Uber schriftelijk benaderd met vragen over chauffeurs- en passagiersveiligheid en bredere arbeidsomstandigheden. Wij vroegen onder meer hoe Uber de effectiviteit van recent geïntroduceerde veiligheidsmaatregelen meet en hoe hierover wordt gerapporteerd in toekomstige rapportages. Daarnaast stelden wij vragen over de omgang met meldingen

van seksueel geweld, de impact van dynamische prijsstelling op het inkomen van chauffeurs en Uber's betrokkenheid bij de International Labour Organization (ILO)-conventie over fatsoenlijk werk in de platformeconomie, die momenteel in ontwikkeling is. Uber gaf echter aan hierover niet met ons in gesprek te willen gaan en verwees naar publiek beschikbare rapportages en beleidsdocumenten. Wij sluiten de dialoog met Uber daarom zonder succes af en spreken ons via stemmingen tijdens de aandeelhoudersvergadering uit tegen het gebrek aan engagement.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we nog een keer met de ondernemingen spreken en zullen we de voortgang monitoren op basis van de duurzaamheidsverslagen.

4.12.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.12.2.1 MIJLPALLEN PREVENTIE MENSENRECHTENRISICO'S

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Amazon.com, Inc.	Verenigde Staten	E-commerce	BBB						
2 Banco Santander S.A.	Mexico	Gediversifieerde banken	AA						
3 Honda Motor Co., Ltd.	Japan	Automobielfabrikanten	A						
4 Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Kledingdetailhandel	AA						
5 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Fastfoodrestaurants	BBB						
6 Starbucks Corporation	Verenigde Staten	Fastfoodrestaurants	A						
7 Uber Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Ritdelen & mobiliteitsdiensten	A						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALLEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

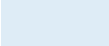
4.12.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten gedeeld aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.12.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.12.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	86%	nee
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	0%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.13. Reductie CO₂-uitstoot PLUS

In het Klimaatakkoord van Parijs spraken 196 landen af de opwarming van de aarde te zullen beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met het streven om de opwarming beneden de 1,5 graad Celsius te houden. Het CO₂-budget dat de mensheid heeft om catastrofale opwarming van de aarde te voorkomen zal binnen 10 jaar gebruikt worden als de uitstoot niet teruggedrongen wordt. Daarom is het noodzakelijk om de bestaande infrastructuur voor fossiele brandstoffen zoveel mogelijk uit te faseren en te werken aan een zo goed mogelijke integratie van duurzame energie en infrastructuur. Tijdens de dialoog Reductie CO₂-uitstoot gaan we met ondernemingen in gesprek over de gevolgen van een te hoge CO₂-uitstoot en de risico's die dat met zich meebrengt, maar ook over de kansen die de transitie naar duurzame energiebronnen biedt. Het gesprek richt zich op de strategie die ondernemingen kiezen en de mate waarin ze zijn voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst. Voor dit thema is met behulp van CO₂-EVIC cijfers en gespecialiseerde bronnen zoals Transition Pathway Initiative (TPI) het beleggingsuniversum getoetst. Aan de hand van de uitkomst zijn ondernemingen geselecteerd met relatief de hoogste emissies en weinig aandacht in hun beleid voor de transitie naar een klimaatvriendelijk bedrijfsmodel.

4.13.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.13.1.1 DOELSTELLINGEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscomité aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid - De onderneming neemt aan CO₂-reductie gerelateerde KPI's op in de beloning van bestuurders - De onderneming is transparant over haar betrokkenheid bij belangenorganisaties en zorgt ervoor dat de doelen in lijn zijn met haar eigen klimaatbeleid
Strategie	- De onderneming stelt 'science-based targets' en laat deze extern valideren - De onderneming committeert zich aan een netto-nul uitstoot ambitie
Risicomanagement	- De onderneming rapporteert over klimaatrisico's en -kansen in lijn met TCFD - De onderneming stelt een klimaatscenario-analyse op
Transparantie	- De onderneming rapporteert scope 1 en 2-emissiedata en laat deze extern valideren - De onderneming rapporteert aan 'CDP climate change'

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

Voortgang Solvay

In het derde gesprek met Solvay in de eerste helft van 2026, spraken wij onze waardering uit over de recent gepubliceerde CSRD-rapportages en de herijking van de emissiereductiedoelstellingen na de afsplitsing van Syensqo, waarbij een recentere baseline is gebruikt en de ambities zijn aangescherpt. Solvay ligt op koers om de scope 1- en 2-doelstellingen voor 2030 te behalen en maakt ook voortgang op scope 3.

De onderneming gaf aan dat recente geopolitieke ontwikkelingen en hogere energieprijzen de ingezette decarbonisatiestrategie bevestigen, maar geen aanleiding vormen om het investeringspad te wijzigen. Investerings

zijn gericht op het uitfaseren van steenkool, brandstofswitches en procesinnovatie, met als doel de langetermijnconcurrentiekracht en weerbaarheid van productielocaties te waarborgen. Wij bespraken daarnaast onze verwachtingen ten aanzien van transparantie in emissiereducties, scope 3-engagement met leveranciers en klanten, en de verwachte toename van transitie-investeringen na 2030.

Mitsui Chemicals

De dialoog met Mitsui Chemicals bevindt zich nog in een verdiepende fase, maar wel met duidelijke inhoudelijke stappen ten opzichte van eind 2025. Waar eerder sprake was van beperkte voortgang en het ontbreken van concrete commitments, laat het bedrijf nu een meer volwassen uitwerking van de klimaatstrategie en de governance rondom klimaatbeleid zien, meer in lijn met onze doelstellingen op het gebied van strategie, risicomanagement en transparantie. Tijdens de call in juni bevestigde Mitsui dat de transitieplannen richting 2030 en 2050 niet worden uitgesteld, ondanks operationele druk,

en dat er “goede zichtbaarheid” is op het behalen van de 40% reductiedoelstelling voor scope 1 en 2. Tegelijk blijft de concretisering van de decarbonisatieroute beperkt: belangrijke hefboomen zoals CCUS, brandstofconversie en hernieuwbare energie worden wel genoemd, maar zonder kwantitatieve onderbouwing. Het grootste gat blijft scope 3. Hoewel voortgang zichtbaar is in het streven naar circa 90% meetdekking in FY2026 en het belang van leveranciersdecarbonisatie expliciet wordt erkend, ontbreekt nog altijd een concreet reductiedoel en tijdpad. Dit belemmert ook verdere stappen richting SBTi-validatie. Daarnaast blijven transparantiepunten bestaan, zoals het ontbreken van een duidelijke uitsplitsing tussen structurele en tijdelijke emissiereducties. Mitsui erkent dit en geeft aan verdere verbetering te onderzoeken, maar concrete toezeggingen ontbreken vooralsnog.

Vervolg

Eind 2026 wordt het engagement Reductie CO₂-uitstoot PLUS afgerond. We willen met alle ondernemingen ten minste 1 afsluitend gesprek voeren.

4.13.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.13.2.1 MIJLPALLEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT PLUS INDIVIDUELE DIALOGEN

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 CF Industries Holdings, Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	2,49						
2 CK Hutchison Holdings Ltd	Hongkong	Industriële Conglomeraten	5,96						
3 Indorama Ventures Public Co.	Thailand	Chemicaliën	4,49						
4 Mitsui Chemicals, Inc.	Japan	Chemicaliën	5,03						
5 Nippon Sanso Holdings Corporation	Japan	Chemicaliën	4,6						
6 Solvay SA	België	Chemicaliën	4,15						
7 United Parcel Service, Inc.	Verenigde Staten	Luchttransport en Logistiek	6,08						
8 Volkswagen AG	Duitsland	Automobielen	5,11						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

Voor de collectieve dialogen in dit thema rapporteren we alleen de procesmijlpalen 1-3. De impactmijlpalen 4 (Toezegging bedrijf) en 5 (Aanpassen beleid) zijn niet van toepassing aangezien wij ons aansluiten bij de engagementdoelstellingen van de lead-investor.

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

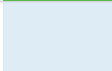
4.13.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.13.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.13.3.2 EVALUATIE¹

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	50%	nee

¹ De KPI's hebben alleen toepassing op de individuele dialogen. De doorlooptijden van de dialogen in DEC verband kunnen verschillen afhankelijk van de lead-investor.

4.14. Waterimpact en -afhankelijkheid

Waterbeheer is een steeds belangrijker thema binnen duurzaam ondernemingsbeleid. Bedrijven erkennen water inmiddels als materieel onderwerp en stellen doelen, zoals het realiseren van duurzaam waterbeheer op alle productielocaties in gebieden met waterschaarste. Toch blijkt uit onderzoek met onder andere WWF en Deltares dat de vertaling van beleid naar concrete resultaten in lokale stroomgebieden nog in de kinderschoenen staat¹⁸. Ook activiteiten dichtbij huis, zoals in het stroomgebied van de Rijn, vragen om een aanpak die verder gaat dan generieke doelstellingen. Hoewel veel ondernemingen kwantitatieve doelen formuleren voor hun eigen operaties, blijft het aspect van waterkwaliteit vaak onderbelicht. Ook het gebruik van toekomstgerichte scenario's om watergerelateerde risico's te beoordelen is nog beperkt. Effectief waterbeheer vereist daarom een lokale benadering, waarbij bedrijven niet alleen hun eigen impact in kaart brengen, maar ook samenwerken met andere gebruikers binnen het stroomgebied. Dit vraagt om betrokkenheid bij lokaal waterbestuur, gezamenlijke monitoring van waterkwaliteit en transparante rapportage over voortgang en uitdagingen. Door zo'n context-specifieke aanpak kunnen bedrijven bijdragen aan het behoud van vitale watersystemen en tegelijkertijd hun eigen operationele risico's beperken.

4.14.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.14.1.1 DOELSTELLINGEN WATERIMPACT EN -AFHANKELIJKHEID

Categorie	Indicatoren
Governance	Aantoonbaar bespreken van watermanagement in het bestuur en integratie van het thema in het risicomanagement. In het bijzonder met aandacht voor: • lokale belanghebbenden; • klimaatscenario's; • de toeleveringsketen; • het in kaart brengen van waterrisico's voor de meest belangrijke stroomgebieden.
Beleid	Formuleren van contextuele doelen voor duurzaam waterbeheer, met aandacht voor: • de problematiek in lokale stroomgebieden; • waterkwantiteit; • waterkwaliteit; • meenemen van toekomstgerichte scenario's voor risicoboordeling; • zowel de impact en de afhankelijkheden van de onderneming ten aanzien van water.
Implementatie & monitoring	• Vertalen van beleid naar concrete, lokaal relevante acties in de meest relevante stroomgebieden. • Het regelmatig monitoren van voortgang en uitdagingen op locatie, ook in eigen bedrijfsvoering.
Samenwerking in de keten	Actief samenwerken met andere watergebruikers binnen a) stroomgebieden en b) de toeleveringsketen om waterrisico's te beperken en vitale watersystemen te behouden.
Transparantie	Transparant rapporteren over: • waterdoelen en hun voortgang • de uitkomsten van scenarioanalyses • de belangrijkste stroomgebieden voor de onderneming • de samenwerking met lokale overheden, belanghebbenden en de toeleveringsketen

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 6: Schoon water en sanitair (6.3, 6.4, 6.5 en 6.6)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.4)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2, 13.3)
- SDG 14: Leven in het water (14.a)

Samenwerking

In dit engagement werken we nauw samen met NN Group bij de uitvoering van de engagement en bundelen van kennis. Daarnaast werken we nauw samen met het Valuing Water Finance Initiative¹⁹. Zo sluiten we aan bij de doelstellingen van dit initiatief en trekken we samen op met

¹⁸ Rapport over watergerelateerde aanbevelingen voor verantwoord beleggen: <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2024/09/nieuw-rapport-over-watergerelateerde-aanbevelingen-voor-verantwoord-beleggen>

¹⁹ <https://www.ceres.org/water/valuing-water-finance-initiative>

de internationale investeerders uit dit netwerk op om het thema water op de kaart te zetten.

Selectie ondernemingen

Voor de selectie van ondernemingen hebben we een screening uitgevoerd. In deze screening is gekeken naar relevante sectoren, ondernemingen in de portefeuille en de prestaties van deze ondernemingen op het thema water. Ook hebben we onderzocht welke onderneming in belangrijke stroomgebieden, zoals de Rijn, activiteiten hebben. Op basis van deze screening hebben we de hieronder besproken ondernemingen geselecteerd. In deze selectie is de nadruk gelegd op de chemische industrie en aanverwante sectoren. We zien dat deze ondernemingen een belangrijke impact op het gebied van water hebben en voor hun productieprocessen ook zeer afhankelijk zijn van water.

Voortgang

Ecolab

In het begin van het jaar spraken wij met Ecolab. De onderneming is actief in meer dan 170 landen, bedient miljoenen klanten en richt zich daarbij sterk op water. Het doel is om klanten tegen 2030 te helpen om veel water te besparen. Daarnaast werkt het bedrijf aan het verbeteren van de efficiëntie van watergebruik in de eigen fabrieken en bij leveranciers. Voor locaties met een hoog risico op watertekorten heeft Ecolab een aanpak met drie onderdelen: certificering, minder water gebruiken en de kwaliteit van water verbeteren, bijvoorbeeld met projecten zoals herbebossing. Ook werkt het bedrijf samen met andere organisaties. Tijdens het gesprek dat wij hadden in februari 2026 gaf Ecolab aan dat het watergebruik van belangrijke leveranciers nu ook in kaart wordt gebracht. Hiervoor wordt een plan ontwikkeld. De rapportage over water is nu nog vooral algemeen en mist detail per stroomgebied. Wij hebben daarom gevraagd om meer inzicht per regio. Hierop gaf Ecolab aan te werken aan een dashboard dat meer informatie gaat geven over waterrisico's, doelen en de voortgang per gebied. Dit moet ook aansluiten op toekomstige rapportage over natuur (TNFD). In het vervolg van de dialoog wordt gekeken of dit dashboard de relevante aspecten voldoende duidelijk maakt, zoals waar de grootste waterrisico's zitten, welke doelen per gebied gelden en hoeveel voortgang wordt geboekt.

Givaudan

In mei spraken wij met Givaudan. Door de onderneming is voortgang geboekt op onze verwachtingen rond waterstrategie en -risicomanagement. Het bedrijf erkent dat de sterke reductie in waterintensiteit op hoog-waterstresslocaties (–32% sinds 2020) gepaard gaat met een lichte stijging van het absolute watergebruik door groei, maar geeft aan dit actief te beheersen via monitoring en business–continuïteitsplannen met mogelijkheden voor back–up voor wateraanvoer. In het licht van de bredere doelstellingen rond waterimpact zet Givaudan stappen op meerdere onderdelen. Zo wordt watermanagement expliciet meegenomen in governance en risicomanagement, met de

nadruk op lokale waterrisico's en stroomgebied-specifieke analyses. Tevens werkt het bedrijf aan een meer contextuele benadering van waterdoelen, waarbij waterkwantiteit en -kwaliteit, evenals toekomstige klimaatscenario's worden meegenomen. Op implementatieniveau ligt de focus op het vertalen van beleid naar lokale maatregelen op sites en het structureel monitoren van voortgang. In de keten wordt het belang van samenwerking met leveranciers en andere watergebruikers erkend, hoewel dit nog in ontwikkeling is. Ten slotte blijft verdere transparantie over waterdoelen, scenarioanalyses en prioritaire stroomgebieden een belangrijk aandachtspunt voor het vervolg van onze dialoog.

Toray Industries

Ons contact met Toray Industries verloopt voornamelijk via email. De onderneming uit Japan gaf aan niet in staat te zijn om het waternisico en -beheer mondeling te bespreken, maar was wel bereid om per email concrete en inhoudelijke reacties te geven. Toray heeft volgens de recente correspondentie verdere stappen gezet in het structureren van haar waterstrategie, met een duidelijke focus op locatie-specifiek waterbeheer. Het bedrijf hanteert doelstellingen op siteniveau en gebruikt risicoanalyses om prioritaire locaties in waterschaarse gebieden te vinden. Tegelijkertijd blijft de gevraagde aanpak met meer contextuele en stroomgebiedspecifieke doelen nog in ontwikkeling. Zo wordt de reikwijdte van risicoanalyses wel uitgebreid naar gebieden met verwachte waterstress en ecologische kwetsbaarheid, maar ontbreken nog uniforme methoden voor het vaststellen van ecologische grenzen. Uit onze dialoog blijkt dat verdere concretisering nog beperkt is: kwantitatieve doelstellingen op prioritaire locaties, kapitaalallocatie voor water efficiëntie en scenarioanalyses worden nog niet extern gedeeld of zijn in ontwikkeling. Tegelijkertijd wordt watermanagement steeds sterker geïntegreerd in governance en ketenprocessen, onder meer via leveranciersbeoordelingen en duurzaamheidsrapportages. Daarmee laat Toray wel duidelijke voortgang zien op implementatie en risicobeheer, maar blijven transparantie, scenarioanalyse en stroomgebiedgerichte samenwerking belangrijke vervolgstappen.

Vervolg

Eind 2026 en begin 2027 willen we weer met alle ondernemingen spreken. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.14.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.14.2.1 MIJLPALLEN WATERIMPACT EN -AFHANKELIJKHEID

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 BASF SE	Duitsland	Chemicaliën	5,22						
2 DSM-Firmenich AG	Zwitserland	Chemicaliën	6,11						
3 Ecolab Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	8,38						
4 Givaudan SA	Zwitserland	Chemicaliën	8,15						
5 Toray Industries, Inc.	Japan	Chemicaliën	7,57						

¹ De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen

LEGENDA MIJLPALLEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

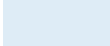
4.14.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.14.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.14.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	40%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

4.15. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de ondernemingsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en duurzame langetermijnwaardecreatie. Ook beloningsvoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijke discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waar we in belegd zijn. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion. ESG Nederland bestaat uit deze dialogen.

4.15.1. Achtergrond

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2026 is Achmea IM in Eumedion verband de dialoog aangegaan met de hieronder genoemde Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband.

TABEL 4.15.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H1 2026

Onderneming	Besproken onderwerpen
Ahold Delhaize	Beloning, governance, strategie, klimaat en biodiversiteit
ASM International	Beloning, governance, transparantie en strategie
Heineken	Klimaat, water, ketenverduurzaming en ontbossing
ING	Geopolitieke ontwikkelingen, klimaat, AI en risicobeheer
KPN	Digitale transformatie, AI, cybersecurity en risicobeheer
Philips	Geopolitiek, AI, duurzaamheid en risicobeheer
Stellantis	Just Transition, mensenrechten, klimaat en rapportage
Unilever	Strategie, governance, duurzaamheid en portefeuille-optimalisatie
Wolters Kluwer	AI, governance, beloning en cybersecurity

Ahold Delhaize

Tijdens de dialoog met Ahold Delhaize is uitgebreid gesproken over het voorgestelde beloningsbeleid. Daarbij lag de nadruk op de omvang van de variabele beloning en de gekozen referentiegroep. Vanuit beleggers zijn vraagtekens geplaatst bij de mate waarin de voorgestelde aanpassingen proportioneel zijn, mede gezien de samenstelling van de peergroup en de daaruit voortvloeiende opwaartse druk op beloningsniveaus. Hoewel Ahold Delhaize aangaf dat verschillende punten uit eerdere feedback zijn meegenomen, bleef een verschil van inzicht bestaan over de onderbouwing en de mate van transparantie.

Daarnaast is kort stilgestaan bij de voortgang van de strategische prioriteiten en de impact van externe ontwikkelingen, waaronder geopolitieke risico's en

digitalisering. Ahold Delhaize gaf aan dat de uitvoering van de strategie onder uitdagende marktomstandigheden doorgang vindt en dat verdere stappen worden gezet op het gebied van onder meer eigen merk en operationele efficiëntie.

Op het gebied van duurzaamheid is gesproken over de verdere ontwikkeling van het biodiversiteitsbeleid en de aanpak van emissies in de keten. Hierbij werd aangegeven dat de onderneming werkt aan een nadere concretisering van doelstellingen en prioriteiten, waarbij verdere uitwerking op regionaal niveau volgt.

ASM International

In het gesprek met ASM International stond het voorgestelde beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur centraal, mede in het licht van de herbenoeming van de CEO en de ontwikkelingen in de internationale arbeidsmarkt. ASM gaf aan dat aanpassing van het beloningspakket noodzakelijk is om concurrerend te blijven en de continuïteit van het bestuur te waarborgen.

Tijdens de dialoog is uitgebreid stilgestaan bij de proportionaliteit van de voorgestelde aanpassingen en de beperkte transparantie van de prestatiecriteria. ASM erkende dat beleggers behoefte hebben aan meer inzicht in de doelstellingen en de relatie met de beloningsuitkomsten en gaf aan te onderzoeken hoe de toelichting in het beloningsverslag kan worden verbeterd.

In opvolging van het gesprek heeft ASM toezeggingen gedaan om de transparantie in de rapportage te vergroten, onder meer door uitgebreider inzicht te geven in prestatieniveaus en uitkomsten. Hoewel zorgen over de omvang van de voorgestelde beloningen en de interne verhoudingen niet volledig zijn weggenomen, waarderen wij de bereidheid van de onderneming om deze punten te adresseren.

Heineken

Tijdens de dialoog met Heineken lag de nadruk op duurzaamheidsthema's binnen de bredere strategie, waaronder watergebruik, landbouwketens en ontbossing. Heineken lichtte de voortgang toe op het gebied van waterbeheer, met specifieke aandacht voor locaties in gebieden met waterschaarste. De onderneming gaf aan dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de doelstellingen voor 2030 te realiseren en zet daarbij in

op verdere efficiëntieverbeteringen en samenwerking met lokale belanghebbenden.

Daarnaast is gesproken over de verduurzaming van de landbouwketen. Heineken rapporteerde verdere voortgang in duurzaam inkopen en het opschalen van regeneratieve landbouwpraktijken. Tegelijkertijd werd duidelijk dat extra inspanningen nodig zijn om de resterende doelstellingen richting 2030 te behalen, met name in complexere ketens en regio's.

Ook is ingegaan op ontbossing en transparantie. Heineken werkt aan verbeteringen in datakwaliteit, traceerbaarheid en rapportage, waarbij een gefaseerde aanpak wordt gehanteerd. Tijdens de aandeelhoudersvergadering is aanvullend stilgestaan bij de CEO-transitie en reorganisatie, waarbij het bestuur benadrukte dat de EverGreen 2030-strategie ongewijzigd blijft.

ING

In de dialoog met ING is gesproken over de impact van geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen op de strategie en het risicobeheer van de bank. ING gaf aan deze risico's structureel te integreren in landen- en sectoranalyses, onder meer via scenarioanalyses en stresstesten. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan mensenrechtenrisico's in kwetsbare regio's.

Daarnaast is stilgestaan bij de rol van ING in de veranderende Europese economie, waaronder de toegenomen investeringen in defensie en strategische autonomie. Binnen bestaande beleidskaders ziet de bank ruimte om de financiering van de defensiesector te vergroten, met behoud van beperkingen ten aanzien van controversiële wapens.

Op het gebied van klimaat gaf ING aan vast te houden aan haar bestaande doelstellingen, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. Tegelijkertijd wordt erkend dat de voortgang in sommige sectoren achterblijft en dat de transitie complex is. ING zet in op samenwerking met cliënten om deze transitie te ondersteunen.

Verder is gesproken over de inzet van kunstmatige intelligentie, waarbij governance, risicobeheersing en impact op de workforce centraal staan.

KPN

In de dialoog met KPN is gesproken over geopolitieke ontwikkelingen, digitale soevereiniteit en de toepassing van kunstmatige intelligentie. KPN gaf aan dat de directe impact van geopolitiek vooralsnog beperkt is, maar dat onzekerheden, bijvoorbeeld rond energieprijzen en toeleveringsketens, actief worden gemonitord.

Op het gebied van digitale soevereiniteit positioneert KPN zich als een nationale speler met lokale infrastructuur, terwijl afhankelijkheid van internationale technologiepartijen voorlopig blijft bestaan. De onderneming onderstreepte het

belang van samenwerking en interoperabiliteit binnen de Europese context.

De inzet van kunstmatige intelligentie vormt een belangrijk onderdeel van de strategie. KPN past AI toe in operationele processen en klantinteractie en verwacht hiermee efficiencyvoordelen te realiseren. De implementatie vindt gefaseerd plaats, met aandacht voor governance en opleiding van medewerkers.

Cybersecurity en risicobeheersing blijven belangrijke aandachtspunten. KPN investeert in de verdere versterking van systemen en processen, waarbij de verklaring omtrent risicobeheersing heeft bijgedragen aan een meer expliciete beoordeling van risico's.

Philips

In de dialoog met Philips is gesproken over de impact van geopolitieke ontwikkelingen op de onderneming. Philips gaf aan dat deze ontwikkelingen effect hebben op de toeleveringsketen en kostenstructuur, maar dat de operationele impact vooralsnog beheersbaar blijft. De onderneming zet in op verdere regionalisatie om de weerbaarheid te vergroten.

Daarnaast is stilgestaan bij de toepassing van kunstmatige intelligentie in producten en processen. Philips ziet AI als een belangrijke drijfveer voor innovatie, met name in medische toepassingen, en benadrukt het belang van strikte waarborgen op het gebied van veiligheid en kwaliteit.

Op het gebied van duurzaamheid gaf Philips aan vast te houden aan de lange termijn klimaatdoelstellingen, ondanks veranderende omstandigheden. De onderneming zet in op samenwerking met leveranciers en klanten om emissies in de waardeketen te reduceren, waarbij wordt erkend dat dit afhankelijk is van externe factoren.

Ook is gesproken over sociale thema's en risicobeheersing. Het proces rond de verklaring omtrent risicobeheersing heeft met name geleid tot verdere aanscherping van bestaande systemen.

Stellantis

Met Stellantis is een dialoog gevoerd over onder meer 'Just Transition'. Daarnaast is aandacht besteed aan de sociale impact van de energietransitie. Stellantis positioneert 'Just Transition' als een langetermijnvraagstuk, met maatregelen gericht op omscholing en sociale dialoog. De concrete impact en voortgang zijn echter nog beperkt gekwantificeerd. In het gesprek is daarnaast stilgestaan bij de impact van geopolitieke ontwikkelingen op de strategie en het duurzaamheidsbeleid. Stellantis gaf aan dat toegenomen onzekerheid leidt tot een meer flexibele benadering van doelstellingen, onder meer op het gebied van klimaat.

Ook is gesproken over risicobeheersing en verslaglegging. De verklaring omtrent risicobeheersing wordt ingezet om processen rond datakwaliteit en interne controle te

versterken, hoewel het effect op concrete uitkomsten nog beperkt inzichtelijk is.

Op het gebied van leefbaar loon en mensenrechten in de keten gaf de onderneming aan dit te erkennen als belangrijk thema, maar bleef nadere concretisering van doelstellingen en voortgang beperkt.

Unilever

In de dialoog met Unilever is met name gesproken over de voorgenomen strategische herschikking van de portefeuille, waaronder de afsplitsing van de Foods-divisie. Deze stap volgt uit een eerdere strategische herziening, waarbij is geconcludeerd dat bepaalde activiteiten minder goed aansluiten bij de kern van de onderneming.

Unilever gaf aan dat de gekozen transactiestructuur de voorkeur heeft boven alternatieven, vanuit het perspectief van waardecreatie. Tegelijkertijd is stilgestaan bij de complexiteit van de transactie en de noodzaak om operationele continuïteit en medewerkersbetrokkenheid te waarborgen.

Daarnaast is gesproken over governance en leiderschap, waaronder de samenstelling van het bestuur en de benodigde vaardigheden in het licht van de gewijzigde strategie. Ook werd aandacht besteed aan diversiteit en de ontwikkeling van de talentenpijplijn.

Op het gebied van duurzaamheid gaf Unilever aan dat standaarden en due diligence ook na de afsplitsing geborgd blijven. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een herijking van prioriteiten en doelstellingen.

Wolters Kluwer

In de dialoog met Wolters Kluwer is gesproken over geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen. De

onderneming gaf aan dat het bedrijfsmodel, met een groot aandeel terugkerende inkomsten, zorgt voor relatieve stabiliteit.

Daarnaast is uitgebreid stilgestaan bij de toepassing van kunstmatige intelligentie. Wolters Kluwer benadrukte dat AI een toenemende rol speelt, waarbij betrouwbaarheid wordt geborgd door menselijke controle. Tegelijkertijd blijft differentiatie ten opzichte van generieke AI-oplossingen een aandachtspunt.

Op het gebied van cybersecurity gaf de onderneming aan gebruik te maken van internationale standaarden en externe beoordelingen. Ook wordt aandacht besteed aan afhankelijkheden van externe leveranciers.

Verder is gesproken over governance, waaronder de CEO-wissel en de geografische spreiding van het bestuur. Ook is discussie gevoerd over het beloningsbeleid en de prestatiedrempels.

Ten aanzien van de voorgestelde statutenwijziging met betrekking tot de stemdrempel voor het vaststellen van het beloningsbeleid is vanuit beleggers duidelijke en fundamentele bezorgdheid geuit. Deze wijziging werd als een verzwakking van aandeelhoudersrechten beschouwd. In lijn hiermee is tegen het voorstel gestemd. De intentie was om deze zorgen ook tijdens de aandeelhoudersvergadering expliciet te herhalen. Door praktische belemmeringen bij het verkrijgen van toegang tot de vergadering door de lead investor is dit echter niet mogelijk gebleken. Hier wordt nog verder over gesproken.

4.16. Collectieve initiatieven

Pensioenfonds Vervoer is aangesloten bij een aantal (inter)nationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdaging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Zo trekt Pensioenfonds Vervoer op met andere institutionele beleggers in engagement, bijvoorbeeld waar de collectieve dialoog effectiever is dan de individuele. Ook ondersteunt Pensioenfonds Vervoer regelmatig investor statements: gezamenlijke verklaringen van institutionele beleggers waarin zij hun verwachtingen uitspreken richting bedrijven, sectoren of beleidsmakers over duurzaamheidskwesties.

Collectieve engagement initiatieven en investor statements

Hier bespreken we de investor statements die het afgelopen halfjaar zijn ondertekend door Pensioenfonds Vervoer en collectieve dialogen waaraan Pensioenfonds Vervoer heeft deelgenomen. Daarnaast noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde collectieve dialogen en investor statements.

Investor statement over een bindend ILO-verdrag m.b.t. fatsoenlijk werk in de platformeconomie

Platformwerkers krijgen wereldwijd te maken met aanzienlijke risico's, waaronder lage inkomens, beperkte sociale zekerheden en een gebrek aan transparantie over algoritmische aansturing. Het statement pleit voor de totstandkoming van een bindend ILO-verdrag over fatsoenlijk werk in de platformeconomie. Dit verdrag moet onder meer zorgen voor het juridische vaststellen van werknemerschap, zodat platformwerkers niet langer onterecht als zelfstandigen worden geclassificeerd. Daarnaast beoogt het initiatief dat platformbedrijven transparantieplichtingen krijgen op het gebied van algoritmische besluitvorming, eerlijke beloning, veilige arbeidsomstandigheden en toegankelijke klachtenmechanismen. Het statement benadrukt dat effectieve regulering noodzakelijk is om de negatieve sociale gevolgen van het huidige platformmodel te beperken en om wereldwijde samenwerking en harmonisatie van arbeidsnormen te bevorderen. Het ondersteunen van dit initiatief draagt bij aan een gelijk speelveld waarin technologische innovatie niet langer ten koste gaat van werknemersrechten, en waarin bedrijven worden aangespoord tot verantwoorde en duurzame bedrijfsmodellen.

Investor statement over schone lucht in de vracht- en logistieksector

Langetermijnbeleggers uiten hun zorgen over de toenemende gezondheids- en financiële risico's van luchtvervuiling binnen de vracht- en logistieke sector, waar eerdere pogingen tot engagement slechts beperkte vooruitgang opleverden. Luchtvervuiling veroorzaakt wereldwijd miljoenen vroegtijdige sterfgevallen per jaar en is de op één na belangrijkste risicofactor voor sterfte, mede door emissies uit wegtransport zoals NOx en fijnstof (PM2.5/PM10). De sector wordt geconfronteerd met toenemende regelgeving, strengere emissienormen, rechtszaken en rapportageverplichtingen, terwijl veel bedrijven nog onvoldoende inzicht geven in hun uitstoot en de daaraan verbonden risico's. Slechts enkelen pakken niet-broeikasgasvervuiling structureel aan. Beleggers roepen bedrijven op om luchtvervuiling expliciet als materieel risico te erkennen, schadelijke emissies te meten en openbaar te maken, reductiedoelstellingen te formuleren, de overstap naar schonere voertuigvloten te versnellen en actief deel te nemen aan sector- en beleidsinitiatieven. Ook pleit dit statement voor strengere verplichte rapportage om een gelijk speelveld te creëren en betere bescherming te waarborgen voor werknemers, gemeenschappen en de economie op lange termijn. Dit statement werd uitgebracht door langetermijnbeleggers en adviseurs die betrokken zijn bij ShareAction's *Long-Term Investors in People's Health* (LIPH)-programma.

Investor letter over leefbaar loon

De brief is opgesteld door Platform Living Wages Financials (PLWF) en gericht aan multinationale ondernemingen, met als doel het bevorderen van leefbaar loon in mondiale waardetekens. We beschouwen leefbare lonen als een materieel ESG-thema met directe implicaties voor risico's en waardecreatie. Lage lonen in mondiale ketens kunnen leiden tot operationele verstoringen, reputatieschade en verhoogde regulatorische druk. Tegelijkertijd dragen verbeteringen op dit thema bij aan stabielere toeleveringsketen, hogere productiviteit en betere arbeidsrelaties. Door dit initiatief te ondersteunen, versterken we de gezamenlijke boodschap richting bedrijven dat structurele verbeteringen nodig zijn. Dit draagt bij aan het realiseren van internationale normen zoals de UN Guiding Principles en OECD-richtlijnen, en ondersteunt de voortgang richting de SDG's richting 2030.

TABEL 4.16.1 OVERZICHT LOPENDE COLLECTIEVE ENGAGEMENT INITIATIEVEN EN INVESTOR STATEMENTS

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Investor statement over een bindend ILO-verdrag m.b.t. fatsoenlijk werk in de platformeconomie	Investor statement	Arbeidsnormen	ICCR	H1 2026

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Investor statement over schone lucht in de vracht- en logistieksector	Investor statement	Natuur & Milieu	ShareAction	H1 2026
Investor letter over leefbaar loon	Investor letter	Arbeidsnormen	PLWF	H1 2026

4.17. Normatieve engagement voortgang

4.18. Normatief: Mensenrechten

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met 6 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over een (vermeende) mensenrechtencontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en (op)nieuw geïnitieerde dialogen²⁰. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.18.1 MIJLPALEN MENSENRECHTEN

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Acciona SA	8	01-04-2024	Spanje	Canada				
Albemarle Corporation	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Chili				
Anglogold Ashanti Plc	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Guinea				
Barrick Mining Corporation	5	15-07-2022	Canada	Papua New Guinea				
Caterpillar, Inc.	8	16-02-2026	Verenigde Staten	Gaza Strip, West Bank, or East Jerusalem				
EDP SA	8	16-02-2026	Portugal	Brazilië				
Enel Americas SA	8	16-02-2026	Chili	Columbia				
Enel SpA	8	16-10-2023	Italië	Columbia				
Iberdrola SA	7	15-04-2021	Spanje	Brazilië				
L'Oreal SA	6	16-02-2026	Frankrijk	Verenigde Staten				
Repsol SA	7	26-07-2016	Spanje	Peru				
The Coca-Cola Company	7	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Vedanta Limited	8	15-10-2025	India	India				
Walmart Inc.	8	15-04-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

²⁰ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controversie	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïmiteerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

UBS Group AG

UBS AG, een volledige dochteronderneming van UBS Group AG, heeft maatregelen genomen om tekortkomingen uit het verleden te herstellen rond onrechtmatige klantwerving en witwassen van opbrengsten uit belastingontduiking door Franse klanten tussen 2004 en 2012. Volgens aanklagers zouden UBS-bankiers klanten in Frankrijk heimelijk hebben benaderd via onder meer zakelijke en sociale evenementen, met als doel hen te helpen niet-aangegeven buitenlandse rekeningen te openen om belastingen te ontwijken. In november 2023 bevestigde het Franse Hooggerechtshof een eerdere schuldigverklaring uit 2021, maar heeft het onderdelen van de opgelegde financiële sancties ongeldig verklaard, waaronder een boete, schadevergoeding en verbeurdverklaring. De zaak wordt daarom in hoger beroep behandeld in Parijs voor een nieuwe beoordeling van de financiële gevolgen. De datum van het nieuwe proces is nog niet vastgesteld. UBS stelt dat haar belastingbeleid, bedrijfsmodel en werkwijze sinds 2012 ingrijpend zijn gewijzigd. ISS ESG erkent deze verbeteringen, maar blijft de uitkomst van de hernieuwde rechtszaak nauwlettend volgen.

Barrick Mining Group

Barrick Mining Corporation, voorheen bekend als Barrick Gold Corporation, is een Canadese mijnbouwonderneming en mede-eigenaar en exploitant van de Porgera-mijn in Papoea-Nieuw-Guinea. Barrick heeft de afgelopen jaren verschillende maatregelen genomen om zorgen over vermeende mensenrechtenschendingen rond de mijn aan te pakken.

Sinds 2009 wordt het bedrijf door media en ngo's in verband gebracht met beschuldigingen van geweld door beveiligingspersoneel en politie tegen lokale gemeenschappen, waaronder meldingen van buitensporig geweld, seksuele misdrijven en gedwongen uitzettingen. Na de heropening van de mijn in december 2023 bleven verschillende stakeholders aandacht vragen voor de afhandeling van historische klachten en het voorkomen van nieuwe incidenten.

In februari 2026 bevestigde Barrick aan ISS ESG dat in november en december 2025 een onafhankelijke mensenrechtenbeoordeling van de mijn was uitgevoerd en dat een samenvatting van de bevindingen zou worden gepubliceerd. Daarnaast gaf het bedrijf aan dat 88% van de historische klachten inmiddels is afgehandeld en dat wordt gewerkt aan de afronding van de resterende zaken.

ISS ESG erkent de door Barrick genomen maatregelen en de geboekte vooruitgang bij het adresseren van de historische mensenrechtenkwesties rond de Porgera-mijn. Op basis van deze ontwikkelingen acht ISS ESG de zorgen voldoende geadresseerd om de dialoog positief af te sluiten (score 5). Tegelijkertijd blijft ISS ESG de situatie monitoren en eventuele nieuwe ontwikkelingen rond de Porgera-mijn nauwlettend volgen om vast te stellen of verdere aandacht of opvolging noodzakelijk is.

4.19. Normatief: Arbeidsnormen

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met 3 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over een (vermeende) arbeidsnormcontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²¹. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.19.1 MIJLPALEN ARBEIDSNORMEN

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Amazon.com, Inc.	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Italië				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Spanje				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
Amazon.com, Inc.	8	15-02-2021	Verenigde Staten	Duitsland				
Amazon.com, Inc.	9	15-02-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Delta Air Lines, Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Eni SpA	8	16-02-2026	Italië	Nigeria				
Fortescue Ltd.	8	15-02-2023	Australië	Australië				
Lyft, Inc.	8	15-02-2022	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
McDonald's Corporation	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
McDonald's Corporation	8	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
Starbucks Corporation	9	15-07-2022	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Sumitomo Corp.	8	15-10-2019	Japan	Honduras				
Walmart Inc.	8	15-04-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

²¹ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Geen afgesloten dialogen.

4.20. Normatief: Milieu

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met één onderneming een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over een (vermeende) milieunormcontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²². Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.20.1 MIJLPALEN MILIEU

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Acciona SA	8	15-02-2021	Spanje	Canada				
Albemarle Corporation	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Chili				
ENGIE SA	8	17-02-2020	Frankrijk	Brazilië				
Eni SpA	9	16-10-2023	Italië	Nigeria				
Iberdrola SA	8	15-10-2025	Spanje	Brazilië				
Mitsui & Co., Ltd.	8	15-02-2024	Japan	Brazilië				
Norfolk Southern Corporation	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
NRG Energy, Inc.	8	01-04-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Repsol SA	8	17-10-2022	Spanje	Peru				
Sumitomo Corp.	8	15-04-2026	Japan	Australië				
Vedanta Limited	8	15-10-2025	India	India				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

²² De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Afgesloten dialogen

Er zijn deze rapportageperiode geen afgesloten dialogen voor dit thema.

4.21. Normatief: Anti-corruptie

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met 2 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over (vermeende) corruptie.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²³. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.21.1 MIJLPALEN ANTI-CORRUPTIE

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controversie	1	2	3	4
Elevance Health, Inc.	8	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				n.v.t.
Humana Inc.	8	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				n.v.t.
United Parcel Service, Inc.	7	15-07-2025	Verenigde Staten	Verenigde Staten				n.v.t.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controversie	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Er zijn deze rapportageperiode geen afgesloten dialogen voor dit thema.

²³ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

4.22. Escalatieoverzicht

Geëscaleerde dialogen

De onderstaande tabel geeft de escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) weer die in de eerste helft van 2026 zijn genomen in zowel thematische als normatieve dialogen. De eerste helft van het jaar is de drukste stemperiode, omdat in deze periode veel aandeelhoudersvergaderingen plaatsvinden in Europa, Japan en de Verenigde Staten. Escalatiemaatregelen kunnen onder meer bestaan uit het mede-indienen van een aandeelhoudersresolutie, het stemmen tegen bestuurders of het stemmen tegen het beloningsverslag.

TABEL 4.22.1 OVERZICHT GEËSCALEERDE DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie	Genomen maatregel ¹
Delta Air Lines	Onvoldoende voortgang op het engagementthema Klimaattransitie Luchtvaart.	Tegen het beloningsvoorstel gestemd vanwege het ontbreken van klimaat- en ESG-gerelateerde prestatiecriteria in de variabele beloning.
PepsiCo	Onvoldoende voortgang op het engagementthema Nature Action.	De eerder mede-ingediende aandeelhoudersresolutie is ingetrokken nadat de onderneming toezeggingen heeft gedaan.
Alphabet Inc.	Geverifieerde controverse op het gebied van corruptie en vermeende controverses op het gebied van arbeidsnormen en mensenrechten.	Tegen de herbenoeming van de voorzitter gestemd wegens aanhoudende ESG-controverses.
Amazon.com, Inc.	Geverifieerde controverses op het gebied van corruptie en arbeidsnormen en meerdere vermeende controverses op het gebied van arbeidsnormen.	Tegen meerdere bestuurders gestemd vanwege aanhoudende ESG-controverses en zorgen over het toezicht van de raad op materiële ESG-risico's.
Starbucks Corporation	Geverifieerde controverse op het gebied van arbeidsnormen.	Tegen drie herbenoemingen gestemd vanwege zorgen over het toezicht op arbeidsnormenrisico's.

¹ Zie voor verdere duiding tegenstem het 'Voting Disclosure Systeem'

Uitgelichte escalaties

PepsiCo

In 2025 is samen met andere beleggers een aandeelhoudersresolutie ingediend bij PepsiCo, omdat de onderneming onvoldoende voortgang liet zien op het engagementthema Nature Action. De resolutie vroeg PepsiCo om een biodiversiteitsrisico- en impactanalyse uit te voeren en hierover te rapporteren.

In de eerste helft van 2026 heeft PepsiCo naar aanleiding van de resolutie toezeggingen gedaan. Daarmee kwam de onderneming voldoende tegemoet aan de belangrijkste aandachtspunten uit het engagementtraject. Om die reden is het aandeelhoudersvoorstel ingetrokken. De toezeggingen worden de komende periode gemonitord, zodat kan worden beoordeeld of de aangekondigde stappen ook daadwerkelijk leiden tot betere rapportage en meer inzicht in biodiversiteitsrisico's en -impact.

Te escalaren dialogen

De eerste helft van het jaar, waarin de meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten plaatsvinden, is de drukste stemperiode. Alle thematische en normatieve dialogen die in aanmerking komen voor escalatie zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

TABEL 4.22.2 OVERZICHT TE ESCALAREN DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie
Alphabet Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie. Vermeende controverses Arbeidsnormen en Mensenrechten.
Amazon.com, Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie en Arbeidsnormen. Vermeende controverses Arbeidsnormen (4x) en Corruptie.
Eni SpA	Geverifieerde controverse Milieunormen. Vermeende controverses Milieunormen en Arbeidsnormen.
McDonald's Corp	Onvoldoende voortgang engagementthema Goede Voeding en Preventie Mensenrechtenrisico's.
Starbucks Corporation	Geverifieerde controverse Arbeidsnormen.
Uber Technologies Inc	Onsuccesvol afgesloten dialoog Engagementthema Preventie Mensenrechten.

5. Corporate Governance

Corporate governance of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Pensioenfonds Vervoer belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Pensioenfonds Vervoer invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen het uitspreken over beloningsbeleid. Pensioenfonds Vervoer doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen). Een goede corporate governance draagt bij aan de langetermijnwaardecreatie.

5.1. Pensioenfonds Vervoer als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfonds een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 9.2. vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Pensioenfonds Vervoer voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op onze website zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen halfjaar;
2. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.2. Stemgedrag Pensioenfonds Vervoer

Achtergrond

De eerste helft van het jaar is traditioneel de drukste periode voor aandeelhoudersvergaderingen. De meeste ondernemingen in Europa, Noord-Amerika en delen van Azië houden hun aandeelhoudersvergadering in deze periode. Hierdoor biedt het stemseizoen een goed beeld van de belangrijkste ontwikkelingen op het

gebied van ondernemingsbestuur, aandeelhoudersrechten en duurzaamheid.

Meer engagement voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering

Een belangrijke ontwikkeling in het stemseizoen 2026 is de verschuiving van publieke stemming naar engagement voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering. Met name bij ESG-gerelateerde onderwerpen vinden steeds vaker gesprekken plaats tussen ondernemingen en aandeelhouders voordat een voorstel daadwerkelijk in stemming wordt gebracht. Deze gesprekken leiden regelmatig tot aanvullende toezeggingen, verbeterde rapportage, beleidsaanpassingen of andere verduidelijkingen vanuit ondernemingen, waardoor aandeelhoudersvoorstellen soms worden aangepast of ingetrokken. Tegelijkertijd kunnen dergelijke gesprekken ook van invloed zijn op de wijze waarop beleggers uiteindelijk stemmen op managementvoorstellen, bijvoorbeeld over beloning, bestuurdersverkiezingen of klimaatgerelateerde agendapunten. Hierdoor geven stemuitslagen alleen niet langer een volledig beeld van de invloed die aandeelhouders op ondernemingen uitoefenen.

Deze ontwikkeling onderstreept het belang van een integrale benadering van actief aandeelhouderschap, waarbij stemmen en engagement elkaar versterken. Stemuitslagen blijven belangrijk, maar moeten steeds vaker worden gezien in samenhang met de gevoerde dialoog, de gemaakte afspraken en de bereikte resultaten.

Minder aandeelhoudersvoorstellen, blijvende focus op beloning

Het aantal aandeelhoudersvoorstellen daalde verder ten opzichte van vorig jaar, met name op het gebied van milieu- en sociale onderwerpen. Tegelijkertijd bleven beloningsvoorstellen wereldwijd een belangrijk

aandachtspunt voor beleggers. Discussies over de hoogte van beloningen, de koppeling aan prestaties en de kwaliteit van de onderbouwing speelden zowel in Europa als in de Verenigde Staten een prominente rol.

De afname van het aantal aandeelhoudersvoorstellen betekent niet dat de onderliggende onderwerpen minder relevant zijn geworden. Veel beleggers richten zich juist meer op de uitvoering van bestaande toezeggingen, de dialoog voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering en het aanspreken van ondernemingen op eerder gecommuniceerde doelstellingen.

Verschillen tussen de Verenigde Staten en Europa nemen toe

Ook in dit stemseizoen werden de verschillen tussen de Verenigde Staten en Europa duidelijk zichtbaar. In de Verenigde Staten blijft duurzaamheid onder druk staan door politieke en juridische ontwikkelingen. Dit vertaalde zich onder meer in minder steun voor duurzaamheidsgerelateerde voorstellen en een verdere afname van het aantal ingediende voorstellen.

In Europa blijven duurzaamheid, transparantie en verslaggeving daarentegen een belangrijk onderdeel van

goed ondernemingsbestuur. Regelgeving blijft daarbij een belangrijke drijver. Voor internationale beleggers betekent dit dat stemresultaten steeds vaker in hun regionale context moeten worden beoordeeld.

Opkomende thema's: AI en governance

Kunstmatige intelligentie ontwikkelt zich verder als governanceonderwerp. Hoewel AI in Europa nog slechts beperkt zichtbaar was op aandeelhoudersvergaderingen, neemt de aandacht voor toezicht op AI-gerelateerde risico's toe. Beleggers verwachten steeds vaker dat ondernemingen kunnen laten zien hoe bestuur en raad van commissarissen toezicht houden op het gebruik van AI, datakwaliteit en gerelateerde risico's.

Wij blijven deze ontwikkelingen volgen en beoordelen in hoeverre zij aanleiding geven om het stembeleid of de toepassing daarvan verder aan te scherpen.

Overzicht

In het eerste halfjaar is wereldwijd gestemd op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin wordt belegd. Niet in alle gevallen is met het management meegestemd. Zie de kerncijfers hieronder.

TABEL 5.2.1

Aandeelhoudersvergaderingen	Agendapunten	Tegen management %
1.386	17.781	21%

Managementvoorstellen

Bij managementvoorstellen werd in het afgelopen halfjaar vooral kritisch gestemd op onderwerpen waar het stembeleid duidelijke eisen stelt aan transparantie, onafhankelijkheid, prestatiekoppeling en duurzame langetermijnwaardecreatie. Dit kwam met name terug bij klimaatvoorstellen, beloningsvoorstellen, auditgerelateerde voorstellen en strategische transacties. Bij beloningsvoorstellen hadden tegenstemmen vaak te maken met zorgen over de hoogte of structuur van beloningen, onvoldoende transparantie over prestatiecriteria of een beperkte koppeling tussen beloning en prestaties. Ook bij auditgerelateerde voorstellen werd kritisch gekeken, onder meer naar de onafhankelijkheid van de accountant en langdurige zittingstermijnen.

Bij managementvoorstellen in de categorie klimaat ging het om een beperkt aantal voorstellen. Daardoor kan

één stem voor of tegen een relatief groot effect hebben op het percentage. Deze voorstellen hebben doorgaans betrekking op klimaattransitieplannen die ondernemingen ter advisering aan aandeelhouders voorleggen. Een tegenstem betekent in dat geval dat het voorgelegde plan niet voldoende voldeed aan de eisen uit het stembeleid. Daarnaast werd relatief vaak kritisch gestemd op strategische transacties, waarbij zorgvuldig is beoordeeld of de voorgestelde transacties voldoende in het belang waren van aandeelhouders en bijdroegen aan duurzame langetermijnwaardecreatie. Dit past bij het bredere beeld van het stemseizoen, waarin klimaat, beloning en goed bestuur belangrijke aandachtspunten bleven, maar waarin ieder voorstel steeds afzonderlijk is beoordeeld op inhoud, kwaliteit van de toelichting en aansluiting bij langetermijnwaardecreatie.

TABEL 5.2.2 MANAGEMENTVOORSTELLEN

Categorie	Aantal voorstellen	% Tegen
Klimaat	4	100%
Beloning	2.035	54%
Audit gerelateerd	996	47%
Strategische transacties	209	24%
Benoemingen	8.885	17%
Aandelen gerelateerd	1.068	10%
Overname gerelateerd	97	9%
Statuten gerelateerd	489	9%
Bestuurders gerelateerd	1.419	8%
Sociaal	32	6%
Overig	94	5%
Routine	1.773	5%
Niet-routinematig	176	3%
Duurzaamheid	38	0%
Beleggingsfondsen	1	0%

Aandeelhoudersvoorstellen

In het afgelopen halfjaar heeft Pensioenfonds Vervoer op **567 aandeelhoudersvoorstellen** gestemd. Deze voorstellen hadden betrekking op uiteenlopende thema's, waaronder bestuurdersgerelateerde onderwerpen, sociale onderwerpen, corporate governance, klimaat, duurzaamheid, routinevoorstellen en overige onderwerpen.

Bij de interpretatie van de stemcijfers is het belangrijk om de percentages tegen per thema te lezen in samenhang met de aard en het aantal voorstellen dat op de agenda is gekomen. In het stemseizoen 2026 was zichtbaar dat het aantal ESG-gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen afnam, terwijl

bepaalde anti-ESG-voorstellen relatief zichtbaar bleven. Dit kan invloed hebben op het percentage tegenstemmen binnen bepaalde categorieën. Een relatief hoog percentage tegen betekent daarom niet dat het stembeleid is gewijzigd. ESG-bevorderende aandeelhoudersvoorstellen worden in beginsel nog steeds gesteund wanneer zij voldoende bijdragen aan betere transparantie, sterker bestuur of beter inzicht in materiële risico's.

In onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal aandeelhoudersvoorstellen per thema en het percentage stemmen tegen.

TABEL 5.2.3 AANDEELHOUDERSVOORSTELLEN

Categorie	Aantal voorstellen	% Tegen
Routine	30	80%
Overig	34	79%
Duurzaamheid	38	74%
Beloning	22	45%
Statuten gerelateerd	10	40%
Benoemingen	100	37%
Audit gerelateerd	28	36%
Sociaal	80	35%
Niet-routinematig	20	30%
Klimaat	37	24%
Bestuurders gerelateerd	88	17%
Corporate Governance	73	7%
Aandelen gerelateerd	7	0%

Aandeelhouders kunnen op aandeelhoudersvergaderingen een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersvoorstellen kunnen betrekking hebben op uiteenlopende thema's, zoals klimaat, biodiversiteit, gezondheid, arbeidsrechten, mensenrechten, kunstmatige intelligentie, aandeelhoudersrechten of goed ondernemingsbestuur.

Ieder aandeelhoudersvoorstel wordt afzonderlijk beoordeeld op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en verwacht effect. Voorstellen die bijdragen aan duurzaamheid, goed ondernemingsbestuur,

aandeelhoudersrechten of betere transparantie worden in beginsel gesteund wanneer zij passen binnen het stembeleid en bijdragen aan duurzame langetermijnwaardecreatie. Er kan echter tegen worden gestemd wanneer een voorstel onvoldoende is onderbouwd, te voorschrijvend is, onevenredig belastend is of onvoldoende aansluit bij het belang van de onderneming en haar aandeelhouders op de lange termijn.

Regionale verdeling

Hieronder staat de regionale verdeling van de stemcijfers opgenomen. De grootste afzonderlijke markten waren de VS, Japan en China.

TABEL 5.2.4

Regio	Aantal vergaderingen	Percentage stemverhouding
Noord-Amerika	478	34%
Azië excl. Japan	322	23%
Europa	261	19%
Japan	209	15%
Overig / Cariben	102	7%
Midden-Oosten	9	1%
Oceanië	5	0%

Op de website van Pensioenfonds Vervoer kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Pensioenfonds Vervoer heeft een internationale aandelenportefeuille. Het is niet mogelijk om zelf alle

aandeelhoudersvergaderingen te bezoeken en zelf te stemmen. Het pensioenfonds stemt daarom op afstand, ook wel 'proxy voting' genoemd. Om te kunnen stemmen op afstand maakt het pensioenfonds gebruik van het stemplatform van Institutional Shareholders Services (ISS). Daarnaast geeft ISS analyses en stemadvies op basis

van het stembeleid van het pensioenfonds. De regie op de uitvoering van het stembeleid heeft Pensioenfonds Vervoer uitbesteed aan de integraal vermogensbeheerder. Voordat een definitieve stem wordt uitgebracht, besteden we extra aandacht aan controversiële agendapunten. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van specifieke feiten en omstandigheden met betrekking tot het agendapunt.

5.3. Relevante stemmingen

Pensioenfonds Vervoer rapporteert over relevante stemmingen om inzicht te geven in de toepassing van het stembeleid en de invulling van actief aandeelhouderschap. Aandeelhoudersvergaderingen zijn een belangrijk moment waarop het pensioenfonds invloed kan uitoefenen op ondernemingen waarin wordt belegd. In dit hoofdstuk worden stemmingen toegelicht die relevant waren vanwege het onderwerp, de aansluiting bij het stembeleid, de afwijking van het bestuursadvies, de mate van aandeelhouderssteun of bredere ontwikkelingen in het stemseizoen.

De selectie bevat zowel managementvoorstellen als aandeelhoudersvoorstellen. Stemmingen die specifiek zijn ingezet als escalatiemaatregel worden toegelicht in het escalatieoverzicht in het engagementhoofdstuk.

Een volledig overzicht van het stemgedrag per vergadering en per agendapunt is beschikbaar via de rapportagetool. Hieronder worden enkele relevante stemmingen toegelicht.

Resoluties

Klimaat, energietransitie en CO2-intensieve activiteiten

[Amazon.com – Rapportage over impact datacenters op klimaatdoelstellingen \(agendapunt 5\)](#)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht Amazon.com om te rapporteren hoe de onderneming haar klimaatdoelstellingen wil realiseren, gegeven de stijgende energiebehoefte door de groei van datacenters en AI. Het voorstel vroeg om meer inzicht in de manier waarop Amazon.com de toenemende energievraag van deze activiteiten verenigt met de bestaande doelstellingen voor het terugdringen van broeikasgasemissies.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en verwees naar bestaande rapportages over de klimaatstrategie, energie-efficiëntie van datacenters, het gebruik van hernieuwbare energie en de voortgang richting de klimaatdoelstellingen. Volgens de onderneming biedt de bestaande informatie voldoende inzicht in de maatregelen die worden genomen om de CO2-voetafdruk van datacenters te beperken.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat beleggers hiermee beter kunnen beoordelen hoe haalbaar en robuust de klimaatdoelstellingen zijn in het licht van de snelle groei van energie-intensieve activiteiten. Meer inzicht in de relatie tussen datacentergroei, AI, energiegebruik en klimaatambities is relevant om de langetermijnrisico's en kansen van de onderneming te kunnen beoordelen. Het voorstel werd niet aangenomen en kreeg 18,4% steun van de aandeelhouders.

Wells Fargo & Company – Rapportage over juridische risico's bij financiering van CO2-intensieve activiteiten (agendapunt 8)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht Wells Fargo & Company om te rapporteren over klimaatgerelateerde juridische risico's die samenhangen met de financiering van CO2-intensieve activiteiten. Het voorstel vroeg om meer inzicht in de wijze waarop de bank deze risico's identificeert, beoordeelt en beheerst.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en gaf aan dat Wells Fargo & Company al beschikt over risicomanagementprocessen, governance en rapportages rond klimaatgerelateerde risico's. Volgens de onderneming bieden de bestaande rapportages voldoende inzicht in de wijze waarop klimaatrisico's, juridische ontwikkelingen en duurzaamheidsgerelateerde risico's worden meegenomen in het risicobeheer.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat aanvullende transparantie beleggers kan helpen om beter te beoordelen hoe de bank omgaat met juridische en reputatierisico's die kunnen voortvloeien uit de financiering van CO2-intensieve activiteiten. Dit is met name relevant nu financiële instellingen in toenemende mate worden beoordeeld op de wijze waarop zij klimaatrisico's meenemen in hun financieringsbeleid en risicomanagement. Het voorstel werd niet aangenomen en kreeg 9,2% steun van de aandeelhouders.

Biodiversiteit en natuur

The Home Depot – Biodiversiteitsimpact en afhankelijkheden in de waardeketen (agendapunt 10)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht The Home Depot om een biodiversiteitsimpact- en afhankelijkheidsanalyse uit te voeren en openbaar te maken. Het voorstel vroeg de onderneming om de belangrijkste natuurgerelateerde risico's, impacts en afhankelijkheden in de waardeketen en productcategorieën in kaart te brengen, zodat deze informatie kan worden gebruikt bij de verdere ontwikkeling van de natuurstrategie.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en gaf aan dat The Home Depot al verschillende beleidslijnen, initiatieven en rapportages heeft op het gebied van verantwoord houtgebruik, duurzame bosbouw, chemicaliën en natuurgerelateerde risico's. De onderneming verwees onder meer naar haar houtinkoopbeleid, rapportages over duurzame bosbouw, CDP-rapportage en bestaande governance rond duurzaamheid en milieu.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat meer gestructureerde rapportage beleggers helpt inzicht te krijgen in hoe The Home Depot risico's rond ontbossing, biodiversiteitsverlies en natuurafhankelijkheden beheerst. Voor een onderneming met een brede waardeketen en productcategorieën waarin hout, tuinproducten en chemische stoffen een rol spelen,

is inzicht in natuurgerelateerde risico's relevant voor risicobeheer en langetermijnwaardecreatie. Het voorstel werd niet aangenomen, maar kreeg 14,3% steun van de aandeelhouders.

Beloning en aandeelhoudersrechten

AkzoNobel – Aanvulling op het beloningsbeleid voor de CFO (agendapunt 5.b)

Op de aandeelhoudersvergadering van AkzoNobel werd gestemd over een voorstel om een eenmalige retentiebeloning van EUR 750.000 toe te kennen aan de CFO. De beloning hield verband met het verzoek aan de CFO om langer aan te blijven in verband met de voorgenoemde fusie met Axalta.

Pensioenfonds Vervoer heeft tegen dit voorstel gestemd. Het stembeleid stelt dat beloningen transparant en goed onderbouwd moeten zijn, en dat zij aantoonbaar moeten samenhangen met de prestaties van de onderneming en langetermijnwaardecreatie. Bij dit voorstel waren er zorgen of de eenmalige retentiebeloning hier voldoende aan voldeed. Daarbij speelde mee dat de onderbouwing beperkt was, dat onvoldoende duidelijk was welke aanvullende prestatiecriteria tegenover de beloning stonden en dat er vragen waren over de verhouding tot bestaande beloningsafspraken bij afronding van de fusie.

Het voorstel werd aangenomen, maar kreeg 22,5% tegenstemmen. Daarmee liet een substantiële minderheid van aandeelhouders zien zorgen te hebben over de voorgestelde aanvullende beloning.

Universal Music Group – Beloningsverslag bestuur (agendapunt 3)

Op de aandeelhoudersvergadering van Universal Music Group werd gestemd over het beloningsverslag van het bestuur. In dit verslag wordt onder meer toegelicht hoe de beloning van bestuurders over het boekjaar 2025 is vastgesteld en hoe de variabele beloning is toegekend.

Pensioenfonds Vervoer heeft tegen het beloningsverslag gestemd. Het stembeleid stelt dat beloningen transparant en goed onderbouwd moeten zijn, en dat zij aantoonbaar moeten samenhangen met de prestaties van de onderneming en langetermijnwaardecreatie. Bij Universal Music Group waren er zorgen over de hoogte van de totale beloning van de CEO, de beperkte prestatiekoppeling van een deel van de langetermijnbeloning en de mogelijkheid dat beloning kan worden toegekend bij prestaties onder de mediaan. Hoewel de onderneming de toelichting op onderdelen van de beloning heeft verbeterd, waren deze verbeteringen onvoldoende om de zorgen over de hoogte en structuur van de beloning weg te nemen.

Het beloningsverslag werd aangenomen, maar kreeg 27,4% tegenstemmen. Daarmee liet een substantiële minderheid van aandeelhouders zien zorgen te hebben over de

beloningsstructuur en de verhouding tussen beloning, prestaties en langetermijnwaardecreatie.

Wolters Kluwer – Wijziging van de statuten over het beloningsbeleid (agendapunt 10)

Op de aandeelhoudersvergadering van Wolters Kluwer werd gestemd over een voorstel om de statuten te wijzigen. De voorgestelde wijziging had betrekking op de stemdrempel voor het vaststellen van het beloningsbeleid voor het bestuur. Waar nu een meerderheid van 75% geldt, wilde de onderneming dit aanpassen naar een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen (50%).

Pensioenfonds Vervoer heeft tegen dit voorstel gestemd. Het beloningsbeleid is een belangrijk governance-instrument, omdat hierin de kaders voor vaste en variabele beloning van bestuurders worden vastgesteld. Een hogere stemdrempel zorgt ervoor dat het beloningsbeleid alleen kan worden aangepast wanneer daarvoor brede steun onder aandeelhouders bestaat. Het verlagen van deze drempel zou deze aandeelhouderswaarborg verzwakken en de invloed van aandeelhouders op het beloningsbeleid verminderen.

Het voorstel werd aangenomen, maar kreeg 45,8% tegenstemmen. Daarmee liet een grote minderheid van aandeelhouders zien zorgen te hebben over het verlagen van deze bestaande aandeelhoudersbescherming.

Digitale technologie, AI en mensenrechten

The Toronto-Dominion Bank – Rapportage over het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) in besluitvorming, risicobeoordeling en kredietverlening (aandeelhoudersvoorstel 7)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht The Toronto-Dominion Bank om te rapporteren over het gebruik van AI bij besluitvorming op senior niveau, risicobeoordeling en kredietverlening. Het voorstel vroeg om meer transparantie over de manier waarop de bank AI inzet, hoe risico's zoals bias, onjuiste uitkomsten, privacy en beveiliging worden beheerst, en hoe medewerkers worden getraind om AI verantwoord te gebruiken.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en gaf aan dat de bank al beschikt over governance-, toezicht- en controlemaatregelen om AI-risico's te identificeren en te beheersen. Daarbij verwees de bank onder meer naar bestaande kaders voor modelrisicobeheer, compliance, dataprivacy, technologie- en beveiligingsrisico's en derdepartijrisico's. Volgens de bank zou aanvullende gedetailleerde rapportage bovendien concurrentiegevoelige informatie kunnen blootleggen.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat aanvullende transparantie over het gebruik van AI beleggers beter in staat stelt om de voordelen en risico's van deze technologie te beoordelen. Zeker bij een financiële instelling is het belangrijk dat duidelijk is hoe AI wordt toegepast in besluitvorming, risicobeoordeling en kredietverlening, en

welke waarborgen bestaan om mogelijke negatieve effecten te voorkomen. Het voorstel werd niet aangenomen, maar kreeg 21,3% steun van de aandeelhouders.

Meta Platforms – Rapportage over mensenrechten-due diligence bij contentmoderatie (agendapunt 7)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht Meta Platforms om een rapport te publiceren over de effectiviteit van de mensenrechten-due diligenceprocessen rond contentmoderatie in conflictgebieden en hoogrisicogebieden. Het voorstel vroeg specifiek om meer inzicht in hoe Meta risico's voorkomt, identificeert en adresseert wanneer contentmoderatie mogelijk raakt aan mensenrechten, waaronder vrijheid van meningsuiting, non-discriminatie en toegang tot informatie.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en verwees naar bestaande beleidsstukken, rapportages en processen. Meta gaf aan dat het beschikt over een Corporate Human Rights Policy, Community Standards, transparantierapportages en procedures voor het beoordelen van verzoeken tot contentbeperking op basis van lokale wetgeving. Ook wees de onderneming op toezicht door de Audit and Privacy Committee en op bestaande rapportages over mensenrechten en contentmoderatie.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat aanvullende en meer gerichte transparantie beleggers kan helpen om beter te beoordelen hoe effectief Meta's mensenrechten-due diligence in de praktijk werkt, juist in conflictgebieden en hoogrisicogebieden. Voor een onderneming met wereldwijd gebruikte digitale platforms kunnen tekortkomingen in contentmoderatie leiden tot maatschappelijke, juridische, operationele en reputatierisico's. Meer inzicht in de werking en effectiviteit van de processen is daarom relevant voor risicobeheer en langetermijnwaardecreatie. Het voorstel werd niet aangenomen en kreeg 4,2% steun van de aandeelhouders.

Apple – Herbenoeming van de voorzitter van het bestuur (agendapunt 1e)

Op de aandeelhoudersvergadering van Apple werd gestemd over de herbenoeming van Art Levinson als bestuurder. Levinson is voorzitter van het bestuur en is al geruime tijd aan de onderneming verbonden. De stemming was relevant omdat bij de beoordeling van bestuurders niet alleen wordt gekeken naar individuele ervaring en functioneren, maar ook naar de mate waarin de board effectief toezicht houdt op materiële ESG-risico's.

Pensioenfonds Vervoer heeft tegen de herbenoeming gestemd. Daarbij speelde mee dat binnen de stemanalyse significante ESG-risico's voor aandeelhouders zijn geïdentificeerd, waarbij zorgen bestaan over de wijze waarop de board toezicht houdt op materiële milieu-, sociale en governance-risico's. Als voorzitter van het bestuur draagt Levinson een bijzondere verantwoordelijkheid voor effectief toezicht op deze risico's. Daarnaast is meegewogen dat hij als

niet-uitvoerend bestuurder al langer dan twaalf jaar zitting heeft in het bestuur.

De herbenoeming werd aangenomen, maar 9,0% van de aandeelhouders stemde tegen. Dit laat zien dat er bij een deel van de aandeelhouders zorgen bestonden over de wijze waarop het bestuur toezicht houdt op materiële ESG-risico's en langjarige zittingstermijnen, ondanks de brede steun voor de herbenoeming.

Sociale thema's: gezondheid, veiligheid en inclusie **Walmart – Rapportage over gezondheid en veiligheid op de werkvloer (agendapunt 6)**

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht Walmart om te rapporteren over de governance-maatregelen die de onderneming heeft genomen om risico's rond gezondheid en veiligheid op de werkvloer beter te monitoren en te beheersen. Daarbij werd onder meer gevraagd naar het toezicht door het bestuur of een bestuurscommissie op beleid dat invloed heeft op veiligheid, verzuimbeleid en andere relevante arbeidsomstandigheden.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en gaf aan dat Walmart al beschikt over beleid, toezichtstructuren en rapportages rond gezondheid en veiligheid op de werkvloer. Volgens de onderneming zijn het bestuur, relevante commissies en management betrokken bij het toezicht op veiligheidsprogramma's, prestaties en risicobeheersing. Een aanvullende rapportage zou volgens het bestuur daarom grotendeels overlappen met bestaande informatie.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat aanvullende rapportage kan bijdragen aan een beter inzicht in de effectiviteit van het beleid en het toezicht op gezondheid en veiligheid. Voor een onderneming met een groot personeelsbestand zijn arbeidsomstandigheden, veiligheid en goed toezicht daarop relevant voor medewerkers, operationele continuïteit en langetermijnwaardecreatie. Het voorstel werd niet aangenomen en kreeg 6,6% steun van de aandeelhouders.

The Coca-Cola Company – Rapportage over diversiteit, gelijkheid en inclusie (agendapunt 6)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht The Coca-Cola Company om een rapport te publiceren over de huidige inspanningen op het gebied van diversiteit, gelijkheid en inclusie. Het voorstel vroeg om meer inzicht in de effectiviteit van het beleid en de mate waarin de onderneming erin slaagt een diverse en inclusieve werkomgeving te realiseren.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en verwees naar bestaande informatie over de samenstelling van het personeelsbestand, het gevoerde beleid en de rapportage die al beschikbaar is. Volgens de onderneming bood de bestaande rapportage voldoende inzicht en zou aanvullende rapportage grotendeels overlappen met informatie die al wordt gepubliceerd.

Pensioenfonds Vervoer heeft het voorstel gesteund, omdat aanvullende en meer gestructureerde transparantie kan helpen om de voortgang en effectiviteit van het beleid beter te beoordelen. In een omgeving waarin verwachtingen rond diversiteit en inclusie veranderen, draagt verdere rapportage bij aan een beter begrip van hoe de onderneming hiermee omgaat en welke risico's en kansen dit met zich meebrengt. Het voorstel werd niet aangenomen en kreeg 11,3% steun van de aandeelhouders.

6. ESG-integratie

Pensioenfonds Vervoer neemt duurzaamheidsinformatie mee in het beleggingsproces. Dit wordt ESG-integratie genoemd (Environmental, Social & Governance zaken (gezamenlijk: ESG)). Pensioenfonds Vervoer heeft de overtuiging dat het structureel meewegen van ESG-informatie op de lange termijn bijdraagt aan het verbeteren van de rendement-risico karakteristieken van de portefeuille. Pensioenfonds Vervoer bepaalt hierom per beleggingscategorie hoe en in welke mate ESG-integratie strategieën het meest effectief in praktijk toegepast kunnen worden.

Pensioenfonds Vervoer be vraagt al zijn vermogensbeheerders over de wijze waarop zij ESG integratie beoefenen en spoort hen waar nodig aan om hierin verdere stappen te zetten. Mede door gesprekken met Pensioenfonds Vervoer zijn inmiddels alle vermogensbeheerders die mandaten beheren voor Pensioenfonds Vervoer ondertekenaar van de PRI.

CO₂-prestaties van de beleggingsportefeuille

Pensioenfonds Vervoer volgt het reductiepad van initieel 30% CO₂-reductie (CO₂/EVIC) ten opzichte van de benchmark in 2020 en 7% absolute reductie in de daarop volgende jaren. In 2030 moet hiermee de uitstoot van de portefeuille gehalveerd zijn, in 2050 moet de portefeuille klimaatneutraal zijn.

Om dit te realiseren worden de broeikasgasemissies in één keer met 30% verlaagd en daarna tot 2030 jaarlijks met gemiddeld 7%. De langetermijndoelstelling is een klimaatneutrale portefeuille in 2050. Dat betekent dat de netto -uitstoot van broeikasgassen gelijk is aan nul. Eventuele rest (moeilijk te vermijden) emissies dienen volledig gecompenseerd te worden door verwijdering van CO₂. Wij maken wij nu nog geen gebruik van compensatie. Hoe het reductiepad vormgegeven wordt voor de periode na 2030 en welke middelen ingezet worden ten behoeve van CO₂-compensatie richting 2050 wordt in de toekomst nader bepaald.

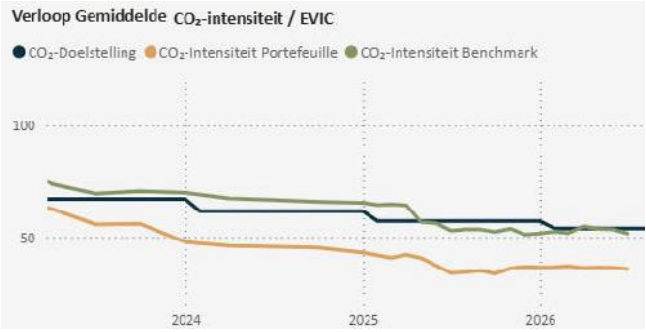
De CO₂-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO₂-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door

bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). CO₂(e) staat voor CO₂-equivalenten. Dit is een maatstaf die de klimaatimpact van de zes broeikasgassen onder het Kyoto-protocol inzake klimaatverandering uitdrukt als de hoeveelheid koolstofdioxide (CO₂) die over een bepaalde periode (meestal 100 jaar) hetzelfde opwarmings-effect zou hebben. Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (Enterprise Value including Cash, EVIC) in datzelfde jaar. De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een ondernemingswaarde inclusief contanten (Enterprise Value including Cash, EVIC) in datzelfde jaar. De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO₂-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO₂-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

De volgende grafiek toont de CO₂-prestaties van de portefeuille t/m 30-06-2026:

- De blauwe lijn geeft inzicht in het verloop van de gefinancierde broeikasgasemissies (CO₂/EVIC). EVIC is de Enterprise Value Including Cash. De CO₂/EVIC lijn geeft geaggregeerd weer hoeveel scope 1+2 broeikasgasemissies een onderneming per jaar uitstoot voor elke euro aan financiering. Dit wordt gewogen naar het gewicht van de onderneming in de portefeuille.
- De oranje lijn betreft de CO₂-reductie doelstelling van de portefeuille. In de figuur is te zien dat de CO₂/EVIC van de portefeuille het afgelopen halfjaar ruim onder de CO₂-doelstelling bewoog.

FIGUUR 6.1 CO₂/EVIC DOELSTELLING EN VERLOOP
PORTEFEUILLE TOT 30-6-2026²⁴

²⁴ Op de y-as wordt aangegeven: ton CO₂ per miljoen euro belegd vermogen. Op de x-as het verloop in tijd.

Overzicht ESG-ratings van de beleggingsportefeuille

Pensioenfonds Vervoer stuurt niet direct op de ESG-ratings van de portefeuille. De inspanningen van vermogensbeheerders op het gebied van duurzaamheid zouden mogelijk een positieve invloed kunnen hebben op de ESG-ratings.

De volgende grafiek toont de ESG-ratings verdeling van de portefeuille per 30-6-2026. De ESG-risico's van de portefeuille worden inzichtelijk gemaakt aan de hand MSCI ESG-ratings. De MSCI ESG-ratings beogen de veerkracht te meten van een bedrijf tegen financieel relevante ESG-risico's. Bij het opstellen van de ESG-ratings, probeert MSCI op hoofdlijnen antwoord te geven op 2 vragen:

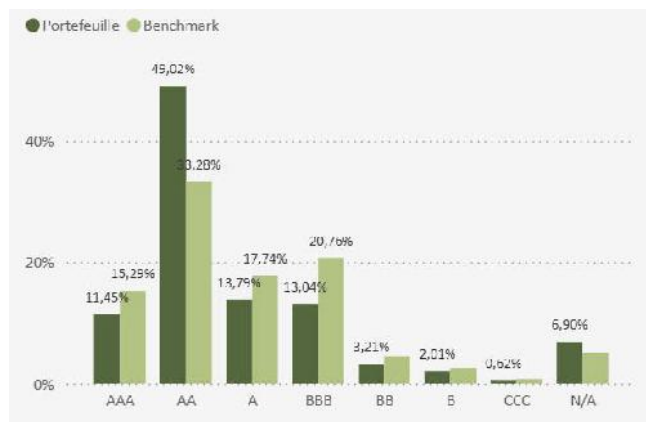
- Welke negatieve externe ESG-effecten die bedrijven in een sector genereren, kunnen leiden tot onverwachte kosten voor bedrijven?
- Welke sector specifieke ESG-kwesties kunnen kansen voor bedrijven worden?

De ESG-ratings lopen van AAA-CCC, waarbij geldt dat een onderneming een hogere rating krijgt naarmate deze beter de financieel relevante ESG risico's weet te beheersen of ESG-gerelateerde kansen weet te benutten ten opzichte van de sectorgenoten. De ESG-score van een bedrijf is dus altijd relatief.

- de CO2 uitstoot van de ondernemingen moet ieder jaar 50% lager zijn dan de wereldwijde aandelenindex voor ontwikkelde landen;
- er wordt alleen belegd in bedrijven met een neutrale of positieve score op SDG 8 (waardig werk en economische groei);
- er wordt alleen belegd in bedrijven met een neutrale of positieve score op SDG 15 (leven op het land);
- er wordt niet belegd in bedrijven met de meest negatieve SDG-scores

De tweede benchmark is de MSCI World Climate Paris Aligned Custom Choice index. In deze benchmark die voldoet aan EU-wetgeving wordt gestuurd op vergaande CO2-reductie van de portefeuille.

FIGUUR 6.2 ESG-RATING VERDELING PORTEFEUILLE

NB: de benchmarks die worden getoond in de grafiek zijn de generieke benchmarks. Wanneer gebruik wordt gemaakt van ESG-maatwerkbenchmarks (zie hieronder) is dat verwerkt in de ESG-rating van de portefeuille.

Maatwerkbenchmarks

Pensioenfonds Vervoer belegt via maatwerkbenchmarks voor twee van zijn aandelenportefeuilles.

De eerste benchmark heeft de volgende doelstellingen:

7. Impactbeleggen

Pensioenfonds Vervoer wil met maatschappelijke doelinvesterings (impactbeleggingen) positief bijdragen aan de oplossing van sociale - en milieuproblemen, in combinatie met het behalen van financieel rendement tegen een aanvaardbaar risico. De definitie van Pensioenfonds Vervoer van impactbeleggen is: beleggen met de intentie om naast een financieel rendement aan de hand van meetbare doelstellingen een positieve impact te genereren zonder significante afbreuk te doen aan andere milieu en sociale factoren. De positieve impact heeft betrekking op één of meerdere MVB-thema's van Pensioenfonds Vervoer en de daarmee verband houdende Sustainable Development Goals.

Pensioenfonds Vervoer belegt onder andere in green bonds en ESG-bonds, impactbeleggingsfondsen en in een klimaatfonds. Hieronder worden deze beleggingen kort toegelicht.

Green bonds en ESG-bonds doelstelling

Pensioenfonds Vervoer heeft een doelstelling op green bonds van minimaal 25% van het investment grade credits mandaat. Ook in de andere mandaten wordt de doelstelling op green bonds uitgebreid.

Daarnaast heeft Pensioenfonds Vervoer een doelstelling op ESG-bonds in de Emerging Market Debt Mandaten. Bij gelijke geschiktheid (in termen van risico/rendement) geeft Pensioenfonds Vervoer de voorkeur aan ESG-bonds boven gewone bonds. ESG-bonds is een overkoepelende term die wordt gebruikt voor obligaties met Environmental (E), Social (S) en Governance (G) doelstellingen. ESG-bonds worden ook wel GSS bonds genoemd (Green, Social en Sustainability bonds). ESG-bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame projecten. Green bonds, social bonds en sustainable bonds worden als ESG-bond geclassificeerd, omdat zij zogenaamde 'use of proceeds' obligaties zijn. De opbrengsten worden aangewend voor een specifiek duurzaam doel. Binnen het ESG-bonds universum zijn green bonds momenteel de grootste subcategorie.

De opbrengst van green bonds wordt ingezet voor (gedeeltelijke) financiering van projecten met heldere milieudoelstellingen zoals zonnepanelen en windenergie maar

ook duurzame visserij en bio-brandstoffen. De opbrengst van social bonds wordt ingezet voor projecten met sociale doelen als betaalbare basisinfrastructuur, toegang tot essentiële diensten, sociale woningbouw, voedselzekerheid en werkgelegenheid etc. Een voorbeeld zijn sociale obligaties en leningen onder het EU programma SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency) dat naar aanleiding van Covid is opgesteld en EUR 100 miljard bevat. De opbrengsten van sustainability bonds worden ingezet voor een combinatie van groene en sociale investeringen.

Impactbeleggingsfondsen

Cardano DMO SME Fund 1

Pensioenfonds Vervoer belegt in het Cardano DMO SME Fund 1 dat leningen verstrekt aan financiële instellingen in opkomende- en ontwikkelingslanden. Een voorwaarde voor het verstrekken van een lening is dat deze wordt gebruikt voor het verstrekken van MKB-kredieten. Pensioenfonds Vervoer belegt per 30-6-2026 ongeveer 448.000 euro in dit fonds.

De rapportage over dit fonds is [hier](#) te lezen.

ILX Fund 1

Daarnaast belegt Pensioenfonds Vervoer in het ILX Fund 1. De vermogensbeheerder belegt in gesyndiceerde DFI (Development Financial Institution) floating senior debt leningen binnen opkomende markten, waarbij de verstrekende DFI een aanzienlijk deel van de lening op eigen boek houdt. Door middel van de beleggingen streeft ILX een aantrekkelijk risico-rendementsprofiel en een positieve SDG-impact na. De focus ligt op de private sector projecten, ondernemingen (infrastructuur, renewable energy, agribusiness, manufacturing) en financiële instellingen. Pensioenfonds Vervoer heeft 350 miljoen USD gecommitteerd aan dit fonds, daarvan is per 30-6-2026 ongeveer 222 miljoen euro belegd.

Meer informatie over het fonds is [hier](#) te lezen.

Klimaatfonds Flaveo IV

Ook belegt Pensioenfonds Vervoer in het klimaatfonds Flaveo IV van manager Luxcara. Dit infrastructuurfonds belegt in hernieuwbare energie. In Nederland heeft Flaveo IV geïnvesteerd in Blauwwind (Borssele III en IV), dat offshore windenergie opwekt nabij de Nederlandse kust. Pensioenfonds Vervoer heeft 250 miljoen euro

gecommitteerd aan dit fonds. Per 30-6-2026 is de waarde van deze belegging ongeveer 279 miljoen euro.

De rapportage over dit fonds is niet publiek toegankelijk.

8. Rapporteren

Wilt u verder lezen over de Maatschappelijk Verantwoord Beleggen activiteiten van Pensioenfonds Vervoer? Op de [website](#) van Pensioenfonds Vervoer vertellen we uitgebreid wat we doen.

Halfjaarverslag Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In dit verslag geven wij op hoofdlijnen aan wat ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid is en hoe wij invulling geven aan de verschillende MVB instrumenten zoals uitsluiten, het aangaan van de dialoog met ondernemingen en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. In het verslag geven we tevens aan wat recente ontwikkelingen zijn op het gebied van MVB en wat dit betekent voor Pensioenfonds Vervoer.

Uitsluitingen

Zowel in het Halfjaarverslag verantwoord beleggen als op de website laten wij zien welke ondernemingen we uitsluiten. In het halfjaarverslag Maatschappelijk verantwoord beleggen geven we tevens de uitsluitingsgronden aan.

Verslag verantwoord en betrokken aandeelhouderschap

In dit jaarlijkse verslag geven wij aan hoe wij invulling geven aan relevante principes voor institutionele beleggers zoals deze zijn genoemd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Dit heeft met name betrekking op stemmen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Daarnaast geven we in dit verslag aan hoe wij invulling geven aan de Nederlandse Stewardship Code.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Uiteraard zijn wij transparant hoe wij stemmen met onze wereldwijde aandelenportefeuille. Via het zogenoemde *vote disclosure system* maken wij zichtbaar hoe wij hebben gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Dit systeem wordt elke dag geactualiseerd.

Kwartaalverslagen stemmen

Ieder kwartaal wordt een kwartaalverslag gepubliceerd waarin de ontwikkelingen worden benoemd.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

De SFDR bouwt voort op de Sustainable Development Goals van de VN en de Overeenkomst van Parijs

die erop is gericht de risico's en effecten van de klimaatverandering aanzienlijk te verminderen. De SFDR beoogt de informatieverstrekking aan eindbeleggers, over de effecten op duurzaamheid door het beleggingsbeleid en de beleggingsbeslissingen door financiële marktpartijen, te verbeteren. Pensioenfonds Vervoer heeft een artikel 8 pensioenregeling. Hierdoor rapporteert het fonds op haar website extra informatie, waaronder precontractuele informatie, duurzaamheidsinformatie en verklaring ongunstige effecten op duurzaamheid.

Overzicht beleggingen

Pensioenfonds Vervoer geeft rekenschap van beleid en uitvoering en publiceert een overzicht van zijn directe beleggingsportefeuille. Wij geven inzicht in de directe beleggingen. Voor fondsbeleggingen is het niet mogelijk de onderliggende posities kenbaar te maken. Voor deze beleggingen wordt een opsomming van beheerders en/of fondsbeleggingen gegeven.

Communicatie deelnemers

Naast de communicatie via de website vindt Pensioenfonds Vervoer belangrijk om ook actief in contact te treden met de achterban. Elk jaar voert Pensioenfonds Vervoer een deelnemersenquête waar maatschappelijk verantwoord beleggen een vast onderdeel van is.

Verantwoordingsorgaan

Tevens spreekt het bestuur van Pensioenfonds Vervoer enkele keren per jaar met de leden van het Verantwoordingsorgaan over maatschappelijk verantwoord beleggen en de ontwikkelingen daarin.

Periodieke mailing over MVB

Periodiek informeert Pensioenfonds Vervoer geïnteresseerde deelnemers en werkgevers via een mailing actief over actuele onderwerpen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en attendeert het de achterban op de informatie die beschikbaar is op de website van het pensioenfonds.

9. Bijlagen

9.1. Uitgesloten ondernemingen

Controversiele wapens

Verbod beleggen in clustermunition

Jaarlijks stuurt de AFM een nieuwe definitieve indicatieve uitsluitingslijst (risicoradar) rond. Op basis van deze informatie en de criteria van artikel 21a Besluit Marktmissbruik heeft de AFM deze ondernemingen op haar risicoradar voor 2026:

1. Poongsan Corporation (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunition
2. Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd. (China) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunition
3. LIG Nex1 Co Ltd. (Zuid-Korea) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunition
4. Aryt Industries Ltd. (Israël) – Direct betrokken bij de productie, verkoop of distributie van clustermunition

Net als voorgaande jaren, zijn niet-beursgenoteerde ondernemingen niet opgenomen in de lijst voor 2026.

Overige uitgesloten ondernemingen:

- Adecco Group AG
- Adecco International Financial Services BV
- AECOM
- Airbus Finance B.V.
- Airbus SE
- Alexandrite Monnet UK Holdco Plc
- ALTEN SA
- Amentum Escrow Corporation
- Amentum Holdings Inc
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd
- ArcelorMittal SA
- Aryt Industries Ltd
- Aspire Defence Finance Plc
- Assystem S.A.
- Austal Limited
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems (Finance) Ltd.
- BAE Systems Holdings, Inc.
- BAE Systems plc
- Bayer AG
- Bayer Capital Corp. BV
- Bayer Corporation
- Bayer US Finance II LLC
- Bayer US Finance LLC
- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Company
- Booz Allen Hamilton Holding Corporation
- Booz Allen Hamilton, Inc.
- Brookfield Asset Management Ltd.
- Brookfield Capital Finance LLC
- Brookfield Corporation
- Brookfield Finance I (UK) Plc
- Brookfield Finance II, Inc.
- Brookfield Finance LLC
- Brookfield Finance, Inc.
- Brookfield Property Finance ULC
- Brookfield Property REIT, Inc.
- Brookfield Renewable Corporation
- Brookfield Renewable Partners ULC
- Brookfield Residential Properties Inc.
- BWX Technologies, Inc.
- CACI International Inc
- CAE Inc.
- Cameco Corporation
- Capita Plc
- China Aerospace Science and Industry Corporation Limited
- China Aerospace Science and Technology Corporation
- China North Industries Corporation
- China North Industries Group Corporation Limited.
- China Poly Group Corporation Limited
- Cohort plc
- Comber Wind Financial Corporation
- Costain Group PLC
- Curtiss-Wright Corporation
- Daikin Industries, Ltd.
- Eaton Capital Unlimited Company
- Eaton Corporation
- Eaton Corporation plc
- Elbit Systems Ltd
- Exail Technologies SA
- Fluor Corporation
- Fortive Corporation
- Fujitsu Limited
- General Dynamics Corporation

- Harris Corporation
- HEICO Corporation
- Honeywell International Inc.
- Huntington Ingalls Industries, Inc.
- IHO Verwaltungen GmbH
- Johns Hopkins University
- Kanadevia Corporation
- KBR, Inc.
- Kier Group plc
- Komatsu Finance America, Inc.
- Komatsu Ltd.
- Kongsberg Gruppen ASA
- Kratos Defense & Security Solutions, Inc.
- L&T Finance Limited
- L3Harris Technologies, Inc.
- Larsen & Toubro Limited
- Leidos Holdings, Inc.
- Leidos, Inc.
- Leonardo DRS, Inc.
- Leonardo SpA
- Lievre Power Financing Corp.
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corporation
- Lumibird S.A.
- Mercantile Investment Trust plc
- Moog Inc.
- Morgan Sindall Group plc
- MPT Finco Inc.
- MTAR Technologies Limited
- Northrop Grumman Corporation
- Northrop Grumman Systems Corporation
- NRM Cabin Intermediate # 2 Limited Partnership
- Oaktree Strategic Credit Fund
- Parsons Corporation
- Poongsan Corporation
- Poongsan Holdings Corporation
- Premier Explosives Limited
- QinetiQ Group plc
- Rolls-Royce Holdings plc
- Rolls-Royce Plc
- RTX Corporation
- Safran SA
- Sandhar Technologies Limited
- Schaeffler AG
- Science Applications International Corporation
- Sec LP
- Serco Group plc
- SGL Carbon SE
- SNT Dynamics Co., Ltd.
- SNT Holdings Co., Ltd.
- Solar Industries India Limited
- Special Machine Building & Metallurgy PJSC
- Steel Partners Holdings L.P.
- Tennessee Valley Authority
- TerraForm Power Operating, LLC
- Textron Inc.
- Thales SA
- TotalEnergies Capital Canada Ltd.
- TotalEnergies Capital International SA

- TotalEnergies Capital SA
- TotalEnergies SE
- United Technologies Corporation
- Veolia Environnement SA
- Walchandnagar Industries Limited
- Wartsila Oyj Abp

Per Q1 2026 is geen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum betrokken bij de productie van biologische- en/of chemische wapens.

Tabak

- 22nd Century Group, Inc.
- Altria Group, Inc.
- B.A.T Capital Corporation
- B.A.T. International Finance Plc
- B.A.T. Netherlands Finance BV
- BADECO ADRIA d.d.
- British American Tobacco (Malaysia) Berhad
- British American Tobacco Holdings (The Netherlands) BV
- British American Tobacco p.l.c.
- Duvanska Industrija Coka AD
- Eastern Company
- Godfrey Phillips India Ltd.
- Golden Tobacco Limited
- Great River Energy
- Imperial Brands Finance Netherlands BV
- Imperial Brands Finance Plc
- Imperial Brands PLC
- ITC Limited
- Japan Tobacco Inc.
- JT International Financial Services BV
- Karelia Tobacco Company Inc.
- Khyber Tobacco Company Limited
- KT&G Corporation
- Logista Integral, S.A.
- Miquel y Costas & Miquel, S.A.
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Limited
- Performance Food Group Company
- Performance Food Group, Inc.
- Philip Morris International Inc.
- President Chain Store Corporation
- PT Gudang Garam Tbk
- PT Wismilak Inti Makmur Tbk
- Pyxus International, Inc.
- Reinet Investments S.C.A.
- Reynolds American Inc.
- RLX Technology Inc.
- Scandinavian Tobacco Group A/S
- Shanghai Industrial Holdings Limited
- Sinnar Bidi Udyog Limited
- Smoore International Holdings Limited
- Societe Ivoirienne des Tabacs (SITAB)
- Swedish Match AB
- Turning Point Brands, Inc.
- Union Tobacco & Cigarette Industries Co.
- Universal Corporation
- VST Industries Limited

Thermisch steenkool, teerzanden, schalieolie en -gas, Arctische olie en gas

- Aboitiz Equity Ventures Inc.
- Adani Electricity Mumbai Limited
- Adani Energy Solutions Limited
- Adani Enterprises Limited
- Adani Power Limited
- Advantage Energy Ltd.
- AEP Texas, Inc.
- AEP Transmission Company, LLC
- AES Andes S.A.
- AES Corporation
- AES Espana BV
- AES Panama Generation Holdings SRL
- African Rainbow Minerals Limited
- AGL Energy Limited
- Aksa Enerji Uretim A.S.
- Alabama Power Company
- Alberta Energy Co. Ltd.
- Alleghany Corporation
- ALLETE, Inc.
- Alliance Resource Operating Partners, L.P.
- Alliance Resource Partners, L.P.
- Alliant Energy Corporation
- Alliant Energy Finance LLC
- AltaLink, L.P.
- Ameren Corporation
- Ameren Illinois Company
- Ameren Missouri Securitization Funding I LLC
- American Electric Power Company, Inc.
- American Transmission Systems, Incorporated
- Antero Resources Corporation
- APA Corporation
- Appalachian Power Company
- ARC Resources Ltd.
- Arizona Public Service Company
- Ascent Resources Utica Holdings, LLC
- Athabasca Oil Corporation
- Banpu Public Company Limited
- Basin Electric Power Cooperative
- Baytex Energy Corp.
- Berkshire Hathaway Energy Company
- Berkshire Hathaway Finance Corp.
- Berkshire Hathaway Inc.
- Birchcliff Energy Ltd.
- BKV Corporation
- BKV Upstream Midstream, LLC
- Black Hills Corporation
- BNSF Funding Trust I
- Bonanza Creek Energy, Inc.
- Brickworks Limited
- Bulgarian Energy Holding EAD
- Burlington Northern Santa Fe Corp.
- Burlington Northern Santa Fe, LLC
- Burlington Resources Finance Co.
- California Resources Corporation
- Canadian Natural Resources Limited
- Capital Power (US Holdings), Inc.
- Capital Power Corporation
- Castle Peak Power Finance Co. Ltd.
- Cenovus Energy Inc.
- CenterPoint Energy Houston Electric, LLC
- CenterPoint Energy Resources Corp.
- CenterPoint Energy, Inc.
- CESC Limited
- CEZ, a. s.
- Chesapeake Energy Corporation
- Chevron Corporation
- Chevron U.S.A. Inc.
- China Coal Energy Company Limited
- China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.
- China Longyuan Power Group Corp. Ltd.
- China Power International Development Limited
- China Resources Power Holdings Co., Limited
- China Shenhua Energy Company Limited
- Chord Energy Corporation
- Chubu Electric Power Company, Incorporated
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMIC Finance (USA) Pty Ltd.
- CIMIC Finance Ltd.
- Civitas Resources, Inc.
- Cleco Corporate Holdings LLC
- Cleco Power LLC
- Cleco Securitization I LLC
- Cleveland Electric Illuminating Company
- CLP Holdings Limited
- CLP Power HK Finance Ltd.
- CLP Power Hong Kong Financing Ltd.
- CMS Energy Corporation
- CNX Midstream Partners LP
- CNX Resources Corporation
- Coal India Limited
- Colbun S.A.
- Colgate Energy Partners III, LLC
- Colorado Interstate Gas Company, L.L.C.
- Columbus Southern Power Company
- Comstock Resources, Inc.
- Conoco Funding Co.
- Conoco, Inc.
- ConocoPhillips
- ConocoPhillips Canada Funding Co. II
- ConocoPhillips Company
- Consumers 2023 Securitization Funding LLC
- Consumers Energy Company
- Continental Resources, Inc.
- ContourGlobal Power Holdings SA
- Core Natural Resources, Inc.
- Coronado Finance Pty Ltd
- Coronado Global Resources Inc.
- Coterra Energy Inc.
- Crescent Energy Company
- Crescent Energy Finance LLC
- Crew Energy Inc.
- Czech Gas Networks Investments S.a r.l.
- Datang International Power Generation Co., Ltd.
- Dayton Power & Light Company
- Devon Energy Corporation.
- Devon Financing Corp. ULC

- Diamondback Energy, Inc.
- DMCI Holdings, Inc.
- Dominion Energy South Carolina, Inc.
- Dominion Energy, Inc.
- DPL Inc.
- DTE Electric Company
- DTE Electric Securitization Funding II LLC
- DTE Energy Company
- Duke Energy Carolinas NC Storm Funding II LLC
- Duke Energy Carolinas, LLC
- Duke Energy Corporation
- Duke Energy Florida Project Finance LLC
- Duke Energy Florida, LLC
- Duke Energy Indiana, LLC
- Duke Energy Ohio, Inc.
- Duke Energy Progress NC Storm Funding II LLC
- Duke Energy Progress NC Storm Funding LLC
- Duke Energy Progress, LLC
- Earthstone Energy Holdings, LLC
- East Ohio Gas Company
- Eastern Energy Gas Holdings, LLC
- Eastern Gas Transmission and Storage, Inc.
- El Paso Energy Corp.
- El Paso Natural Gas Company, L.L.C.
- El Paso Pipeline Partners Operating Co. LLC
- Electric Power Development Co., Ltd.
- Electricity Generating Public Company Limited
- Elm Road Generating Station Supercritical LLC
- Emera Incorporated
- Emera US Finance LP
- Enea SA
- Energa Finance AB
- Eneva S.A.
- Engie Energia Chile S.A.
- Entergy Arkansas, LLC
- Entergy Corporation
- Entergy Louisiana, LLC
- Entergy Mississippi, LLC
- Entergy Texas, Inc.
- Entergy Utility Property, Inc.
- EOG Resources, Inc.
- EQM Midstream Partners, LP
- EQT Corporation
- Eskom Holdings SOC Ltd
- Eushi Finance, Inc.
- Evergy Kansas Central, Inc.
- Evergy Kansas South, Inc.
- Evergy Metro, Inc.
- Evergy Missouri West, Inc.
- Evergy, Inc.
- Expand Energy Corporation
- Exxaro Resources Limited
- Exxon Mobil Corporation
- FirstEnergy Corp.
- FirstEnergy Transmission, LLC
- Florida Power Corporation
- Fortis Inc.
- FortisAlberta Inc.
- FortisBC Energy Inc.
- FortisBC Inc.
- Franco-Nevada Corporation
- Freehold Royalties Ltd.
- GD Power Development Co., Ltd.
- Geo Energy Resources Limited
- Georgia Power Company
- Global Power Synergy Public Company Limited
- Granite Ridge Resources, Inc.
- Great River Energy
- Guangdong Investment Limited
- Guanghai Energy Co., Ltd.
- Guangzhou Development District Holding Group Limited
- Gujarat Mineral Development Corporation Limited
- Gulfport Energy Corporation
- Gulfport Energy Operating Corporation
- Hallador Energy Company
- Harbour Energy plc
- Hess Corporation
- HighPeak Energy, Inc.
- HK Electric Investments Limited
- Hokkaido Electric Power Company, Incorporated
- Hokuriku Electric Power Company
- Hongkong Electric Finance Ltd.
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huaneng Power International, Inc.
- IDACORP, Inc.
- Idaho Power Company
- Imperial Oil Limited
- Indiana Michigan Power Company
- Indianapolis Power & Light Company
- Inner Mongolia Dian Tou Energy Corporation Limited
- Inner Mongolia Yitai Coal Company Limited
- International Transmission Company
- Interstate Power and Light Company
- IPALCO Enterprises, Inc.
- Israel Electric Corp. Ltd.
- ITC Holdings Corp.
- Itochu Enex Co., Ltd.
- Japan Petroleum Exploration Co., Ltd.
- Jardine Matheson Holdings Limited
- Jastrzebska Spolka Weglowa S.A.
- JERA Co., Inc.
- Jersey Central Power & Light Company
- JMH Co. Ltd.
- JSW Energy Limited
- JSW Hydro Energy Ltd.
- Kansai Electric Power Company, Incorporated
- Kentucky Power Company
- Kentucky Power Cost Recovery LLC
- Kentucky Utilities Company
- Kimbell Royalty Partners, LP
- Kinder Morgan Energy Partners, L.P.
- Kinder Morgan, Inc.
- Kobe Steel, Ltd.
- Korea East-West Power Co., Ltd.
- Korea Electric Power Corporation
- Korea Hydro & Nuclear Power Co., Ltd.
- Korea Midland Power co., Ltd.
- Korea National Oil Corporation

- Korea South-East Power Co., Ltd.
- Korea Southern Power Co., Ltd.
- Korea Western Power Co., Ltd.
- Kyushu Electric Power Company, Incorporated
- LandBridge Company LLC
- Louisville Gas and Electric Company
- Lubrizol Corporation
- LX International Corp.
- Magnolia Oil & Gas Corporation
- Magnolia Oil & Gas Operating LLC
- Majapahit Holding BV
- Marathon Oil Corporation
- Maritime Electric Co. Ltd.
- Matador Resources Company
- MDU Resources Group, Inc.
- MEG Energy Corp.
- Metropolitan Edison Company
- MGE Energy, Inc.
- MidAmerican Energy Company
- MidAmerican Energy Holdings Company
- Mid-Atlantic Interstate Transmission, LLC
- Mississippi Power Company
- Mong Duong Finance Holdings B.V.
- Monongahela Power Company
- Moss Creek Resources Holdings, Inc.
- Murphy Oil Corporation
- Narragansett Electric Co.
- National Fuel Gas Company
- Nevada Power Company
- New Hope Corporation Limited
- Newfoundland Power Inc.
- Northern Electric Finance Plc
- Northern Natural Gas Co.
- Northern Oil and Gas, Inc.
- Northern Powergrid (Northeast) Plc
- Northern Powergrid (Yorkshire) plc
- Northern States Power Company
- NorthWestern Corporation
- NorthWestern Energy Group, Inc.
- Nova Scotia Power Incorporated
- NTPC Limited
- NuVista Energy Ltd.
- Obsidian Energy Ltd.
- Occidental Petroleum Corporation
- OCI Holdings Company Ltd.
- OGE Energy Corp.
- Oglethorpe Power Corporation
- Ohio Edison Company
- Ohio Power Company
- Okinawa Electric Power Company, Incorporated
- Oklahoma Gas and Electric Company
- Origin Energy Finance Ltd.
- Origin Energy Limited
- Otter Tail Corporation
- Ovintiv Canada ULC
- Ovintiv Inc.
- OxyRock, L.P.
- PacifiCorp
- Pampa Energia S.A.
- PanCanadian Petroleum Ltd.
- Paramount Resources Ltd.
- Peabody Energy Corporation
- Pennsylvania Electric Company
- Permian Resources Corporation
- Permian Resources Operating, LLC
- Petro-Canada
- Peyto Exploration & Development Corp.
- PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.
- Piedmont Natural Gas Company, Inc.
- Pingdingshan Tianan Coal Mining Co., Ltd.
- Pinnacle West Capital Corporation
- Pioneer Natural Resources Company
- Polar Tankers, Inc.
- Portland General Electric Company
- Power Assets Holdings Limited
- PPL Capital Funding, Inc.
- PPL Corporation
- PPL Electric Utilities Corporation
- PrairieSky Royalty Ltd.
- Precision Castparts Corp.
- Progress Energy, Inc.
- PT Alamtri Resources Indonesia Tbk
- PT Astra International Tbk
- PT Bukit Asam Tbk
- PT Cikarang Listrindo Tbk
- PT Dian Swastatika Sentosa Tbk
- PT Indo Tambangraya Megah Tbk.
- PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
- PT Petrindo Jaya Kreasi Tbk
- PT United Tractors Tbk
- Public Service Company of Colorado
- Public Service Company of Oklahoma
- Puget Energy, Inc.
- Puget Sound Energy, Inc.
- Range Resources Corporation
- RATCH Group Public Company Limited
- Reliance Power Limited
- RH International (Singapore) Corporation Pte. Ltd.
- RWE AG
- RWE Finance US, LLC
- San Miguel Corporation
- San Miguel Global Power Holdings Corp.
- Sandridge Energy, Inc.
- Santos Finance Limited
- Santos Limited
- SDIC Power Holdings Co., Ltd.
- Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.
- Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co., Ltd.
- Shandong Xinchao Energy Corporation Limited
- Shanghai Electric Power Co., Ltd.
- Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Lu'an Environmental Energy Development Co., Ltd.
- Shenergy Co., Ltd.
- Shikoku Electric Power Company, Incorporated
- Sierra Pacific Power Company
- SilverBow Resources, Inc.
- Sinosing Services Pte Ltd.

- Sitio Royalties Corp.
- Sitio Royalties Operating Partnership LP
- SM Energy Company
- Solar Star Funding LLC
- Southern Company
- Southern Company Gas Capital Corp.
- Southern Natural Gas Company
- Southern Power Company
- Southwestern Electric Power Company
- Southwestern Energy Company
- Southwestern Public Service Company
- Strathcona Resources Ltd.
- Sumiseki Holdings, Inc.
- Suncor Energy Inc.
- SWEPCO Storm Recovery Funding LLC
- System Energy Resources, Inc.
- Talen Energy Corporation
- Talen Energy Supply, LLC
- Tampa Electric Company
- Tata Power Company Limited
- TAURON Polska Energia S.A.
- TBEA Co., Ltd.
- TCC Group Holdings CO., LTD.
- Tenaga Nasional Berhad
- Tennessee Gas Pipeline Company, L.L.C.
- Tennessee Valley Authority
- Terasen Gas, Inc.
- TerraCom Limited
- Texas Pacific Land Corporation
- Tiandi Science & Technology Co., Ltd.
- TNB Global Ventures Capital Bhd.
- Tohoku Electric Power Company, Incorporated
- Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated
- Toledo Edison Company
- Topaz Energy Corp
- Topaz Solar Farms LLC
- Tourmaline Oil Corp.
- Trans-Allegheny Interstate Line Company
- TransAlta Corporation
- Transatlantic Holdings, Inc.
- Tri-State Generation and Transmission Association, Inc.
- Tucson Electric Power Company
- Union Electric Company
- Var Energi ASA
- Vermilion Energy Inc.
- Viper Energy, Inc.
- Virginia Electric and Power Company
- Virginia Power Fuel Securitization, LLC
- Vistra Corp.
- Vistra Operations Co. LLC
- Vital Energy, Inc.
- Vitesse Energy, Inc.
- Washington H. Soul Pattinson and Company Limited
- WEC Energy Group, Inc.
- Whitecap Resources Inc.
- Whitehaven Coal Limited
- Wintershall Dea Finance 2 BV
- Wintershall Dea Finance BV
- Wintime Energy Group Co., Ltd.

- Wisconsin Electric Power Company
- Wisconsin Power and Light Company
- Wisconsin Public Service Corporation
- Xcel Energy Inc.
- XTO Energy Inc.
- Yancoal Australia Limited
- Yankuang Energy Group Co., Ltd.
- Yorkshire Power Finance Ltd.
- Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.

Schenders van internationale normen en goed bestuur

- Athabasca Indigenous Midstream LP
- AXIA Energia SA
- BG Energy Capital Plc
- Bharat Heavy Electricals Limited
- BHP Billiton Finance (USA) Ltd.
- BHP Billiton Finance Ltd.
- BHP Group Limited
- Centrais Eletricas Brasileiras S.A.
- CNAC (HK) Finbridge Co. Ltd.
- Companhia de Saneamento do Parana
- Companhia Energetica de Minas Gerais SA
- Crestwood Midstream Partners LP
- DCP Midstream LLC (Old)
- DCP Midstream Operating LP
- Dianjian Haiyu Ltd.
- Duke Energy Field Services LLC
- East Ohio Gas Company
- EL Sewedy Electric Company
- Enable Midstream Partners, LP
- Enbridge Energy Partners, L.P.
- Enbridge Gas Inc.
- Enbridge Inc.
- Enbridge Pipelines, Inc.
- Energy Transfer LP
- Energy Transfer Operating, L.P.
- ETP Legacy LP
- Export-Import Bank of India
- Fertitta Entertainment, LLC
- General Dynamics Corporation
- Gray Oak Pipeline, LLC
- Inco Ltd.
- JBS Luxembourg Co. SARL
- JBS N.V.
- JBS USA Finance, Inc.
- JBS USA Food Company
- JBS USA Holding Lux SARL
- JBS USA Lux S.A.
- Korea East-West Power Co., Ltd.
- Korea Electric Power Corporation
- Korea Hydro & Nuclear Power Co., Ltd.
- Korea Midland Power co., Ltd.
- Korea South-East Power Co., Ltd.
- Korea Southern Power Co.,Ltd
- Korea Western Power Co., Ltd.
- Marathon Petroleum Corporation
- Midwest Connector Capital Co. LLC
- MPLX LP

- NTPC Limited
- Petroleos de Venezuela, S.A.
- Phillips 66
- Phillips 66 Company
- Pilgrim's Pride Corporation
- Power Construction Corporation of China, Ltd.
- Powerchina Roadbridge Group (British Virgin Islands) Ltd.
- RATCH Group Public Company Limited
- Red Rock Resorts, Inc.
- RH International (Singapore) Corporation Pte. Ltd.
- Rosneft Oil Co.
- RTX Corporation
- Samarco Mineracao S.A.
- SEPCO Virgin Ltd.
- Serco Group plc
- Shell Finance US Inc.
- Shell International Finance BV
- Shell plc
- SK Biopharmaceuticals Co., Ltd.
- SK Inc.
- Spectra Energy Partners, LP
- Station Casinos LLC
- Sumitomo Chemical Co., Ltd.
- Sumitomo Pharma Co. Ltd.
- Sunoco Logistics Partners Operations L.P.
- Syngenta Finance NV
- Syngenta Group Finance Ltd.
- Tesla, Inc.
- Texas Eastern Transmission, LP
- TotalEnergies Capital Canada Ltd.
- TotalEnergies Capital International SA
- TotalEnergies Capital SA
- TotalEnergies SE
- Union Gas Limited
- United Technologies Corporation
- Vale Overseas Ltd.
- Vale S.A.
- Westcoast Energy Inc.
- Burlington Northern Santa Fe, LLC
- BWX Technologies, Inc.
- BYD Company Limited
- Casey's General Stores, Inc.
- China CITIC Bank Corporation Limited
- China Coal Energy Company Limited
- China CSSC Holdings Limited
- China Eastern Airlines Corporation Limited
- China Longyuan Power Group Corp. Ltd.
- China Merchants Expressway Network & Technology Holdings Co., Ltd.
- China National Chemical Engineering co., Ltd
- China National Nuclear Power Co., Ltd.
- China Northern Rare Earth (Group) High-Tech Co., Ltd.
- China Pacific Insurance (Group) Co., Ltd.
- China Southern Airlines Company Limited
- China State Construction Engineering Corporation Limited
- China Three Gorges Renewables (Group) Co., Ltd.
- China Tourism Group Duty Free Corporation Limited
- China Yangtze Power Co., Ltd.
- Chongqing Changan Automobile Company Limited
- Chord Energy Corporation
- CITIC Limited
- CNOOC Energy Technology and Services Limited
- Coal India Limited
- Compania Sud Americana de Vapores S.A.
- Copart, Inc.
- Crestwood Midstream Partners LP
- CSI MTN Ltd.
- Curtiss-Wright Corporation
- D.R. Horton, Inc.
- Daqin Railway Co., Ltd.
- Darden Restaurants, Inc.
- Datang International Power Generation Co., Ltd.
- Divi's Laboratories Limited
- DLF Limited
- DMCI Holdings, Inc.
- Dongfang Electric Corporation Limited
- Eastern Energy Gas Holdings, LLC
- Eastern Gas Transmission and Storage, Inc.
- Enable Midstream Partners, LP
- Energy Transfer LP
- Energy Transfer Operating, L.P.
- Enlight Renewable Energy Ltd
- Enterprise Products Operating LLC
- ETP Legacy LP
- Foshan Haitian Flavouring and Food Company Ltd.
- GameStop Corp.
- GD Power Development Co., Ltd.
- GrafTech Finance, Inc.
- GrafTech Global Enterprises Inc.
- Grupo Carso, S.A.B. de C.V.
- Guanghai Energy Co., Ltd.
- Hangzhou Oxygen Plant Group Co., Ltd.
- HBIS Company Limited
- HEICO Corporation
- Heilongjiang Agriculture Company Limited
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huaibei Mining Holdings Co., Ltd.

Klimaat

- ADNOC Drilling Company P.J.S.C.
- AECC Aviation Power Co,Ltd
- Agricultural Bank of China Limited
- Air China Limited
- Al Rajhi Bank
- Alleghany Corporation
- Almarai Company
- Almarai Sukuk Ltd.
- AltaLink, L.P.
- APL Apollo Tubes Limited
- Avenue Supermarts Limited
- Bajaj Auto Limited
- Beijing Tong RenTang Co., Ltd.
- Berkshire Hathaway Energy Company
- Berkshire Hathaway Finance Corp.
- Berkshire Hathaway Inc.
- BJ's Wholesale Club Holdings, Inc.
- Builders FirstSource, Inc.
- Burlington Northern Santa Fe Corp.

- Huayu Automotive Systems Company Limited
- Industrial and Commercial Bank of China Limited
- Industries Qatar Q.P.S.C.
- Inner Mongolia Baotou Steel Union Co. Ltd.
- Inner Mongolia Junzheng Energy & Chemical Group Co., Ltd.
- Inner Mongolia Yitai Coal Company Limited
- Jizhong Energy Resources Co., Ltd.
- Juneyao Airlines Co., Ltd.
- Lee & Man Paper Manufacturing Limited
- Leggett & Platt, Incorporated
- Li Auto Inc.
- Liaoning Port Company Limited
- Lottery Corporation Limited
- Lubrizol Corporation
- Luzhou Laojiao Company Limited
- Magnolia Oil & Gas Corporation
- Magnolia Oil & Gas Operating LLC
- Maruti Suzuki India Limited
- Matador Resources Company
- MidAmerican Energy Company
- MidAmerican Energy Holdings Company
- Midwest Connector Capital Co. LLC
- MMG Limited
- MRF Limited
- Nakilat, Inc.
- NARI Technology Co., Ltd.
- Nevada Power Company
- New Hope Corporation Limited
- NHPC Limited
- Nintendo Co., Ltd.
- NIO Inc.
- Northern Natural Gas Co.
- Northern Oil and Gas, Inc.
- Northern Powergrid (Northeast) Plc
- Northern Powergrid (Yorkshire) plc
- PacifiCorp
- Pangang Group Vanadium and Titanium Resources Co., Ltd.
- Pingdingshan Tianan Coal.Mining Co.,Ltd.
- Plains All American Pipeline, L.P.
- Plains GP Holdings, L.P.
- Power Construction Corporation of China, Ltd.
- Precision Castparts Corp.
- PT Aneka Tambang Tbk
- PT Indah Kiat Pulp & Paper Tbk
- Qatar Electricity & Water Company
- Qatar Gas Transport Company
- Qinghai Salt Lake Industry Co., Ltd.
- Reliance, Inc.
- Ruentex Development Co., Ltd.
- Russel Metals Inc.
- SABIC Agri-Nutrients Co.
- Sahara International Petrochemical Company
- SAIC Motor Corporation Limited
- Saudi Industrial Investment Group
- Saudi Kayan Petrochemical Company
- Saudi National Bank
- Scotts Miracle-Gro Company

- SDIC Power Holdings Co., Ltd.
- Seaboard Corporation
- Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.
- Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co., Ltd.
- Shandong Gold Mining Co., Ltd.
- Shanghai Construction Group Co., Ltd.
- Shanghai Electric Power Co., Ltd.
- Shanghai Pharmaceuticals Holding Co., Ltd.
- Shanghai Pudong Development Bank Co., Ltd.
- Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Lu'an Environmental Energy Development Co., Ltd.
- Shanxi Xinghuacun Fen Wine Factory Co., Ltd.
- Shenergy Co., Ltd.
- Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
- Sichuan New Energy Power Company Limited
- Sichuan Road & Bridge Co., Ltd.
- Sierra Pacific Power Company
- Sinoma Science & Technology Co., Ltd.
- Solar Star Funding LLC
- Spirit Airlines, LLC
- Spring Airlines Co., Ltd.
- Srf Limited
- STERIS plc
- Sunoco Logistics Partners Operations L.P.
- TANGSHAN JIDONG CEMENT CO.,LTD.
- TBEA Co., Ltd.
- Tesla, Inc.
- Tianshan Aluminum Group Co., Ltd.
- Topaz Solar Farms LLC
- Torrent Power Limited
- Transatlantic Holdings, Inc.
- Tube Investments of India Limited
- Wanhua Chemical Group Co.,Ltd.
- Washington H. Soul Pattinson and Company Limited
- Wintime Energy Group Co., Ltd.
- Wuchan Zhongda Group Co., Ltd.
- Wuliangye Yibin Co., Ltd.
- XPeng Inc.
- Yanbu National Petrochemical Company
- YONGDA Investment Limited
- Yorkshire Power Finance Ltd.
- Zensho Holdings Co., Ltd.
- Zhejiang Juhua Co., Ltd.
- Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.
- Zhongjin Gold Corporation Limited

Landen

Uitgesloten landen:

- Afghanistan
- Azerbaijan
- Bahrain
- Belarus
- Burkina Faso
- Burundi
- Cambodia
- Cameroon
- Central African Republic

- Chad
- China
- Congo Republic
- Cuba
- Democratic Republic of the Congo
- Djibouti
- Egypt
- Equatorial Guinea
- Eritrea
- Eswatini
- Ethiopia
- Gabon
- Haiti
- Iran
- Kazakhstan
- Kyrgyzstan
- Laos
- Libya
- Myanmar
- Nicaragua
- Niger
- North Korea
- Russia
- Rwanda
- Saudi Arabia
- Somalia
- South Sudan
- Sudan
- Syria
- Tajikistan
- Turkmenistan
- UAE
- Uzbekistan
- Venezuela
- Viet Nam
- Yemen
- Zimbabwe

Uitgesloten staatsbedrijven:

- Abu Dhabi Commercial Bank
- Abu Dhabi Crude Oil Pipeline LLC
- Abu Dhabi Developmental Holding Company PJSC.
- Abu Dhabi National Energy Company PJSC
- Abu Dhabi National Oil Company for Distribution PJSC
- Abu Dhabi Ports PSJC
- ADCB Finance (Cayman) Ltd.
- ADNOC Drilling Company P.J.S.C.
- ADNOC Gas plc
- ADNOC Logistics & Services PLC
- ADNOC Murban RSC Ltd
- ADNOC Murban Sukuk Limited
- AECC Aviation Power Co,Ltd
- Agricultural Bank of China (New York Branch)
- Agricultural Bank of China Limited
- Agricultural Bank of China Ltd. (Hong Kong Branch)
- Agricultural Development Bank of China
- Air China Limited
- Airport Authority Hong Kong

- Al Rajhi Bank
- Al Rajhi Sukuk Limited
- Al Rajhi Tier 1 Sukuk Limited
- ALROSA Capitals JSC
- Aluminum Corporation of China Limited
- Amipeace Limited
- Anhui Gujing Distillery Co., Ltd.
- Arabian Internet and Communication Services Company
- AVIC Airborne Systems Co., Ltd.
- AviChina Industry & Technology Company Limited
- AVICOPTER PLC
- Baiterek National Management Holding JSC
- Bank of China
- Bank of China Limited
- Bank of China Limited London Branch
- Bank of China Ltd. (Luxembourg Branch)
- Baoshan Iron & Steel Co., Ltd.
- Bapco Energies B.S.C. Closed
- Bapco Energies Sukuk Ltd.
- Beijing Capital International Airport Company Limited
- Beijing Capital Land Ltd.
- Beijing Enterprises Holdings Limited
- Beijing Gas Singapore Capital Corp.
- Beijing Tiantan Biological Products Corporation Limited
- Beijing Tong RenTang Co., Ltd.
- Beijing Yanjing Brewery Co., Ltd.
- Beijing-Shanghai High-Speed Railway Co., Ltd.
- Blossom Joy Ltd.
- Blue Bright Limited
- BOC Aviation (USA) Corp.
- BOC Aviation Limited
- BOC Hong Kong (Holdings) Limited
- BOC International (China) Co., Ltd.
- BOCOM International Blossom Limited
- C&D International Investment Group Limited
- Capital Securities Corporation Limited
- CBB International Sukuk Programme Co. SPC
- CBB International Sukuk Programme Co. WII
- CCBL (Cayman) 1 Corp. Ltd.
- CCCI Treasure Ltd.
- CCTHK 2021 Ltd.
- CDBL Funding 1
- CDBL Funding 2
- CECEP Wind-Power Corporation
- Central Plaza Development Ltd.
- CFAMC II Co., Ltd..
- Cfamc Iii Co. Ltd.
- Cfamc Iv Co. Ltd.
- CGN Power Co., Ltd.
- CGNPC International Limited
- Chalco Hong Kong Investment Co. Ltd.
- Charming Light Investments Ltd.
- China Cinda (2020) I Management Ltd.
- China Cinda Finance (2017) I Ltd.
- China CITIC Bank Corporation Limited
- China CITIC Bank International Limited
- China CITIC Financial Asset Management Co., Ltd.
- China Coal Energy Company Limited
- China Communications Services Corp. Ltd.

- China Construction Bank (Asia) Corporation Limited
- China Construction Bank Corp.
- China Construction Bank Corporation
- China CSSC Holdings Limited
- China Development Bank
- China Development Bank Corp. (Hong Kong)
- China Development Bank Financial Leasing Co. Ltd.
- China Energy Engineering Corporation Limited
- China Everbright Bank Company Limited
- China Everbright Environment Group Limited
- China Film Co., Ltd.
- China Galaxy Securities Co., Ltd.
- China Great Wall International Holdings III Ltd.
- China Great Wall International Holdings V Ltd.
- China Great Wall International Holdings VI Ltd.
- China Great Wall Securities Co., Ltd.
- China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.
- China Huaneng Group Treasury Management (Hong Kong) Ltd.
- China International Capital Corporation Limited
- China Life Insurance Company Limited
- China Longyuan Power Group Corp. Ltd.
- China Meheco Group Co., Ltd.
- China Merchants Energy Shipping Co., Ltd.
- China Merchants Expressway Network & Technology Holdings Co., Ltd.
- China Merchants Port Holdings Company Limited
- China Merchants Securities Co., Ltd.
- China Merchants Shekou Industrial Zone Holdings Co., Ltd.
- China National Building Material Company Limited
- China National Chemical Engineering co., Ltd
- China National Medicines Corporation Ltd.
- China National Nuclear Power Co., Ltd.
- China Nonferrous Mining Corporation Limited
- China Oilfield Services Limited
- China Overseas Finance (Cayman) III Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) V Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) VI Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) VII Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) VIII Ltd.
- China Overseas Land & Investment Limited
- China Pacific Insurance (Group) Co., Ltd.
- China Petroleum & Chemical Corporation
- China Postal Savings Bank Co. Ltd.
- China Railway Group Limited
- China Railway Signal & Communication Corporation Limited
- China Railway Xunjie Co. Ltd.
- China Resources Beer (Holdings) Co. Ltd.
- China Resources Building Materials Technology Holdings Limited
- China Resources Gas Group Limited
- China Resources Land Limited
- China Resources Microelectronics Limited
- China Resources Pharmaceutical Group Limited
- China Resources Sanjiu Medical & Pharmaceutical Co., Ltd.
- China Shenhua Energy Company Limited
- China Shipbuilding Industry Company Limited
- China Southern Airlines Company Limited
- China Southern Power Grid International Finance BVI Co., Ltd.
- China Spacesat Co., Ltd.
- China State Construction Engineering Corporation Limited
- China State Construction Finance (Cayman) I Ltd.
- China State Construction Finance (Cayman) II Ltd.
- China State Construction International Holdings Limited
- China Taiping Insurance Holdings Company Limited
- China Three Gorges Renewables (Group) Co., Ltd.
- China Tourism Group Duty Free Corporation Limited
- China Tower Corporation Limited
- China XD Electric Co., Ltd.
- China Yangtze Power Co., Ltd.
- Chinalco Capital Holdings Ltd.
- CICC Hong Kong Finance 2016 MTN Ltd.
- CITIC Limited
- Citic Pacific Special Steel Group Co., Ltd.
- CITIC Securities Company Limited
- CITIC Telecom International Holdings Limited
- CMHI Finance (BVI) Co. Ltd.
- CMS International Gemstone Limited
- CNAC (HK) Finbridge Co. Ltd.
- CNCBINV 1 (BVI) Limited
- CNOOC Energy Technology and Services Limited
- CNOOC Finance (2003) Ltd.
- CNOOC Finance (2011) Ltd.
- CNOOC Finance (2012) Limited
- CNOOC Finance (2013) Ltd.
- CNOOC Finance (2014) ULC
- CNOOC Finance (2015) Australia Pty Ltd.
- CNOOC Finance (2015) U.S.A. LLC
- CNOOC Petroleum North America ULC
- CNPC (HK) Overseas Capital Ltd.
- CNPC Capital Company Limited
- CNPC Global Capital Ltd.
- COSCO SHIPPING Holdings Co., Ltd.
- COSCO SHIPPING Ports Limited
- COSL Singapore Capital Ltd.
- CRCC Hean Ltd.
- CRRC Corporation Limited
- CSC Financial Co., Ltd.
- CSCEC Finance (Cayman) II Ltd.
- CSI MTN Ltd.
- CSSC Capital 2015 Ltd.
- DAE Funding LLC
- DAE Sukuk (DIFC) Ltd
- Daqin Railway Co., Ltd.
- Datang International Power Generation Co., Ltd.
- Development Bank of The Republic of Belarus
- Dianjian Haiyu Ltd.
- Dongfang Electric Corporation Limited
- Dongfeng Motor Group Company Limited
- Dongxing Securities Corporation Limited
- Dongxing Voyage Company Limited
- DP World Crescent Ltd.
- DP World Limited
- Dubai DOF Sukuk Limited
- Dubai Electricity & Water Authority

- Eastern Company
- EEW Energy from Waste GmbH
- EI Sukuk Co. Ltd.
- Elm Company
- Emirates Development Bank
- Emirates NBD Bank (P.J.S.C)
- Emirates SembCorp Water & Power Co. PJSC
- Emirates Telecommunications Group Company PJSC
- Everdisplay Optronics (Shanghai) Co., Ltd.
- Export-Import Bank of China
- Faw Jiefang Group Co., Ltd.
- Federal Hydro-Generating Co. RusHydro PJSC
- Franshion Brilliant Ltd.
- GACI First Investment Co.
- Gansu Provincial Highway Aviation Tourism Investment Group Co., Ltd.
- Gazprom Neft PJSC
- GD Power Development Co., Ltd.
- General Holding Corporation PJSC
- Gosudarstvennaya Transportnaya Lizingovaya Kompaniya OJSC
- GRG Banking Equipment Co., Ltd.
- Guangzhou Automobile Group Co., Ltd.
- Guangzhou Baiyun International Airport Company Limited
- Guangzhou Development District Holding Group Limited
- Guangzhou Yuexiu Capital Holdings Group Co., Ltd.
- Gulf International Bank B.S.C.
- Guolian Minsheng Securities Company Limited
- Guosen Securities Co., Ltd.
- Guotai Junan Holdings Ltd.
- Guotai Junan International Holdings Limited
- Guotai Junan Securities Co., Ltd.
- Guoyuan Securities Company Limited
- Haitong International Securities Group Limited
- Haitong Securities Co., Ltd.
- Hangzhou Oxygen Plant Group Co., Ltd.
- Haohua Chemical Science & Technology Corp. Ltd.
- HBIS Company Limited
- Heilongjiang Agriculture Company Limited
- Horse Gallop Finance Ltd.
- Hua Hong Semiconductor Limited
- Hua Xia Bank Co., Limited
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huabei Mining Holdings Co., Ltd.
- Huaneng Lancang River Hydropower Inc.
- Huaneng Power International, Inc.
- Huayu Automotive Systems Company Limited
- Huizhou Desay SV Automotive Co., Ltd.
- Hygon Information Technology Co., Ltd.
- ICBCIL Finance Co. Limited
- ICD Funding Ltd.
- ICD Sukuk Co. Ltd.
- Industrial & Commercial Bank of China / Luxembourg Branch/
- Industrial & Commercial Bank of China Ltd. (London Branch)
- Industrial & Commercial Bank of China Ltd. /New York Branch/
- Industrial and Commercial Bank of China Limited
- Inner Mongolia Baotou Steel Union Co. Ltd.
- Inner Mongolia Dian Tou Energy Corporation Limited
- Inter RAO UES PJSC
- International Bank of the Republic of Azerbaijan
- International Public Joint-Stock Company T-Technologies
- Inventive Global Investments Ltd.
- Jiangsu Expressway Company Limited
- Jiangsu Phoenix Publishing & Media Corporation Limited
- JIC Zhixin Ltd.
- Jinduicheng Molybdenum Co., Ltd.
- Jizhong Energy Resources Co., Ltd.
- Joy Treasure Assets Holdings, Inc.
- JSC Development Bank of Kazakhstan
- JSC National Company KazMunayGas
- KSA Ijarah Sukuk Limited
- KSA Sukuk Ltd.
- KunLun Energy Company Limited
- Kweichow Moutai Co., Ltd.
- Liaoning Port Company Limited
- Logisor Financing SARL
- Luzhou Laojiao Company Limited
- Ma'aden Sukuk Ltd.
- Maanshan Iron & Steel Company Limited
- Magnit PJSC
- Magnitogorsk Iron & Steel Works PJSC
- Mango Excellent Media Co., Ltd
- MGDH GMTN (RSC) Ltd
- MGDH Sukuk Ltd.
- MGDH-GMTN BV
- Mega Advance Investments Ltd.
- Metalloinvest Finance DAC
- Metallurgical Corporation of China Ltd.
- Mining and Metallurgical Company NORILSK NICKEL PJSC
- Minmetals Bounteous Finance (BVI) Limited
- Minmetals New Energy Materials (Hunan) Co., Ltd.
- Mobile TeleSystems PJSC
- Moscow Exchange MICEX-RTS PJSC
- Motiva Enterprises LLC
- MTR Corporation (C.I.) Ltd.
- MTR Corporation Limited
- MTS International Funding Ltd.
- Mumtalakat Sukuk Holding Co.
- Nanjing Securities Co., Ltd.
- Nanyang Commercial Bank, Limited.
- NARI Technology Co., Ltd.
- National Bank of Ras Al-Khainah PSC
- National Central Cooling Company PJSC
- National Silicon Industry Group Co.,Ltd.
- NAURA Technology Group Co.,Ltd
- Navoi Mining and Metallurgical Combine JSC
- NCB Tier 1 Sukuk Ltd.
- NOVATEK JSC
- Novolipetsk Steel
- Ocean Laurel Co.Limited
- Oil Co. LUKOIL PJSC
- Open Joint Stock Company Russian Railway
- Orient Overseas (International) Limited
- Orient Securities Co., Ltd.

- Ozon Holdings Plc Sponsored ADR
- Oztel Holdings SPC Limited
- Pangang Group Vanadium and Titanium Resources Co., Ltd.
- People.cn Co., Ltd.
- People's Insurance Company (Group) of China Limited
- PetroChina Company Limited
- Petroleos de Venezuela, S.A.
- Phosagro Bond Funding DAC
- PhosAgro PJSC
- PICC Property and Casualty Company Limited
- Power Construction Corporation of China, Ltd.
- Powerchina Roadbridge Group (British Virgin Islands) Ltd.
- Promsvyazbank PJSC
- Public Joint Stock Company Polyus
- Public Joint Stock Company Transneft
- Public Joint Stock Company United Aircraft Corporation
- Public Joint-Stock Company Gazprom
- QazaqGaz National Co. JSC
- Qinghai Salt Lake Industry Co., Ltd.
- RAK Capital
- Riyad Bank
- Riyad Tier 1 Sukuk Ltd.
- Rongshi International Finance Ltd.
- Rosneft Oil Co.
- Russian Agricultural Bank OJSC
- Ruwais Power Company PJSC
- SA Global Sukuk Ltd.
- SABIC Agri-Nutrients Co.
- SABIC Capital I BV
- SABIC Capital II B.V.
- SAIC Motor Corporation Limited
- Salik Co. PJSC
- Samba Funding Ltd.
- Samruk-Kazyna Sovereign Wealth Fund JSC
- Saudi Arabian Mining Co.
- Saudi Arabian Oil Company
- Saudi Aramco Base Oil Company- Luberef
- Saudi Basic Industries Corporation
- Saudi Electricity Company
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 2
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 3
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 5
- Saudi Electricity Sukuk Programme Company
- Saudi National Bank
- Saudi Tadawul Group Holding Company
- Saudi Telecom Company
- Sberbank Russia PJSC
- SCF Capital Ltd.
- SDG Finance Ltd.
- SDIC Capital Co., Ltd.
- SDIC Power Holdings Co., Ltd.
- Second Generation Company of the Wholesale Power Market Public Joint Stock Company
- SEPCO Virgin Ltd.
- Severstal PAO
- Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.
- Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co., Ltd.
- Shandong Gold Mining Co., Ltd.
- Shanghai Baosight Software Co., Ltd.
- Shanghai Construction Group Co., Ltd.
- Shanghai Electric Group Co., Ltd.
- Shanghai Electric Power Co., Ltd.
- Shanghai International Airport Co., Ltd.
- Shanghai Lingang Holdings Co., Ltd.
- Shanghai Lujiazui Finance & Trade Zone Development Co., Ltd.
- Shanghai Pharmaceuticals Holding Co., Ltd.
- Shanghai Port Group (BVI) Development 2 Co., Limited
- Shanghai Port Group (BVI) Development Co. Ltd.
- Shanghai Pudong Development Bank Co., Ltd.
- Shanghai Rural Commercial Bank Co., Ltd.
- Shanghai Zhangjiang Hi-Tech Park Development Co., Ltd.
- Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Lu'an Environmental Energy Development Co., Ltd.
- Shanxi Securities Co., Ltd.
- Shanxi Taigang Stainless Steel Co., Ltd.
- Shanxi Xinghuacun Fen Wine Factory Co., Ltd.
- Sharjah Sukuk Programme Ltd.
- Shenergy Co., Ltd.
- Shennan Circuits Co., Ltd.
- Shenwan Hongyuan Group Co., Ltd.
- Shenwan Hongyuan International Finance Ltd.
- Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
- Shenzhen Overseas Chinese Town Co., Ltd.
- Sibur Holding PAO
- Sichuan Chuantou Energy Co. Ltd
- Sichuan New Energy Power Company Limited
- Sichuan Road & Bridge Co., Ltd.
- Sinochem Offshore Capital Company Limited
- Sinochem Overseas Capital Co. Ltd.
- Sinoma International Engineering Co., Ltd.
- Sinoma Science & Technology Co., Ltd.
- Sino-Ocean Group Holding Limited
- Sinopec Capital (2013) Ltd.
- Sinopec Capital Co., Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2012) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2013) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2015) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2016) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2017) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2018) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development Ltd.
- Sinopec Shanghai Petrochemical Company Limited
- Sinopharm Group Co., Ltd.
- Sinosing Services Pte Ltd.
- Sinotrans Limited
- Sinotruk Hong Kong Ltd.
- SNB Sukuk Ltd.
- Soar Wise Ltd.
- Solidcore Resources plc
- Southern Gas Corridor CJSC
- Southwest Securities Co., Ltd.
- Special Machine Building & Metallurgy PJSC
- SPIC 2016 US Dollar Bond Co. Ltd.
- SRC Sukuk Ltd.
- State Elite Global Ltd.

- State Grid Europe Development (2014) Plc
- State Grid Overseas Investment (2013) Ltd.
- State Grid Overseas Investment (2014) Ltd.
- State Grid Overseas Investment BVI Ltd.
- State Oil Company of the Azerbaijan Republic
- STC Sukuk Company Limited
- SUCI Second Investment Company
- Sunny Express Enterprises Corp.
- Surgutneftegas PJSC
- Sweihan PV Power Co. PJSC
- Syngenta Group Finance Ltd.
- Tabreed Sukuk Programme Limited
- Tai Fung Bank Limited
- Talent Yield International Ltd.
- Tatneft PJSC
- Three Gorges Finance I (Cayman Islands) Ltd.
- Tiandi Science & Technology Co., Ltd.
- Tianma Microelectronics Co., Ltd.
- Tongling Nonferrous Metals Group Co., Ltd.
- United Company RUSAL, international public joint-stock company
- Unity 1 Sukuk Ltd.
- Uzbekneftegaz National Holding Co.
- VEB Finance Plc
- VK IPJSC
- VTB Bank PJSC
- Western Securities Co., Ltd.
- Wuchan Zhongda Group Co., Ltd.
- Wuliangye Yibin Co., Ltd.
- X5 Retail Group N.V. Sponsored GDR RegS
- Xiamen Tungsten Co., Ltd.
- Xingcheng (BVI) Limited
- Yanbu National Petrochemical Company
- Yankuang Energy Group Co., Ltd.
- YONGDA Investment Limited
- Yuexiu Property Company Limited
- Yuexiu Real Estate Investment Trust
- Yuexiu Reit MTN Co. Ltd.
- Zhangzhou Pientzhuang Pharmaceutical Co., Ltd.
- Zhejiang China Commodities City Group Co., Ltd.
- Zhejiang Expressway Co., Ltd.
- Zhejiang Juhua Co., Ltd.
- Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.
- Zheshang Securities Co., Ltd.
- Zhongjin Gold Corporation Limited
- Zhongtai Securities Co., Ltd.
- Zhuzhou CRRC Times Electric Co., Ltd.

9.2. Lijst van ondernemingen

9.2.1. Thematische Dialogen

Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1 Abbott Laboratories	Zorgproducten en -apparaten	Verenigde Staten	Access to Healthcare
2 Amazon.com, Inc.	E-commerce	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
3 American Airlines Group, Inc.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
4 Amgen Inc.	Biotechnologie	Verenigde Staten	Access to Healthcare
5 Anheuser-Busch InBev	Dranken	Brazilië	Goede Voeding
6 Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Geneesmiddelen	Zuid-Afrika	Access to Healthcare
7 Associated British Foods plc	Voedselproducten	Verenigd Koninkrijk	Goede Voeding
8 AstraZeneca PLC	Geneesmiddelen	Verenigd Koninkrijk	Access to Healthcare
9 BASF SE	Chemicaliën	Duitsland	Water impact en afhankelijkheid
10 Banco Santander S.A.	Gediversifieerde banken	Mexico	Preventie Mensenrechtenrisico's
11 Bunge Global SA	Voedselproducten	Verenigde Staten	Aanpak Ontbossing
12 CF Industries Holdings, Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot PLUS
13 CK Hutchison Holdings Ltd	Industriële Conglomeraten	Hongkong	Reductie CO2 uitstoot PLUS
14 Clorox Company	Huishoudelijke producten	Verenigde Staten	Aanpak Ontbossing
15 Coles Group Ltd	Consumentengoederen Distributie & Retail	Australië	Aanpak Ontbossing
16 Compass Group PLC	Hotels, restuarants en vrije tijd	Verenigd Koninkrijk	Aanpak Ontbossing
17 Conagra Brands, Inc.	Voedselproducten	Verenigde Staten	Nature Action
18 DSM-Firmenich AG	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
19 DSV A/S	Luchttransport & Logistiek	Denemarken	Klimaattransitie Luchtvaart
20 Danaher Corporation	Instrumenten en Diensten voor Levenswetenschappen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
21 Deutsche Post AG	Luchttransport & Logistiek	Duitsland	Klimaattransitie Luchtvaart
22 Dow Inc	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
23 Ecolab Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
Ecolab Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Water impact en afhankelijkheid
24 Eli Lilly and Company	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
25 FAST RETAILING CO., LTD.	Detailhandel	Japan	Kleding en circulariteit
26 FMC Corporation	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
27 FedEx Corporation	Luchttransport & Logistiek	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
28 Ford Motor Company	Automobielen	Verenigde Staten	Just Transition
29 Gildan Activewear Inc.	Textiel, kleding en luxeproducten	Canada	Kleding en circulariteit
30 Givaudan SA	Chemicaliën	Zwitserland	Klimaattransitie chemie

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
	Givaudan SA	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
31	Hennes & Mauritz AB	Detailhandel	Zweden	Kleding en circulariteit
32	Honda Motor Co., Ltd.	Automobielfabrikanten	Japan	Preventie Mensenrechtenrisico's
33	Indorama Ventures Public Co.	Chemicaliën	Thailand	Reductie CO2 uitstoot PLUS
34	Industria de Diseno Textil, S.A.	Detailhandel	Spanje	Kleding en circulariteit
	Industria de Diseno Textil, S.A.	Kledingdetailhandel	Spanje	Preventie Mensenrechtenrisico's
35	Jazz Pharmaceuticals Plc	Geneesmiddelen	Ierland	Access to Healthcare
36	Kering SA	Textiel, kleding en luxeproducten	Frankrijk	Kleding en circulariteit
37	Kraft Heinz Company	Voedselproducten	Verenigde Staten	Aanpak Ontbossing
38	LATAM Airlines Group	Luchtvaartmaatschappijen	Chili	Klimaattransitie Luchtvaart
39	Linde PLC	Chemicaliën	Ierland	Klimaattransitie chemie
40	Marubeni Corporation	Handelsbedrijven & Distributeurs	Japan	Nature Action
41	McDonald's Corp.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
	McDonald's Corp.	Fastfoodrestaurants	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
42	Mineral Resources Ltd.	Metaal & Mijnbouw	Australië	Just Transition
43	Mitsui & Co.,Ltd	Handelsbedrijven & Distributeurs	Japan	Nature Action
44	Mitsui Chemicals, Inc.	Chemicaliën	Japan	Reductie CO2 uitstoot PLUS
45	Nippon Sanso Holdings Corporation	Chemicaliën	Japan	Reductie CO2 uitstoot PLUS
46	Nitto Denko Corp.	Chemicaliën	Japan	Klimaattransitie chemie
47	PPG Industries, Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
48	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Nature Action
49	Qantas Airways Limited	Luchtvaartmaatschappijen	Australië	Klimaattransitie Luchtvaart
50	RPM International Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
51	Renault SA	Automobielen	Frankrijk	Just Transition
52	Rio Tinto Limited	Metaal & Mijnbouw	Australië	Just Transition
53	Sanofi	Geneesmiddelen	Frankrijk	Access to Healthcare
54	Sodexo SA	Hotels, restaurants en vrije tijd	Frankrijk	Goede Voeding
55	Solvay SA	Chemicaliën	België	Reductie CO2 uitstoot PLUS
56	Starbucks Corporation	Fastfoodrestaurants	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
57	Stellantis NV	Automobielen	Italië	Just Transition
58	TJX Companies Inc	Detailhandel	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
59	Takeda Pharmaceutical Co. Ltd.	Geneesmiddelen	Japan	Access to Healthcare
60	Target Corporation	Consumentengoederen Distributie & Retail	Verenigde Staten	Nature Action
61	The Coca-Cola Company	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
62	Thermo Fisher Scientific Inc.	Instrumenten en Diensten voor Levenswetenschappen	Verenigde Staten	Access to Healthcare

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
63	Toray Industries, Inc.	Chemicaliën	Japan	Water impact en afhankelijkheid
64	UPM-Kymmene Oyj	Papier- en hout-producten	Finland	Aanpak Ontbossing
65	Uber Technologies, Inc.	Ritdelen & mobiliteitsdiensten	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
66	United Airlines Holdings, Inc.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
67	United Parcel Service, Inc.	Luchttransport en Logistiek	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot PLUS
68	V.F. Corporation	Textiel, kleding en luxeproducten	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
69	Volkswagen AG	Automobielen	Duitsland	Reductie CO2 uitstoot PLUS
70	Wesfarmers Limited	Algemene detailhandel	Australië	Aanpak Ontbossing
71	Woolworths Ltd	Consumentengoederen Distributie & Retail	Australië	Goede Voeding
72	ZOZO Inc	Detailhandel	Japan	Kleding en circulariteit
73	Zalando SE	Detailhandel	Duitsland	Kleding en circulariteit
74	adidas AG	Textiel, kleding en luxeproducten	Duitsland	Kleding en circulariteit

9.2.2. Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	17-10-22	Arbeidsnormen
2	Acciona SA	15-02-21	Milieu
	Acciona SA	01-04-24	Mensenrechten
3	Alamos Gold Inc.	15-10-25	Milieu
4	Albemarle Corporation	16-10-23	Milieu
	Albemarle Corporation	16-10-23	Mensenrechten
5	Alphabet Inc.	16-10-23	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc.	15-04-20	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc.	15-07-21	Corruptie
	Alphabet Inc.	15-04-20	Mensenrechten
	Alphabet Inc.	27-04-20	Corruptie
	Alphabet Inc.	15-07-21	Mensenrechten
	Alphabet Inc.	16-10-23	Corruptie
6	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Mensenrechten
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-01-19	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-02-21	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	28-05-19	Mensenrechten
	Amazon.com, Inc.	15-07-22	Corruptie

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
	Amazon.com, Inc.	15-02-21	Arbeidsnormen
7	Amgen Inc.	15-10-25	Mensenrechten
8	Anglogold Ashanti Plc	15-10-25	Mensenrechten
9	Anheuser-Busch InBev NV	15-10-24	Arbeidsnormen
	Anheuser-Busch InBev NV	15-04-19	Arbeidsnormen
10	Apple Inc.	15-10-24	Mensenrechten
	Apple Inc.	15-10-24	Arbeidsnormen
	Apple Inc.	15-10-24	Corruptie
11	ARCHION Corp.	17-02-25	Milieu
12	Baker Hughes Company	16-10-23	Milieu
13	Barrick Mining Corporation	15-07-24	Mensenrechten
	Barrick Mining Corporation	15-07-22	Mensenrechten
	Barrick Mining Corporation	15-07-24	Milieu
	Barrick Mining Corporation	15-07-24	Milieu
14	Booking Holdings Inc.	15-04-25	Corruptie
15	Bunge Global SA	17-04-23	Milieu
16	Cardinal Health, Inc.	17-02-25	Mensenrechten
17	Carrefour SA	15-04-22	Arbeidsnormen
18	Caterpillar, Inc.	16-02-26	Mensenrechten
19	Cencora, Inc.	15-04-25	Mensenrechten
20	China Gas Holdings Limited	15-02-23	Mensenrechten
21	CMOC Group Ltd.	17-02-25	Arbeidsnormen
22	Coca-Cola Europacific Partners API Pty Ltd.		
23	Compass Group Plc	17-04-23	Arbeidsnormen
24	Consolidated Edison, Inc.	15-04-25	Milieu
25	CVS Health Corporation	17-02-25	Mensenrechten
26	Delta Air Lines, Inc.	16-10-23	Arbeidsnormen
27	Deutsche Telekom AG	15-02-23	Mensenrechten
	Deutsche Telekom AG	15-07-20	Arbeidsnormen
28	Edison International	15-07-25	Mensenrechten
29	EDP SA	16-02-26	Mensenrechten
30	Electricite de France SA	15-02-23	Milieu
	Electricite de France SA	15-02-23	Milieu
	Electricite de France SA	15-02-23	Corruptie
31	Elevance Health, Inc.	16-02-26	Corruptie
32	Empresas Copec SA	15-07-24	Mensenrechten
	Empresas Copec SA	15-04-20	Milieu
33	Enel Americas SA	16-02-26	Mensenrechten
34	Enel SpA	16-10-23	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
35	ENEOS Holdings, Inc.	15-07-24	Milieu
36	ENGIE SA	17-02-20	Milieu
	ENGIE SA	11-01-17	Milieu
	ENGIE SA	17-02-20	Mensenrechten
37	Eni SpA	09-12-16	Corruptie
	Eni SpA	15-04-19	Milieu
	Eni SpA	16-02-26	Arbeidsnormen
	Eni SpA	15-04-19	Corruptie
	Eni SpA	09-12-16	Corruptie
	Eni SpA	16-10-23	Milieu
	Eni SpA	16-10-23	Milieu
38	EXOR NV	15-07-24	Corruptie
	EXOR NV	15-07-19	Milieu
39	Fast Retailing Co., Ltd.	17-02-25	Arbeidsnormen
40	First Quantum Minerals Ltd.	15-04-25	Milieu
41	Fortescue Ltd.	15-02-23	Arbeidsnormen
42	GCL Technology Holdings Limited	17-07-23	Arbeidsnormen
43	Grupo Mexico S.A.B. de C.V.	15-07-22	Milieu
	Grupo Mexico S.A.B. de C.V.	15-07-22	Mensenrechten
44	HANKOOK TIRE & TECHNOLOGY Co., Ltd.	15-04-20	Arbeidsnormen
45	HD Korea Shipbuilding & Offshore Engineering Co., Ltd.	21-08-17	Arbeidsnormen
46	Hon Hai Precision Industry Co., Ltd.	17-02-20	Arbeidsnormen
47	Humana Inc.	16-02-26	Corruptie
48	Iberdrola SA	15-10-25	Milieu
	Iberdrola SA	15-04-21	Mensenrechten
49	JD Sports Fashion Plc	15-10-24	Mensenrechten
50	JSW Steel Limited	17-02-25	Mensenrechten
51	Kohls Corporation	15-04-22	Arbeidsnormen
52	Koninklijke Philips NV	16-10-23	Mensenrechten
53	Lens Technology Co., Ltd.	15-07-21	Arbeidsnormen
54	LG Chem Ltd.	15-04-25	Mensenrechten
55	LG Electronics, Inc.	15-07-22	Arbeidsnormen
56	L'Oreal SA	16-02-26	Mensenrechten
57	Lundin Mining Corporation	16-10-23	Milieu
58	Lyft, Inc.	15-02-22	Arbeidsnormen
59	Macy's, Inc.	15-04-22	Arbeidsnormen
60	Marriott International, Inc.	17-02-25	Mensenrechten
61	Marubeni Corp.	15-02-24	Mensenrechten
	Marubeni Corp.	20-04-18	Milieu

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
62	McDonald's Corporation	17-07-23	Arbeidsnormen
	McDonald's Corporation	16-02-26	Arbeidsnormen
63	McKesson Corporation	17-02-25	Mensenrechten
64	Medibank Private Limited	17-02-25	Mensenrechten
65	Mercedes-Benz Group AG	17-07-23	Milieu
	Mercedes-Benz Group AG	02-05-17	Milieu
66	Meta Platforms, Inc.	17-02-20	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-10-24	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-07-21	Arbeidsnormen
	Meta Platforms, Inc.	15-10-24	Arbeidsnormen
	Meta Platforms, Inc.	15-07-21	Arbeidsnormen
	Meta Platforms, Inc.	17-02-20	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-10-24	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-10-24	Mensenrechten
67	Microsoft Corporation	15-07-24	Arbeidsnormen
68	Mitsubishi Corp.	15-02-24	Milieu
	Mitsubishi Corp.	15-02-24	Mensenrechten
69	Mitsui & Co., Ltd.	15-02-24	Milieu
	Mitsui & Co., Ltd.	17-02-20	Mensenrechten
70	NextEra Energy, Inc.	15-10-24	Milieu
71	NIPPON STEEL CORP.	17-02-25	Milieu
72	Norfolk Southern Corporation	17-07-23	Milieu
73	NRG Energy, Inc.	01-04-24	Milieu
74	Oil & Natural Gas Corp. Ltd.	17-04-23	Mensenrechten
	Oil & Natural Gas Corp. Ltd.	17-04-23	Milieu
75	Osaka Gas Co., Ltd.	01-04-24	Milieu
76	Paramount Skydance Corporation	15-07-19	Arbeidsnormen
77	Pegatron Corp.	15-10-24	Arbeidsnormen
78	Petroleos Del Peru - Petroperu SA	16-07-18	Milieu
79	Porsche AG	15-04-25	Milieu
80	PT Indofood Sukses Makmur Tbk	15-07-19	Arbeidsnormen
81	Renault SA	17-10-22	Milieu
	Renault SA	15-07-19	Arbeidsnormen
82	Repsol SA	17-10-22	Milieu
	Repsol SA	26-07-16	Mensenrechten
83	Rio Tinto Limited	15-10-24	Milieu
	Rio Tinto Limited	15-10-24	Milieu
	Rio Tinto Limited	15-10-24	Arbeidsnormen
	Rio Tinto Limited	15-02-22	Mensenrechten

	Onderneming	Dialog geïnitieerd	Normschending
84	Rio Tinto Plc	15-10-24	Milieu
	Rio Tinto Plc	15-10-24	Milieu
	Rio Tinto Plc	15-10-24	Arbeidsnormen
	Rio Tinto Plc	15-10-24	Mensenrechten
85	Samsung Electronics Co., Ltd.	26-06-18	Arbeidsnormen
	Samsung Electronics Co., Ltd.	17-10-22	Corruptie
	Samsung Electronics Co., Ltd.	26-06-18	Corruptie
86	Singapore Telecommunications Limited	17-02-25	Mensenrechten
87	Snowflake Inc.	17-02-25	Mensenrechten
88	Sociedad Quimica y Minera de Chile SA	15-02-21	Milieu
	Sociedad Quimica y Minera de Chile SA	17-02-25	Mensenrechten
89	Sony Group Corp.	17-10-22	Arbeidsnormen
90	Starbucks Corporation	15-07-22	Arbeidsnormen
91	Stellantis NV	15-04-22	Milieu
92	STRABAG SE	15-04-22	Mensenrechten
93	Sumitomo Corp.	15-04-26	Milieu
	Sumitomo Corp.	15-10-19	Arbeidsnormen
94	Target Corporation	15-10-24	Arbeidsnormen
95	TC Energy Corporation	15-02-23	Mensenrechten
96	Teva Pharmaceutical Industries Limited	17-02-25	Mensenrechten
	Teva Pharmaceutical Industries Limited	17-02-25	Corruptie
97	The Brinks Company	15-02-22	Arbeidsnormen
98	The Chemours Company	15-10-25	Corruptie
	The Chemours Company	15-10-25	Milieu
	The Chemours Company	17-07-23	Milieu
99	The Coca-Cola Company	27-05-20	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	16-02-26	Mensenrechten
100	The GEO Group, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-10-25	Mensenrechten
101	The Toronto-Dominion Bank	17-02-25	Corruptie
102	T-Mobile US, Inc.	15-02-23	Mensenrechten
	T-Mobile US, Inc.	15-02-23	Arbeidsnormen
103	Toyota Motor Corp.	17-02-25	Milieu
104	Tyson Foods, Inc.	15-04-25	Arbeidsnormen
105	Uber Technologies, Inc.	15-07-24	Mensenrechten
	Uber Technologies, Inc.	15-07-24	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	17-02-20	Mensenrechten
	Uber Technologies, Inc.	17-02-20	Arbeidsnormen
106	UBS Group AG	15-07-20	Mensenrechten

	Onderneming	Dialog geïnitieerd	Normschending
107	United Parcel Service, Inc.	15-07-25	Corruptie
108	Universal Health Services, Inc.	16-10-23	Mensenrechten
109	Vedanta Limited	13-01-17	Milieu
	Vedanta Limited	15-10-25	Milieu
	Vedanta Limited	15-10-25	Mensenrechten
110	Verizon Communications Inc.	15-07-20	Arbeidsnormen
111	Volkswagen AG	15-07-19	Milieu
	Volkswagen AG	17-10-22	Milieu
112	Walgreens Boots Alliance, Inc.	17-02-25	Mensenrechten
113	Walmart Inc.	15-04-26	Arbeidsnormen
	Walmart Inc.	15-04-26	Mensenrechten
	Walmart Inc.	15-10-19	Arbeidsnormen
	Walmart Inc.	16-10-23	Arbeidsnormen
	Walmart Inc.	15-10-19	Arbeidsnormen
	Walmart Inc.	09-10-19	Corruptie
114	Wells Fargo & Company	15-07-25	Mensenrechten
115	Wilmar International Limited	17-02-20	Milieu
116	Xiamen CD Inc.	17-07-23	Mensenrechten
117	Zijin Mining Group Co., Ltd.	15-02-23	Milieu
	Zijin Mining Group Co., Ltd.	15-02-23	Milieu
	Zijin Mining Group Co., Ltd.	15-02-23	Mensenrechten
	Zijin Mining Group Co., Ltd.	15-02-23	Mensenrechten

9.3. Normatieve dialoog

9.3.1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Daarnaast toetsen we hoe onze normatieve dialogen bijdragen aan de 'Sustainable Development Goals' (SDGs) van de Verenigde Naties, de 17 internationaal overeengekomen duurzame ontwikkelingsdoelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Er zijn 4 hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor controverses die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor controverses in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de controverse wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke controverses zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de controverse is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

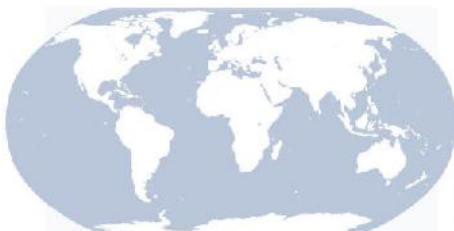
Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst**, **schaal** en **onomkeerbaarheid** van de controverse gekeken:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.

- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen, kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het normatief engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de 4 hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

De OESO-richtlijnen worden onderschreven door 46 landen

9 thema's

Mensenrechten

Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen

Milieu

Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken en afpersing

Consumentenbelangen

Wetenschap en technologie

Mededinging

Belastingen

Transparantie

Opgericht in 2000 De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aangenomen in 1971. Het beschrijft wat 46 landen van bedrijven, inclusief institutionele beleggers, verwachten bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

9.3.1.1. Mensenrechtenkwesties en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen 1 van de 4 hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste 2 principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen. Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele controverses van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze

richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

In de praktijk hebben mensenrechtencontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

TABEL 9.3.1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een '*Verklaring over de rechten van inheemse volken*'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de '*VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven*' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de Verenigde Staten, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen.

Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.

9.3.1.2. Arbeidsnormenkwesies en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is 1 van de 4 hoofdthema's van het Global Compact en wordt

geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele arbeidsnormcontroverses.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormencontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

TABEL 9.3.1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt:

"Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining." De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met

werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het 4 de principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het 6 de principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

9.3.1.3. Milieunormenkwesities en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8

en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele milieunormcontroverses.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: *"Business should support a precautionary approach to environmental challenges"*, *"Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility"* en *"Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies."* In de praktijk hebben milieunormcontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel, samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt, zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

TABEL 9.3.1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Controverses ten aanzien hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.

9.3.1.4. anti-corruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het 4 de hoofdstuk van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10.

Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptiecontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

TABEL 9.3.1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

9.3.2. Het normatief engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij controverses ten aanzien van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende controversie start ISS ESG een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde controversie start ISS ESG een dialoog met deze ondernemingen met als doel de controverses zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe controverses in de toekomst te voorkomen. Achmea IM spreekt ISS ESG halfjaarlijks over de lopende dialogen om de voortgang van het engagementprogramma te monitoren.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende controverses wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante

informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële controverses is kwalitatief. De methodologie doorloopt 5 stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende controversie betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende controversie;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende controversie. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende controversie incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores Rood, Oranje en Groen

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden vermeende controverses naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de casussen de status Rood, Oranje of Groen. De score 10 leidt tot de status Rood, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status Oranje en scores 1 tot 5 leiden tot de status Groen. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar de onderstaande tabel.

TABEL 9.3.2.1 GEDETAILEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde zeer ernstige controversie ten aanzien van internationale normen	De controversie is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controversie niet geadresseerd. De controversie wordt geclassificeerd als zeer ernstig.

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Oranje	9	Geverifieerde ernstige controverse ten aanzien van internationale normen	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse niet geadresseerd. De controverse wordt geclassificeerd als ernstig.
Oranje	8	Vermeende controverse ten aanzien van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een controverse ten aanzien van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde controverse ten aanzien van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende controverse is onduidelijk.
Groen	5	Onder observatie	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een controverse van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De controverse wordt geadresseerd	De controverse is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde controverse.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de controverse lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **Rode** of **Oranje** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan 3 mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de controverse.
2. Het voorkomen van toekomstige controverses.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport. Als bij een controverse geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

▪ 3 jaar Rood > 2 jaar Oranje > Groen

▪ 2 jaar Oranje > Groen

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de controverse zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de controverse en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de controverse voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang. Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN
TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-
SCHADE & FINANCIËLE
SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

9.4. Thematische dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer 3 jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de

strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 9.4.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbool
Klimaat	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

Sustainable Development Goals (hierna: SDG's)

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de SDG's. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

TABEL 9.4.2 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema			
Klimaattransitie Luchtvaart			
Waterimpact en -afhankelijkheid			
Reductie CO ₂ - uitstoot PLUS			
Goede Voeding			
Aanpak Ontbossing			

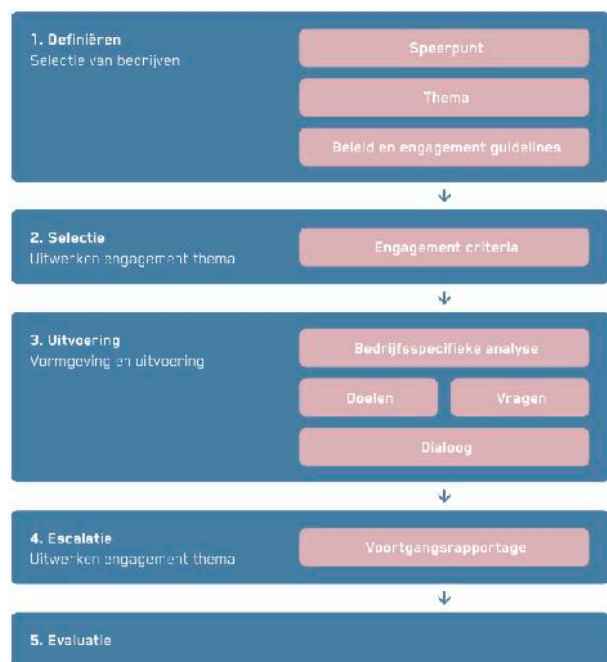
**TABEL 9.4.3 LOPENDE
ENGAGEMENTTHEMA'S VERVOLG**

Thema			
Nature Action			
Access to Healthcare			
Just Transition			
Preventie Mensen- rechtenrisico's			
Kleding en Circulariteit			
Klimaattransitie Chemie			

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent 5 fases, zoals weergegeven in de volgende figuur.

FIGUUR 9.4.1 PROCES THEMATISCH ENGAGEMENT

Definiëren

Binnen de speerpunthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de

dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen we de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings onze klanten hebben in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Het MVB-team van Achmea IM bestaat uit 13 medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn 5 specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig. Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

Toelichting voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. De

onderstaande tabel toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 9.4.4 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het starten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Afgerond/ gestart
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Brief verzonden en ontvangst bevestigd / brief verzonden
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Gesprekken ingepland of gevoerd / gesprekken nog niet ingepland / gesprek afgewezen
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Toezegging beleidswijziging/ toezegging beleidswijziging nog niet voldoende
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Beleidswijziging doorgevoerd / beleidswijziging nog niet voldoende / beleidswijziging wordt niet doorgevoerd
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Dialoog succesvol afgerond / dialoog onsuccesvol afgerond / dialoog tussentijds beëindigd

¹ Bron: Achmea Investment Management

9.5. Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het UN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren;
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid;
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen;
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

- 10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

9.6. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering Principe

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de Raad van Commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het invoeren van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen Principe

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stemadviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

9.7. Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen

TABEL 9.7.1

Categorie	Toelichting
Aandelen gerelateerd	O.a. uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	O.a. benoeming accountants, accountant fees
Beleggingsfondsen	Bepalingen omtrent beleggingsfondsen
Beloning	O.a. beloningsbeleid, beloning zelf, say on pay enz
Benoemingen	O.a. benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	O.a. benoeming commissies, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders, enz
Corporate Governance	O.a. aanpassen aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	O.a. duurzaamheidsonderwerpen zoals rapportages, verantwoordelijkheid. Met name aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van duurzaamheid bevat zowel klimaat als sociaal mix.
Klimaat	Say on Climate en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat
Niet-routinematig	O.a. proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Procedureel	Procedurele managementvoorstellen zonder aandelen- of kapitaalcomponent, veelal gericht op formele vergaderstappen of wettelijke vereisten.
Overig	
Geen research	Agendapunten waar geen onderliggende documentatie voor aanwezig is vanuit de onderneming
Overname gerelateerd	O.a. Aanpassen statuten tegen overname, supermajority vote instellen, control shares
Routine	O.a. AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	O.a. goedkeuring donaties goede doelen, politieke donaties en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van Sociaal
Statuten gerelateerd	O.a. aanpassen van de statuten
Strategische transacties	O.a. fusie overeenkomst, verkoop van assets

9.8. Begrippen - en afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieुरapportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive	Europese richtlijn die ondernemingen verplicht om te rapporteren over duurzaamheidsaspecten zoals milieu, sociale kwesties en governance. De CSRD stelt eisen aan transparantie, dubbele materialiteit en externe assurance, en vervangt de eerdere Non-Financial Reporting Directive (NFRD).
CSDDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive	Europese richtlijn die ondernemingen verplicht om gepaste zorgvuldigheid toe te passen in hun waardeketen op het gebied van mensenrechten en milieu. De CSDDD vereist identificatie, preventie en mitigatie van negatieve impacts, en legt ook rapportageverplichtingen op.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
ISS ESG		Onafhankelijk onderzoeksbureau
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveaus van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
MSCI		ESG data aanbieder
OESO Richtlijnen/ 'OECD Guidelines'	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OESO lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 1,5 graad (maximaal 2 graden) opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond 4 thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V. is statutair gevestigd en houdt kantoor in Zeist (Handelsregister nr. 18059537). Achmea IM is als beheerder van beleggingsinstellingen, zoals bedoeld in artikel 2:65a Wft, geregistreerd bij de Autoriteit Financiële Markten ("AFM") in Amsterdam (AFM registratie 15001209) .

Disclaimer bij het uitsluitingsproces

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks of tweejaarlijks opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het beleggingsuniversum van de Achmea IM beleggingsfondsen. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er posities in deze landen of ondernemingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingenlijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid.

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is opgesteld door Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontlenen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.

Disclaimer uitsluiting

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het beleggingsuniversum. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er posities in deze landen of ondernemingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingenlijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingenlijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid.